

**Bidrag til Dronning Christinas, det svenske Hof
og Corfis Ulfeldts Historie, i Aarene 1651—55,
af Peder Zuuls utrykte Breve til Charisius,**

meddeelte

ved

C. Molbeck.

Christina deler med mange store, eller udmærkede og fremragende Individier blandt Mennekeslægten, og næsten med alle saadanne, der have beklædt Throner, den Skiebne at have været underkastede meget afvigende, ja endog hinanden reent modsatte Bedømmelser af deres Charakter, Tænkemaade og Personlighed. Det er unødvendigt at udvikle alle Grundene hertil; men det maa i Almindelighed erindres, at de i mangfoldige Tilfælde ere mere subjective end objective, eller at de udspringe lige saa meget og lige saa tidt fra Omstændigheder og Betingelser hos den, der vil udkaste Billedet af en udmærket historisk Person, eller affige en Dom over samme, som de hidrøre fra Stenstandens egen Natur, eller fra dens omtvivelige, modsigende, uforklarlige Egenskaber og Charaktertræk. Jo rigere og dybere overhovedet Charakteren er, desto vanskeligere bliver det, at opfatte og giengive dens Træk i en tilfredsstillende Heelhed, og med en altid og overalt vedligeholdt Lighed. Men hvor hien Betskaffenhed er saa overvelende, hvor en Mængde stridige, omkiftende, modsigende Egenskaber og Handlinger til

en saadan Grad synes at krydse hinanden og at udgiøre Charakterens Grundvæv, som hos Gustav Adolphs, i meer end een Betydning eneste Datter: maa det saa meget mindre undre os, at finde hendes Billede i Historien malet med meget forskellige Farver. Den qvindelige Lune er overhovedet en Egenskab, der bliver saa meget vanskeligere at giennemskue og fastholde, jo mere den er forenet med Aand, med udmærkede Forstandsevner og sielbne Talenter. Men en saadan Egenskab hos en enevoldsmægtig Dronning — thi dette var dog i Grunden Christina, uagtet Sverriges Stænder og Forsatning — en saa afgiort, saa uberegnelig og uforklarlig egenfindig, letsindig, ustadig, i det Udvortes mangengang næsten frivol Individualitet, som vi hos Christina finde forenet med saa megen Genialitet, saa megen Høihed og Aandskraft — mere til at beherske Andre, end sig selv: man kan sige med to Ord, en saadan Forening af Lune og qvindeligt Genie hos en Dronning, kunde vel sætte mangen Historiker i Fortvivlelse, som et eller to Aarhundreder efter at hun var astraadt fra Skuespladsen — og maastee ikke sielden forladt af paalidelige eller tilstrækkelige Ridders Hielp, netop der, hvor de meest behøvedes — skulde oplyse denne Regentindes Charakter, eller giøre Rede for hendes saa ofte uforklarlige, modsigende og ansiddelige Handlinger. Dette bliver ikke sielden endnu mere vanskeligt, fordi Christinas Privatliv, som ugift Herskerinde, var ligesaa besynderligt, regeløst, og afvigende fra sædvanlig Skik og Anstand, som hendes Levnet og Handlemaade i det Høie; og fordi netop hos hende mere end hos de fleste andre Regentinder private Luner, Egenheder og verlende Tilbøieligheder i mangfoldige Tilfælde kunne have haft en meget afgjørende og uberegnelig Indflydelse paa hendes Regiering, dens Grundfætninger og Handlinger.

Det er i øvrigt ikke underligt, at netop disse Vanskeligheder og alt det Sielbue, Overordentlige og Romantiske, som ledsagede Christinas Levnet og Personlighed, har forhoiet Interesse for begge, baade hos indenlandske og fremmede Historikere, hvoraf ikke faa, ligesaa Archenholz (1751-60) til den nyeste Tid, have gjort Dronning Christinas Historie til Gjenstand for dybere Undersøgelser og en omhyggelig Behandling. Heller ikke kan det være os uventet, at hine Betingelser, i Forening med de udmærkede og glimrende Landsævner, som Ingen nok saa bitter og skarp Dabler har fundet Muelighed til at negte Christina, har erhvervet hende Historiekrivere, baade blandt Protestanter (som Archenholz), og blandt Catholiker (som hendes nyeste Biograph, Grauert), der med Beundring og Kærlighed have betragtet og behandlet Gjenstanden for deres Arbejder. Ingen af disse to Forfattere kan man frastrive en grundig, alvorlig og udtømmende Brug af de tilgængelige Kilder, hvilke den første, som bekendt, for en stor Deel selv har samlet og bragt for Lyset; heller ei kan man tillægge nogen af dem egentlig Partiskhed. Men begge have, hvad der er vanskeligt nok at undgaae, betragtet Christina mere i det lysende Billede, som hendes hele Personlighed, hendes overordentlige Landsgaver og glimrende Talenter maa efterlade sig, end de have skildret og bedømt hende, særdeles og fortrinligen, som Regentinde eller under de samme Forhold, som andre kronede Hoveder, hos hvilke deres offentlige Virksomheds eller Regentlivs Historie i Almindelighed bliver langt mere betydende og magtpaaliggende, end deres private Biographie. Hos Christina, hvis individuelle Charakter saa stærkt gennemvirkede hendes hele, udeelte Tilværelse, og hvis Regiering udgjorde et forholdsviis saa kort Tidsrum af hendes Liv: bliver det biographiske Element af langt større Vigtighed, og indgribende Betydning, end i mange andre Fyrsters Historie.

Den nyeste svenske Forfatter, som har behandlet Christinas Levnet, Fryxell, har derfor ogsaa indrømmet dette Element en betydelig Plads i sit Arbejde over denne Dronning; og han er maaskee tillige den Historikskriver, der med mest Alvor og Strenghed, og dog med fuld Upartiskhed og Retfærdighed, har betragtet og bedømt Christinas Regiering. Hans klare, til det Væsentlige indskrænkede, men fuldstændige og levende Skildring og Fortælling, undtager os ikke Skyggesiden af hendes politiske Liv, eller følger de lidet hæderfulde, lidet berømmelige Frugter af hendes Regiering, for allene at lade de glimrende Begivenheder fremlyse, som i deres Begyndelse egentlig endnu vare Folgerne af de Svenskes Bedrifter og Triumpher i Tredveaarskrigen. Vi tilfredsstilles dog overalt ved dette agtværdige og interessante Arbejde af en fortrinligt begavet historisk Fortæller, fordi det i sin hele Skikkelse bærer Præget af den Sanddrøehed, Redelighed og Paalidelighed, som Historikskriverens egen Charakter, hans Grundsatninger og Tænkemaade meddele hans Værk.

Det er bekendt, at Professor Fryxell i de sildigere Dele af sine „Berättelser ur Svenska Historien“, nemlig fra den 8de Deel, som indbefatter Gustav Adolfs Historie, men endnu mere fra den 9de og 10de Deel — hvis Indhold er Dronning Christinas Levnet, saavel under hendes lange Mindreaarighed, som under hendes Regiering og efter hendes Nedlæggelse af Kronen — har benyttet en stor Deel hidtil ukendte og utrykte Kilder; og at hans historiske Værk, foruden at det endog kan siges at have vundet i Fortællingens stilfistiske Egenskaber og Fuldkommenhed, derved har modtaget et højere Værd for den historiske Videns og Forskning. Til de vigtigste og paa Ubbytte rigeste Archivkilder, som han paa sin historiske Reise i Marne 1834 og 1835 benyttede, horte især Depecher eller Beretninger og Breve fra udenlandske (og deriblandt fornemmelig

danſke) Sendebud og Residenter eller Miniſtre ved det ſvenſke Hof i det 17de Aarhundrede. Vigtige og betydelige Uddrag af de Samlinger og Udſkrifter, ſom Udgangen til diſſe Kilder ſatte ham i Beſiddelse af, har han bekendtgjort i ſine „Handlingar rörande Sverges Historia, ur utrikes Arkiver“ (1ſte Bd. Stockholm 1836), hvilte han nylig har fluttet med det 4de Bind (ſammest. 1843). Dette er, ikke allene med Henſyn til Forfatterens egen Bearbejdelse af den nyere ſvenſke Hiſtorie, men overhovedet for denne Hiſtories Studium (ſornemmelig i Perioden fra Guſtav Adolphs Død til Slutningen af Carl den Ellevtes Regjering) en Kildesamling af udmærket Værd og Interesſe.

Et beſynderligt Uheld traf dog Fryrell netop i Savnet af en betydelig og indholdsrig Folge af ſtockholmske „Miſſiver“, eller Miniſter-Relationer fra den bekiendte danſke Resident Peder Juel til ſin Regjering, for Aarene 1647—1655. Diſſes Originaler have hidtil ei været at opdage i det Kongel. Geh. Archiv; og Fryrell maatte noies med at uddrage og overſætte en „Extract af Peder Juels Miſſiver“ m. v. fra Aarene 1647—1654, ſom kun meddeler „et kort og tørt Indhold af Brevene“. (Den findes blandt de Roſtgaardſke Manuskripter paa Universitetsbibliotheket i Kiøbenhavn, Nr. 175. Fol.) Fryrell beklager med Foie Savnet af P. Juels originale og fuldſtændige Beretninger, „till obotlig skada for tidehvarfvets Historia, serdeles angående drottning Kristinas Hof.“ (*Handlingar; Sc. I. p. 86.*) Ved en tilfældig Omſtændighed har det undgaaet den opmærksomme og omhyggelige Forſker, at en Brevsamling, der i det mindſte for en Deel kan bøde paa hiint Savn, dog kun for Aarene 1651—1655, findes blandt det Kongelige Bibliotheks Haandſkrifter. (Nyere Kongel. Saml. 4to Nr. 1033). P. Juel begyndte d. 20. April 1651 en regelmæssig diplomatisk Brevverling med den danſke Resident Charisius i Paag, hvoraf man i Ny

Danske Mag. VI. Bd. S. 71—75 har aftrykt sex enkelte Breve (Nr. 6, 10, 77, 116, 130 og 168) som det Kongel. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog var kommen i Besiddelse af. Denne Brevverling fortsattes, med enkelte Afbrydelser, indtil den 26. Mai 1655, da Juul i sit sidste Brev (med Nr. 176) melder Charisius, at han i den tilkommende Uge har faaet Løfte om en „audience de congé“ hos Kongen af Sverrige, og derfor slutter sin Correspondence, til hvis Fortsættelse han imidlertid har leveret sin Efterfølger, Residenten Ove Juul, Copie af de vedtagne nye Schiffres, som han d. 24. Febr. 1655 havde meddeelt Charisius. Af Schiffreskriften har P. Juul selv i de Breve, som ere bevarede, undertiden, men ikke ret ofte gjort Brug. Uheldigvis fattes en betydelig Deel i den Samling, hvoraf det Kongel. Bibliothek er i Besiddelse, den udgjør nemlig kun omtr. 160 Stykker af de 176, hvoraf man seer, den har bestaaet, og i adskillige fattes de særskilt indlagte Relationer om den politiske Tilstand ved Hofvet i Stockholm, som Juul undertiden har ladet sin Secretair afskrive, hvem han ogsaa jævnlig, især i 1655, har dicteret sine Breve. — At en Deel af sammes Indhold optages deels af ubetydelige Hof-Nyheder, deels af for længe siden andensteds fra beklendte Omstændigheder, er vist nok; men ikke mindre vist er det, at der i disse Breve, som overhovedet bære Præg af en forstandig, vel underrettet og paalidelig diplomatisk Referent, er bevaret ikke saa nye og interessante Træk til at fuldstændiggjøre Billedet af Christina, hendes Hof og hendes sidste Regjeringsaar. Iblandt de Efterretninger, Juul meddeeler, berøre endeel ogsaa det allerede temmelig vakkende, ikke altfor venfskabelige Forhold imellem det danske og svenske Hof. Om en af de meget virkende Aarsager til den gjensidigt mislige, kolde og mistænksomme Stemning, som dannede sig imellem begge Hoffer, og hos begge Regenter gik over

til personlig Utilboielighed og Uvilke, nemlig *Corfis Ulfeldts* Ophold i Stockholm (fra Septbr 1651) og den i høi Grad udmærkende Modtagelse og Fortrolighed, som Christina fikende ham, indeholde *Juels* Breve en fortsat Række af interessante Meddelelser — vel ikke meget omstændelige, og heller ikke meget videre udstrakte, end til *Ulfeldts* egen Person og de af hans Handlinger, der stode i en eller anden Forbindelse med hans politiske Forhold til Danmark*); men dog altid — i Mangel af de rigere og dybere Kilder, som upaatvivlelig vilde findes i *Ulfeldts* private Correspondence, hvis man eiede den — af Bigtighed og Interesse for at kiende de Hensigter og Planer, der gjærede og bevægede sig i denne stolte og vænkesfulde Aristokratis saarede og hævnigerrige Sind.

Det synes saaledes afgjort, at denne betyvende Brevsamling, der netop kan tiene til at supplere de manglende *Depescher* fra *Peder Juel* til sit Hof for Aarene 1651—54, og hvoraf hidtil kun en kort Indholdsfortegnelse har været kiendt og benyttet, aldeles egner sig til, om ikke heel og holden at astrykkes (hvilket ofte vilde medføre en ganske overflodig

*) Det tør være uvisst, om *P. Juels* favnede, egentlige Minister-Relationer til Kong Frederik III., til hans Cantiler og andre Bedfommende ved Hoffet i Danmark, have indeholdt betydeligt mere, end hans diplomatiske Breve til *Charisius*. Vel seer man af nogle faa Stykker af disse Relationer, som ere i Behold at de vel tildeels i Formen sundom have været udførligere; men deres historiske Hovedindhold har *Juel* uden Tvivl overhovedet meddeelt *Charisius*. Man finder ogsaa flere Exempler paa, at han undertiden ligesvem har meddeelt denne Afskrifter af de politiske Beretninger, som han led afsaae i sine Breve til Kiøbenhavn. Man seer vel, at *P. Juel* noie har fulgt alle *Ulfeldts* Stridt og Bevægelser, for saa vidt disse havde politisk Betydning; men det lader ikke til, at han har interesseret sig for eller befattet sig med at spionere hans private Liv, eller indhente andre Efterretninger om hans Familieforhold og huuslige Omstændigheder, end hvad der i Stockholm kom til offentlig Kundskab.

Vidtløstighed) saa dog at bekendtgjøres i nøiagtige og fuldstændige Uddrag af Brevenes historiske, meer eller mindre tilforn ubekendte Indhold; omtrent paa samme Maade som Fryxell og Raumer, hver paa sin Maade, have benyttet lignende diplomatiskke Kilder. Imidlertid vil jeg for min Deel holde det for rigtigst i de fleste Tilfælde, at meddele saadanne Uddrag og Stykker af Juels Breve, uforkortede og uforandrede eller med Juels egne Ord (skiondt uden at følge hans Orthographie, hvilket her er ganske unyttigt); og kun ved mindre betydende Sager, at give det væsentlige og nøiagtige Indhold af det ved Juel berettede Factum. Jeg foretrakker i de allerfleste vigtigere Tilfælde saa meget mere den førstnævnte Fremgangsmaade, som det paa mange Steder ikke lidet forhøier Intercessen, at læse Juels Udtryk og Beretninger i hans egne Ord. Det har endogsaa for Sproghistorien et Slags Værdi; da Juel for sin Tid har ført en meer end almindelig god Brevstil. Enkelte ubetydelige, bekendte, eller andensteds tilstrækkeligt meddeelte Begivenheder, som heller ikke hos Juel oplyses ved nærmere Omstændigheder eller fuldstændige Beretninger, har jeg udeladt. For at sætte de af det historiske Tidsskrifts Læsere, der ikke ere fortrolige nok med vedkommende Tidssforhold, eller med alle i Brevene forekommende Indvilder, bedre i Stand til at finde sig til Rette i de omtalte Tildragelser og Personer, vil vel hist og her en kort oplysende Anmærkning kunne tilføies; men dette kan dog ikkun skee med den nødvendige Indskrænkning, og under Forudsætning af, at Hovedtrækkene i Christianas Historie, og de vigtigste Deeltagere i dens Begivenheder, ei ere Læserne ubekendte. — Nogle indledende Bemærkninger over denne Dronnings Stilling, paa det Tidspunct hvor Juels Beretninger begynde, og under det Tidrum, som de indbefatte, ville maaskee heller ei anses for overflødige.

Historieforfattere ere enige om, at det egentlig var med Aaret 1651, eller efter den mærkelige Rigsdag 1650, at Christinas sande Stilling, i hendes Forhold til den Stat og Nation, som hun regierede, traadte klart for Dagen; og at man overalt hos Folket og i den hele Statsorganisme begyndte at spore Folgerne af hendes foregaaende uordentlige, vilkaarlige og lunefulde Rigsstyrelse — eller Deeltagelse i denne — hendes i Sverrige hidtil mageløse Odselhed og uforfvarlige Omgang med Statens Midler, og hendes regellose, for en regierende Dronning lidet sømmelige Privatliv, i en talrig Kreds af for det meste udenlandske Jndlinger, Hofkrybere, Lærde, Siøglere, Dandsmestere, Rådere og andre Parasiter. Fryxell udtrykker endog Forholdet til den Grad ufordeelagtigt for Christina, „at Dronningen selv og hendes Regiering fra dette Aar bleve til en Gienstand for de Svenskes Uvillie og Foragt“). Christinas Opførsel efter bemeldte Rigsdag var ogsaa til en saadan Grad inconsequent, uklog, fordærvelig for hende selv og Riget, og stridende imod Statsklogskab og Hensyn til Regentens Ære og Værdighed, at man næsten maatte fristes til at tænke sig hendes Udsæd, som Følgen af en til en Tid stedfindende Sindsförvirring i en vis Grad. I det mindste bar den Sporene af en saa total Afhængighed af Eidsenskab, Egoisme og qvindeligt Lune, at man neppe i denne Dronning, som hun viste sig 1651, kan see den samme Gustav Adolphs Datter, som havde fængslet hele Europas Blik og Beundring, og som det hele svenske Folk, efter Trediveaars-Krigens stolte og glimrende Bedrifter, med Begjæring havde hilset som den Værdigste til at beklæde hendes store Faders Throne.

Rigsdagen 1650 havde været den uroligste, der i lang Tid var holdt i Sverrige; dens Forhandlinger havde funnet

*) Berättelser ur Sv. Historien IX. del S. 107.

overtrede Christina om, at en stærk Støring og Opposition var indtraadt imellem Rigsstænderne indbyrdes, og at fornemmelig Bønder, og tildeels Borgere, vare ophidsede mod Adelen; ligesom overhovedet det gamle, faste svenske Aristokratie, med den store Statsmand, Axel Oxenstierna i Spidsen, og med Bevidstheden af at de Kærnen af Landets dygtigste, mest indsigtfulde og statskloge Mænd i sit Samfund, var bleven Gienstand for et i Kræfter vorende Modparties heftige Anfald. Men denne Stands-Opposition begyndte tillige at gaae over til ufordulgte og alverlige Forsøg paa at indskrænke Kongemagten. Det var især den høiere Adels, der stræbte at sætte Grændser for den næsten absolute Myndighed, hvormed Dronningen hidtil havde villet raade, og virkelig havde raadet, ligesom i de fleste og vigtigste andre Regierings-sager, saaledes især for Statsmidlerne og navnlig Kron-godserne, med hvis rige Statskat og Herlighed, hun paa den usforvarligste Maade havde ødslet. Dette var endog skeet paa saadan Maade, at ikke allene Riget derved maatte lide store Tab, og Bøndestanden trues med at synke ned til Ufrihed eller Børdenskab, naar efterhaanden alle Kronens Bøndergaard gik over til at blive Herregods, og Bønderne til at blive Herremændenes Dienere; men at ogsaa Kongeværdigheden maatte lide væsentlig Krænkelse og Tab, ved at fradrages den sikke, uafhængige, skøndt vist nok, i Forhold til Krongodsernes uhyre Omfang, lidet betydelige Indtægtskilde, som Kongerne havde havt af disse Godser. Ligesom Bøndestanden klagede over Fortryk og Forurettelse ved Adelsens udvidede Jordbesiddelser og over Indgreb i Kronebøndernes gamle Frihed, ved Paalæg eller Forøgelse af Hoveri og andre Byrder: saaledes klagede Borgere over, at de Adelige forurettede Kjøbstæderne ved at drive umiddelbar Handel paa deres Godser, og ved tillige at ville frigjøre sig fra Landets almindelige

Soldafgifter*) m. m. Geistligheden, særdeles Præstestanden, manglede heller ikke Anledning til Beshværing mod Adelen, der negtede at erlægge Præstetiende af deres ved Kjøb eller Skient erhvervede Krongodser, og desuden ikke allene unddrog sig fra Samfundet med Menighederne ved at holde egne Huuspræster eller Capellaner; men endog søgte at tilvende sig en saa vidt breven Kaldsrettighed, at enhver Adelsmand, som boede i et Sogn og der besad en Eiendom, uden videre vilde være berettiget til at besætte Præstekaldet.

Et for Dronningen ikke mindre ubehageligt og nærgaaende Stridspunkt og Gieringsstof var den fremvorende Splid og Partistrid blandt Adelen selv, som hun vel paa en Maade havde bidraget meget til at fremkalde og give Næring; men som imidlertid i sin Udvikling let kunde tage en for Kongemagten og Statsforfatningen farlig og skadelig Vending. Den gamle svenske Adel, der for en stor Deel kunde udlede sit Udspring fra de stormfulde Tider i det 13de og 14de Aarhundrede, hvorfra Statsdannelsen og Forfatningen vare udgaaede, udgjorde Aristokratiets Grundkraft og Kiærne, og var ved sine store Eiendomme og Arvegodser uafhængig baade af Kongemagt og Hofgunst. Denne endnu bestandig mægtige Grundadel var vel ikke mere det, den fordum i Middelalderen havde været; men den kunde dog danne en stærk, paa sin Maade fri og republicanisk Opposition imod den souveraine Myndighed, som Christina var saa tilbøielig til, endog med Forbigaaelse af

*) Det var Skik, at Rigets høie Herrer, som vare aflagte med store Forlehninger, mest i de nylig erhvervede Landskaber Västland og Ingermanland, desuden erholdt Toldfrihed for en vis Mængde Sæd, som de fra disse deres Besiddelser udførte. En saadan Frihed erholdt f. Ex. i A. 1633 Axel Banér og Jacob de la Gardie, hver for 1500 Tdr. Korn, Skytte og Gyllenhielm hver for 1200, Gabriel Bengtson Orensierna for 1700, Peer Sparre for 1000 Tdr., Lars Sparre for 1300 Tdr. o. s. v. (Fryxell. VIII. 2. S. 223)

lovhævede og statsretlige Former, at tilegne sig, og som hun havde arvet nok af sin Faders og Farfaders Lands- og Villieskraft til at udøve. Hun indsaac fuldkomment klart, at den stærkeste Modstand, hun heri kunde møde, altid maatte og vilde udgaae fra den gamle Grundadel og dens Parti i Raadet og Rigsstyrelsen. Deels for at virke imod Opposition fra denne Side, deels for at ophøje og berige sine Yndlinger og Tilhængere, overøste hun disse med Gaver og Forlehninger; imedens hun tillige ved talrige Adelsbreve, og ved hyppige Ophøielser til Hofembeder og i Grevestanden, søgte at give den nye Adels Vægt og Glans, og i den at danne sig en Støtte og Modvægt imod det egentlige Aristokratie, saavel i Standen, som i Rigsraadet. Herved opnaaede hun vel ogsaa, at den nyere, mere monarkifjendende Hofadel opreiste et Parti, der i flere Tilfælde mere stemte og handlede imod deres egen Stands eller Aristokratiets Magt og Interesse, end understøttede samme. I Rigsraadet forstod hun meget vel at svække og adsplitte dets Kræfter, ved efterhaanden at bringe yngre, endog nylig af hende selv adlede Individuer ind i Raadet, og saaledes at forsøge det til et dobbelt saa stort Antal, som da hun tiltraadte sin Regjering. Men det var langt fra at hun altid saa let, som hun vilde, kunde faae Bugt med den gamle ubøielige Rigscontsler, vant til i mange Aar, med og efter sin Herre- og Ven, Gustav Adolph, at styre Statsroeret med den kraftigste Haand; og da Christina blev mere og mere fied af at høre Modsigelser, enten af Orenstierna, eller andre af de gamle og selvstændige Herrer i Raadet: fandt hun ogsaa en Udvei til ofte at undgaae Modstand og Hindringer fra denne Side for hendes egenraadige Lunc og Sniker.

Allerede fra 1647, da hendes Misforstaaelse med Orenstierna og hendes unaadige Sindelag imod denne, hendes Faders og hendes egen trofaste Ven og Raadgiver, havde naaet

en afgjort Charakter, som hun efterhaanden meer og mere sielent i de egentlige Raadsforsamlinger; men kaldte til særskilte Moder i hendes egne Værelser saadanne Medlemmer af Raadet, som hun helst vilde høre, og af hvilke hun enten ventede sig fuldkommen Føielighed, eller dog en mere eftergivende Modstand. Denne Fremgangsmaade, der var ganske stridende imod den 1634 af alle Stænderne, efter et Udkast af Axel Drenskierna, hvortil Gustav Adolph skal have meddeelt Grundlaget, vedtagne Statsforfatning^{*)}, kunde tillige ikke andet end opirre Raadet og krænke det af Dronningen forbigaaede Parti. Drenskierna i Særdeleshed, med sine mægtige og betydende Slægtninge og Tilhængere, følte sig tilsidesat, og harmedes i sit stolte, men for Sverriges Ære og Belsærd altid varme og nidkære Sind, over at see Christina forlade den Vane til en statsklog, forstandig og huusholderisk Styrelse, hvortil han under Formynderregieringen havde søgt at lede den tilkommende Dronning. Han saae nu derimod, efter faa Mars Forløb (allerede 1647 begyndte hendes Uenighed med Rigscantsleren) hvorledes Christina ei allene tilsidesatte hans Raad, Planer og Forslag, men ikke sielden (s. Ex. ved de westphalske Fredsunderhandlinger) umiddelbart, efter egen Lune, under Indflydelse, saavel af det Franske Hof og dets Sendebud (den bekiendte Chanut), som af andre Fortrolige og Indlinger, greb ind i den høiere Politik, og stundom hemmeligt modarbejdede Raadets og Ministrenes Forholdsregler og diplomatiske Forhandlinger. Overhovedet blev Forholdet imellem Christina og Drenskierna fra 1647 til 1650 og endnu efter den Tid, altid

^{*)} Denne foreskrev blandt andre Artikler, at Kongen havde at vælge blandt Rigets Adels et Antal af i det mindste 25 Raadsherrer, hvis Pligt og Rettighed det var, at paaminde Kongen om det som var Rigets Ære og Belsærd, samt tillige holde Stænder og Almue til Trofast og Villighed (Fryxell. VIII. 1. S. 18).

kun et saadant, der kunde finde Sted imellem en selvraadig Dronning, og en udbortes respecteret, i Hjertet ilde ansæet, men uundværlig og uafsættelig Minister og Statsmand*).

Foruden den her berørte Partistrid og den ved mange Leiligheder fremtrædende Misnøie med Dronningens Regiering og med Statsforfatningen, der herskede hos den større Deel af Rigsraadet, forsøgedes Stoffet til indvortes Uro, Utilfredshed og Siæring i Landet, ved en forøget Skattebyrde og formindsket Velstand blandt Næringsstanden. Af Alt hvad den svenske Stat ved Gustav Adolfs og hans Færføreres Krigsbedrifter og Erobringender havde vundet i Tilvæert af Lande, saavelsom i politisk Magt, Indflydelse og Anseelse, havde Sverrige selv endnu ikke sporet nogen velgiørende Virkning. Tværtimod havde Krigen tildeels formindsket den indre Nationalkraft, tilligemed Befolkningen. Hvad der i saa mange Aar ved Bytte, Brandskat og Fremmedes Krigshjelp var indflydt i Krigsskassen, havde dog aldrig været tilstrækkeligt til at bære den langvarige Krigs Byrder og Omkostninger. Skatterne, som ogsaa i Sverrige Vonder og Borgere for det meste maatte bære, vare forsøgede; og uagtet Formynder-Regieringens gode og samvittighedsfulde Finantsbestyrelse, havde i Særdeleshed de senere Krigsaar fordret saa betydeligt stigende

*) Hvorledes Christina allerede 1615, da Drenstierna efter Freden til Bromsebro, der ganske var hans Bærf, stod paa sin høieste Spids af glimrende Navnkundighed og Berømmelse, betragtede Rigscontrolløren, seer man af et Brev fra hende til Gesandten i Osnabrück Adler Salvius, som var en af Dronningens Fortrolige, med hvem hun hemmeligt corresponderede: „Rigscontrolløren gjør sig nu ganske ydmyg; men quicquid id est, timeo Danaos & dona ferentes. Jeg finder hver Dag, hvorledes Taciti Ord paa ham kunne anvendes: „jam Tiberium corpus, jam vires, nondum dissimulatio deserebat.“ (Fryxel. IX. 1. S. 46.)

Udrustninger*) og Tilskud, at Formynderne ved Regnskabet's Slutning 1645 maatte efterlade en Rigsgjeld af 1,113,198 Daler (en Daler paa den Tid omtrent liig med $\frac{2}{3}$ Specie). Desuden havde man i de sidste 14 Aar afhændet for 1,492,201 Daler Krongods; tilsammen 2,605,399 Daler**). Men allerede 1632 var Kronens Gield 2,190,045 Daler; saaledes var den hele Forøgelse under Formynder-Regjeringen egentlig kun 425,354 Daler; og det er en ganske urigtig Forestilling: at den slette Finantstilstand under Christinas Regjering ifkun var et Efterladenskab, hun havde modtaget fra hendes Formyndere***). Tværtimod havde Sverrige ikke allene, da den westphalske Fred sluttedes, vundet Øsel, Gottland, Halland, Jemteland, Herjedalen og Soldfrihed i Øresund fra Danmark,

*) Man har vel neppe nogen ganske nøiagtig Kundskab om den svenske Hærs Styrke før og under Trediveaarskrigen. Efter een Angivelse skal den 1628 have udgjort 17,000 Mand; 1631 omtrent 28,000 Mand, men 1628 være voxet til 120,000 Mand; men heri var da indbefattet alle de Tropper, som Tydskland maatte levere til Forstærkning for den svenske Armee. En anden Angivelse anslaaer Armeen under Carl X. til 9,000 Mand, under Gustav Adolph til 25,000, men efter 1636 til 44,000 Mand Landtropper og 10,000 Matroser (Fryxell, efter Raadsprotocollerne. VIII. 2. S. 222). Antager man det sidstnævnte Antal for at være den Krigsmagt, som Sverrige selv stillede, blive begge Angivelser vel ikke meget afvigende.

**) Fryxell. VIII. 2. S. 224.

***) Grauert vil saaledes for en Deel undskyldte Christina med, „at ved hendes Regjeringsstilsædelse var af alle Statsforhold Finantserne i den allerfletteste Tilstand.“ (Christina und ihr Hof. II. S. 222). At dette Udtryk er meget overdrevet, sees allerede af de ovenfor efter Fryxell meddeelte Data. Grauert, som i øvrigt ikke kan følge, „at Sparsommelighed ikke hørte til de Egenheder, Naturen havde tildeelt enten Christina, eller hendes Moder“, taler ikke et Ord om, hvorledes Dronningen anvendte, hvad der blev tilovers af den tydske Erstatningsum; og tillægger, aldeles imod de historiske Vidnesbyrd, Formynderne, og siden Ministrene, den Bortødselen af Krongodsene, „hvorfor hun maatte bære Skylden“. I. c. S. 324. Det ene er lige saa urigtigt som det andet.

en Deel af Pommern, Mügen, Wismar, Bremen og Verden fra Tydskland; men ved Freden var betinget en Erstatningssum af 5 Millioner Rigsdaler for Krigsomkostninger, som havde været meer end tilstrækkeligt til at afbetale Rigets hele Gæld. Christina derimod eftergav ei allene en Deel tydske Fyrster deres Andeel i denne Sum, der saaledes svandt ind til neppe det Halve; men hvad der indbetaltes af den anden Halvdeel bortodblede hun, deels til sin kostbare Hofholdning og til pragtfulde Hoffester, deels til store Forærlinger, saavel til hendes Yndlinger, som til udenlandske Lærde, til fremmede Ministre og Andre, som hun ofte meer end kongeligt begavede. Det var derfor saa langt fra, at Gælden formindskedes, eller Statens Finantser forbedredes ved hiin overordentlige Indtægtskilde: at meget mere Nøden og Pengesorgenheden steg med hvert Aar, og til den Grad, at Dronningen (som man ogsaa jævnlig ved Juels Beretninger vil finde bekræftet) ofte ved Laan hos Private (s. Gr. Salvius, Ulfeldt o. fl.) maatte redde sig ud af saadan Forlegenhed, eller skaffe sig Penge til sine overflødige Forærlinger eller anden Overdaadighed.

Saaledes er det tydeligt nok, at Statens Huusholdning og finansielle Tilstand under Christinas Regjering ikke gik fremad, eller engang vedligeholdte sig som den var ved hendes Thronbestigelse, eller ved Trediveaarskrigens Slutning, men at den tværtimod med hvert Aar blev slettere; og den stigende Forvirring og Mangel paa Tilgangskilder, som ogsaa for Dronningen blev meer og mere følelig, kan uden Tvivl regnes til de Aarsager, der medvirkede til hendes Beslutning, at nedlægge Regjeringen. Det var i Særdeleshed en af de for Riget fædeligste, og hos den største Deel af Nationen mest forhadte Udveie til Pengemidler og Forlehninger, nemlig Salg og Effent af Krongodser, som Christina ved enhver Leilighed greb til, og som hun i nogle Aar drev til

en saadan Yderlighed, at hun tilsidst næsten tilbunds udtømte ogsaa denne Kilde. Ganske nøiagtigt at angive, hvad hun af saadanne Godsfer bortskienkede, er efter de bedst underrettede svenske Historiekrivers Tillaaelse, knap mueligt; og der behøves heller ikke mere end enkelte Exempler for at vise, efter hvilken Maalestof hun odslede med Statens Grundeiendom og Midlerne til Kongens Subsistens. Blot i det ene Aar 1651 skienkede hun til 3 nye Grever og 6 Baroner over 2200 saakaldte hele Hemman, et Jordmaal for Beskatningen, der i det mindste i Giennemsnit kan sættes lige med et Par Bøndergaard i Danmark, efter disses ældre, sædvanlige Størrelse, men ofte til endnu langt mere.

Men Bortødslingen af Rigets Midler, ved Afhændelse af Kronogodsfer under Christinas Regjering, gik endnu langt videre. Hvad der af saadant var skeet under Formynder-Regjeringen var deels anvendt til velgjørende Statsindretninger (f. Ex. Stiftelsen af Åbo Universitet), deels var det en Følge af Krigens haarde Nødvendighed. Christina, uden at føle Trykket af denne, solgte Gods og Renter for 2,254,000 Rigsdaler i Kjøbesum og 146,000 Daler i Rente. Historien kan ei opvise nogen for Fædrelandet nyttig eller hædrende Indretning, som fremmedes ved disse Midler. Man finder tværtimod, at de for største Deel bortødsledes paa Fremmede, paa Indlinger og paa Hof-Forlystelser af alle Slags; samme Vei gik ligeledes det langt større Antal af Eiendomme, som recent bortskienkedes. Saaledes forsvandt i utrolig kort Tid næsten alt Kronogods og selvstændigt Skattegods, 3: Selveiergods, med staaende Afgifter til Kronen (Fryrel). Efter endnu bevarrede Fortegnelser vare, indtil Christinas sidste Regjeringsaar, i Alt 8816 Hemman solgte, 22,284, under forskellige Tilkaar, bortskienkede; og de fleste heraf vare ligesvem gaaede

over til at blive Herregaards-Gods. I Sverrige og Finland regnede man paa den Tid 63,573 hele Gaarde; deraf vare, i Følge bemeldte Fortegnelse, 53,170 i Aaret 1653 i Adelsens Besiddelse (Fryrell X. 2. S. 158). I disse saa Vinters Indhold, som knap nogen vilde finde troligt, dersom det ikke var bygget paa originale Statsregnskaber, ligger ikke alleue det hele nøgne Resultat af Christinas finansielle Statsstyrrelse—men ogsaa Kilden, om et til hendes egen Resignation, saa til Sverriges indvortes Historie og Revolutioner i de efterfølgende hundrede Aar.

Det havde ogsaa allerede længe, og ved flere Rigsdage, været en staaende Gienstand for Klager og Besværinger, især fra Bondestandens Side, at man saaledes, som ovenfor er viist, næsten havde skilt Kronen ved al Landeindom, og Kongerne tillige ved den vigtigste Deel af deres aarlige Indtægt, hvorfor Erstatningsbyrden tilsidst maatte falde paa den skatteydende Deel af Folket. Det havde tydeligt og alvorligt været fordret, stundom endog af alle tre uadelige Stænder, at man skulde benytte Kronens Indløsningsret, til efterhaanden at vinde det afhændede Jordegods tilbage, og inddrage alle Forlehninger, hvortil Besidderen ikke havde udtrykkelig Arveret. Dette modsatte Adelen sig naturligtvis af al Magt; hvorimod Dronningen, der selv i saa høj Grad havde bidraget til at gøre det til en Nødvendighed at gribe denne Udvei, forstod at give sig Skik af, at hun i denne Sag var paa Almuens og Bondernes Side; ligesom hun jævnlig og ved flere Leiligheder modsatte sig Adelsens Fordringer paa nye eller udvidede Rettigheder (f. Ex. 1649, da det forlangtes, at alle Cancellie-Embeder og udenlandske Gesaudtskaber udelukkende skulde forbeholdes Adelsmænd). Længe lykkedes det hende ogsaa ved saadanne og andre Midler at beholde Bonde- og Borgerstanden

paa sin Side*), hvilket var hende saa meget vigtigere, da hun ikke kunde blive uvidende om, at hun havde et stærkt Parti blandt den gamle Adels imod sig, der længe havde gaaet om med det Forsæt, at faae hendes Magt indskrænket; bl. a. ved at ville fordre et Slags Haandsæstning af hende inden hendes Kroning, hvilken af forskjellige Grunde et Aar efter det andet blev udsat, indtil den endelig foregik efter Rigsdagen 1650.

Denne var ikke saasnart aabnet (i Slutningen af Jun. Maaned) før en Mængde diærve Klagemaal og Betsværing frembrød, saasnart Dronningens Proposition til Bevilling af en ny Udskrivning af Mandskab og Skatternes uformindskede Bedvaren, var oplæst. Resultatet eller Slutningen paa disse Betsværing var følgende: „Hvorhen have de 5 Millioner, hvorhen Indkomsterne af de nyvundne Provindser taget Veien? Og hvad har Sverriges Indbyggere vundet giennem den saakaldte ærefulde Krig, naar de efter dens Slutning skulde vedblive at bære Skattebyrder, som nu endog vare meget tungere end før Krigens Begyndelse?“ — Christina brugte imidlertid ikke uden Fremgang sin sædvanlige Politik; og benyttede de uadelige Stænders Uvillie mod Adelen for at aflede deres Klager fra sig selv, og vælte dem over paa denne Stand. „Det var“, siger Fryxell, „ligesom en taus Aftale imellem Dronningen og de uadelige Stænder, at disse skulde lade hendes egen Statsforvaltning og Magt uangrebne, og hun derimod hjælpe dem til at

*) „Drottningen stod ei ännu illa i Folkets Mening. Man älskade henne för Fadrens skull, för hennes ungdom, för hennes egenskaper; man tillskref ei henne hvad landet led. Men sinnene voro i stor jäsning.“ Geijer, Sv. Folkets Hist. III. 455. Et Beviis mere herpaa er, at man paa denne Tid allersförst i Sverrige begyndte at skriva politiske Partiskrifter, som i Afskrifter spredtes rundt omkring i Landet; undertiden ogsaa, naar det lod sig göra, bleve tryckte (jvfr. Geijer, III. 455. 456. Fryxell, IX. 1. S. 84. 85.

tilintetgjøre Adelen's vorende Overmagt. Af de øvrige Stænder var det heller ikke blot Bønderne, men ogsaa Præsterne, som istemte de stærke Klagemaal over Adelen's overdrevne Forlehninger og dens Besiddelse af umaadelige Eiendomme, som for ikke længe siden havde været Kronens Gods; haade Geistligheden og Børgerne søgte ved denne Rigsdag at gjøre deres særskilte Standsret gjældende, og snart enedes alle tre Stænder om at sende en Deputation til Dronningen, med Begiering om, at hun for at raade Bod paa Landets Nød vilde tilbagetage Krongodserne og nedsætte Skatterne. Dronningen modtog dette Budskab med megen Mildhed, gav Haab om Lindring i Landets Byrder, men uden at ville indlade sig paa det eneste Middel, hvori man saa nogen Udvei dertil.

Det var indtil den Tid uhørt, at ved nogen Rigsdag een eller flere af de uadelige Stænder for sig selv, og uden at være forenet med Adelen, henvendte sig til Kongen. Adelen optog dette Middel med stor Uvillie, og irettesatte Præstestanden med haarde Ord for dens Deeltagelse heri. Dronningen viste sig ikke blot ved flere Leiligheder gunstig stemt for de tre Stænder; men lovede endog aabenbart Præsterne sin Vistand og Beskyttelse mod Adelen, hvis denne vilde sætte sine Trudsel i Værk. Heraf forogedes mere og mere Uenigheden og den bititre Stemning imellem disse Stænder; og det gik endog saa vidt, at de Rigsdagspræster, som efter den Tids Skik prædikede ved Hoffet og i Stadens Kirker, ikke afholdt sig fra haarde Udsald mod Adelen fra Prædikestolen, og det undertiden i Dronningens egen Nærværelse. Saaledes ivrede engang en Præst i Slotskirken, hvor Christina bivaandede Gudstjenesten, mod de Adelsmænds Overmod og Ubarmhertighed, „som lade fattige Menneſker døe af Hunger, men fede deres Heste og Hunde med den Sæd, Gud lader vore til Menneſkets Liv“; og en anden Præst talte om „Adelen's mæſkede Hunde, der

laae i deres varme Bænk, og giøede ad den af Hunger og Kulde skælvende Ligger." Men dette var netop sigtet mod Dronningens Jndling, Grev Magnus, der blandt sine øvrige fyrstelige Jndretninger ogsaa havde en vel forsynet Hundestald; og saaledes traf Præstens dristige Ord paa et Sted, hvor de endnu den Gang ikke kunde have nogen Virkning hos Dronningen. Heller ikke var det hendes Tanke, at ville giøre noget saa alvorligt og giennemgribende Skridt for at svække Adelen's Magt, som at tilbagetage de uhyre Eiendomme, hun for en stor Deel selv havde bortodstet paa denne Stand. Hun vilde arbejde mod Adelen, for saa vidt som hun ret vel vidste, at den rugede over Planer til at indskrænke hendes kongelige Myndighed; men hun vilde lige saa lidt lade sig noget foreskrive af de andre Stænder, og det er meget usikkert, om Christina overhovedet har havt nogen Følelse for Folkets Tryk og Nød.

Uagtet den hele urolige Siæring og de betænkkelige og truende Symptomer til borgerlig Uvædragt og dens voldsomme Udbrud, som fandt Sted ved denne Rigsdag — uagtet de alvorlige Grindringer, Forestillinger og Protestationer fra de uadelige Stænder, som Christina baade mundtlig og skriftlig modtog; og uagtet Adelen selv var svækket ved Deling i to Partier — hvoraf det ene, med Sverriges største Statsmand, den gamle Rigscautsler Axel Orenstjerne til Hovedmand, holdt paa alle Aristokratiet's Forrettigheder og dets hele Overvægt og Overmagt i Staten; det andet (som bl. a. i den bekiendte Bengt Skytte og den af Christina yndede Adler Salvius havde sine Ledere) mest bestod af den nyere Adel, som ikke havde saa meget at tabe, og derfor var mere ligegyldig ved det store Stridsspørgsmaal: blev Resultatet af denne Rigsdag i sig selv ubetydeligt. I det mindste kan dette vel siges, naar man vil sammenligne Resultaterne med de alvorlige

og truende Bevægelser og den forbittrede og højrøstede Partikamp, som Misfornøielsen hos de uadelige Stænder fremkaldte i en Skikkelse, man hidtil neppe havde kiendt ved nogen Rigsdag i Sverrige.

Det gik hermed endog saa vidt, at der ikke blot i Provindserne paa flere Steder viste sig Forbud paa voldsomme og lovløse Foretagender af Bønderne imod Adelen; men selv i Stockholm, især naar andre Anledninger kom til, fremkaldte Partihadet stundom blodige Optrin. Der berettes saaledes, at under Kroningshøitiden fandtes i een Nat ti Mennesker ihjelslagne paa Stockholms Gader; og at dette vel neppe blot var Følge af den Drukkenskab, som Kroningsgilderne medførte, lader sig slutte deraf, at ogsaa et virkeligt Opløb af Borgerstanden fandt Sted, i hvilken Anledning atskillige Deeltagere bleve grebne og dømt fra Livet (Fryxell IX. S. 57). At den gamle Drenskerne under disse Omstændigheder, skøndt udsat for en dobbelt Fare ved Christinas hemmelige og aabenbare Opposition imod ham, og ved Hadet, som en stor Deel af det borgerlige Parti især havde kastet paa ham, som Aristokratiets mægtigste, meest karakterfaste og aandfulde Hovedmand, hverken tabte Mod eller Kraft til at handle og tale imod den stormende Mængdes Klager og Fordringer: var uden Tvivl af betydelig Indflydelse. Desuden benyttede Christina egentlig kun de uadelige Stænder som et Middel til at sikke sin Myndighed imod Adelen's Planer til at indskrænke den. Da hun mærkede, at Stænderne begyndte at gaae til alvorlige Yderligheder, traf hun sig tilbage, og anbefalede bl. a. Præsterne en større Varsomhed i deres Yttringer. Selv viste hun sig i Stærningen uden Følelse for de Ringeres Tryk. De sagne Ord, hun brugte for at vinde de uadelige Stænder, faldt ud til tomme Løfter og Forsikringer; og den væsentligste Gienstand for deres

Fordringer, de folgte og bortskienkede Krongodseres Inddragning, omgik hun, eller vilde intet høre derom. „En saadan Fordring var et Indgreb i hendes Majestætsrettigheder; hun havde loflig Magt til, efter eget Behag at bortgive Land og Lehn, Gods og Gaarde.“ Men tillige forstod hun at tale saa vel baade for Præster og Bønder og Borgere, som hun i et samlet Udfud, 20 Personer af hver Stand, lod komme for sig paa Slottet, at de tilsidst lovede hende, ikke at røre videre ved Spørgsmaalet om Krongodserne; hvorimod hun vilde modtage et skriftligt Indlæg om deres øvrige Besværinger. Med nogle gjensidige Bemyndigelser og Tilstaaelser, med en høitidelig Erklæring af Dronningen i Anledning af Udtrykket „vanbyrdig“ i Adelsens Privilegier (ingen Vanbörding skulle i Rikets Ämbeter drages Adeln öfver hufvudet), som var de øvrige Stænder til stor Forargelse, med nye Privilegier, som gaves Præsterne, og nogen Nedsættelse i Skatterne for Borgere og Bønder; og til Slutningen med smigrende Berømmelser over de uadelige Stænders Iver og Midkærhed for Kronen og Fædrelandet, hvorpaa Christina ikke sparede i sin Afstedstale, endtes omsider Rigsdagen.

Derpaa fulgte Dronningens Kroningsfest (d. 20de Oct. 1650), hvis Elge i Pragt og Kostbarhed Overrige aldrig havde seet. Paa Gæstebud, Ringrenden, Fyrværkerier og Baletter, som i næsten uafbrudt Folge, deels i Stockholm, deels paa andre Slotte, vedvarede fra October til ind i Februar Maa- ned, bortodledes baade af Dronningen, af nogle blandt de Fornemme, og af de ved Syvaarskrigens Bytte berigede svenske Generaler, umaadelige Summer, paa samme Tid, som to eller tre Mars Misvært i flere Egne af Landet havde bragt Folket i Hungerød. En eneste af Dronningen (9. Jan. 1651) givne Balet beregnedes at have kostet henved 30,000 Rdlr. — Under saadanne Forhold forklarer man sig let, at Tilstanden

i Landets Indre frembød mangen stærkende Modsatning til Statens glimrende politiske Stilling og til den udsvævende Luxus, Pragt og Forfinelse, som herskede ved Christinas Hof. Den længe hos Almuen nærede Utilfredshed og Misfornoielse blev efterhaanden alvorligere i sine Ytringer; og til disse hørte et Boudroprør i Mericke (1653), som ogsaa P. Juell omtaler. Af anden Natur, men et paa den Tid ikke mindre mærkeligt Symptom, var den saakaldte Messeniske Conspiration (1651), hvis hele Ytring egentlig kun bestod i en Pasquil eller et Oprørskrift paa a Klum, men fuldt af urimelige Anslag, og en Blanding af Vanvid, Partihad og Opdigtelser, med de alt for vel grundede Sandheder om Christinas Oselhed, Daarskaber og flette Regiering, om Folkets Nød og Almuens Tryk. Dette Foster af en 22aarig Ynglings overspændte og urolige Sind, havde Arn. Messenius den Daarlighed at sende til Carl Gustav, som strax meddeelte det til Dronningen. Forfatteren røbedes snart ved sin egen Haandskrift; Christina behandlede baade ham og Faderen, den ældre Messenius, som dog i det mindste var uvidende om Sonnens Skrift, med yderste Haardhed; og begge endte deres Liv ved Boddøren. Disse vare saaledes de ulykkelige Offere for Ytringen af en Mening, som en stor Mængde i Sverrige deelte med dem. Et talrigt Parti vilde have Carl Gustav sat paa Thronen, og det jo før jo hellere; men det kom ikke til Udbrud, deels fordi Christina i sin Klæthed og Mod havde Baaben, som man frygtede; deels fordi Mange forudsaae og ventede hendes Resignation, og derfor helst undgik voldsomme Skridt. Men Messeniernes Død kunde dog ikke bringe den offentlige Stemme til Taushed; og der fandtes Præster, dristige nok til, midt i Hovedstaden at høre deres straffende Røst mod den overhaandtagende Ugudelighed og Usædelighed *),

*) Flere samtidige Vidnesbyrd oplyse, at Sædelighedens Tilstand i Hovedstaden under Christinas Regiering forfaldt i en kiendelig og betydelig

ligesom mod den herskende Uorden i Statsstyrelsen og i Rigets Huusholdning, hvilket Alt i Christinas Hoflevnet, Omgørelse og Regjeringsmaade havde sin rette Hovedkilde.

Man vilde tage aldeles fejl, om man tænkte sig, at Christina, efter de Erfaringer, hun havde gjort under Rigsdagen 1650, skulde have givet sin Regjering en anden Aand, og ved sit Hof, i sin Levestil, sine Forlystelser og Tilhøieligheder, skulde have antaget et andet, mere sparsomt, for Statens ødelagte Finantser mere passende System. Det saae suarere ud som en Ironie, at Dronningen i Begyndelsen af 1651 gjorde nogle Indskrænkninger ved sit Hof, gav endeeft Kammerherrer, Hofjunkere og

Grad. Saaledes i en mærkværdig Brevsamling (paa Loberøds Bibliothek) af Johan Ekeblad, der en Tid var Hofjunker hos Dr. Christina, og i 15 Aar (1639—54) hver Postdag corresponderede med sin Fader. Nogle i Wieselgrens „De la Gardiske Arkivet“ VIII. p. 199—203 meddeelte korte Uddrag vise klart nok, sioudt uden alle Reflectioner, hvorledes det gik til ved Hoffets ødsle Fester, og blandt Udelen og i de ringere Classer; Dueller, Mord, Røverier, Indbrud, haarde og grusomme Straffe, hørte til Dagens Orden. Saaledes f. Ex. p. 198 om Borgerdøtre, som „gå ut på Malmårne (Forskerberne), inträda hos en Madam, ge henne en Sömdryck, lemna der ett litet foster, och sedan gå förrän gumman vaknat.“ S. 200. 201. (1653) „Upprorsstiftarne i Nerike skola nu straffas. Anstiftaren skall bära föra radbråkningen en glödgad jernkrona. — Hds. Maj. dansar nu Balett på Jacobsdal. — Nu hänga 9 Personer i Galgen; deribland en Prest. — Södermalms Galge är så fullpropad, att ei flera få rum. — Dronningen roar sig långt inpå nätterna; har denna veckan (25. Mai) haft 2 Comedier på Slottet på Italienska; i Nätt spelte de Holländska Comedianterne för H. M. hvilka henne ei mycket behagade. I Söndags var H. M. på Diurgården och dansade“ o. s. v. En nyere Författer yttrar i den Anledning: „Det var från Christinas Tid, som upplösningen af goda och anständiga seder förskrifver sig. Christinas förakt för gudstiensten smittade snart Hof och Land. Alla Band af Tro och sedelära brötos; en Mängd för oerhörda Uppträden tilldrogo sig äfven bland Borgerskapets qvinnor. Bref blefvo öppnade, Lönmord begångna, och i Stockholm hörde Inbrott och Stölder till ordningen för dagen.“ *Stockholm, dess Historia och Topografi, &c.* I Del. 1814. p. 231.

Hofmusicanter Afsted; imedens hun, ved Siden af denne ubetydelige Besparing, mere forøgede end formindskede Udgifterne i det Store paa mange andre Maader; i Særdeleshed ved at oprette og dotere Grevskaber og andre Lehn, ved at bortskienke store Pengesummer i Foræringer og Pensioner til Gudlinger og udenlandske Lærde, ved at oprette nye Embeder og Bærdigheder, og paa andre Maader. Rigsraadernes Antal, som tilforn var bestemt til 25, men hvori man under Formynder-Regjeringen af Sparksomhed havde ladet adskillige Pladser være ubesatte, forøgede Christina snart til 29, og udnævnte i April 1651 paa engang 8 nye Rigsraader, hvorved Tallet steg til 37. Var dette hendes Politik, for at forstærke sit Parti i Raadet, og tænkte hun maaskee ligeledes ved den Lehnssadel, hun oprettede eller fornyede og berigede efter en Maalestok, der var lige saa overdreven og urmelig, som hendes Hofpragt og hele Huusholdning med Rigets indskrænkede Statsmidler: saa var Følgen og Virkningen deraf ikke den, hun maaskee havde giort Regning paa. Hun sandt snarere i den ofte krænkte og tilfidesatte Rigscantsler en Støtte og Forsvarer, end i den Sværm af Hofadel og Indlinger, hvormed hun omgav sig. Blandt de sidste stod længe Ingen højere i Gunst og Indflydelse, end Grev Magnus Gabriel de la Gardie (Søn af Rigsmarsken Grev Jacob de la Gardie og den ved Gustav Adolphs Kiærlighed berømte Ebba Brahe). Paa denne af Naturen med mandig Skønhed og glimrende Anlæg begavede, omhyggeligt opdragne og i classiske Studier oplærte, ved flere Aars Reiser og Ophold i Frankrige cultiverede, med sin Verdensdannelsen, mangesidige Kundskaber, Smag for Videnskaber og Konster, med Selskabslivets Talenter, en indtagende Personlighed og Hofcirklernes smidige Lethed rigt udstyrede Adelsmand, havde Christina odset Alt, hvad hun var i Staud til at bortgive — man meente endog hendes Hjerte.

Det sidste er dog meget uvist; efter udbortes Grunde kunde man maaskee troe, at dersom hun havde villet indgaae Egteskab og kunnet vælge en Undersaat, var der en Tid, da maaskee ingen Anden vilde været nærmere til at opnaae denne Lykke — dersom det saa kunde kaldes — end Grev Magnus*). I dets Sted gav hun ham en fyrstelig Egtesælle. Han blev 1645 forlovet, og efter sin Hiemkomst fra en Ambassade til Frankrige, hvortil han reiste (1646) med et Folge af omtrent 200, nogle sige 250 Personer, gift (7. Marts 1647) med Pfaltsgrevinden Maria Euphrosyne, Kong Carl X.s Søster. De Raadesbeviisninger og Foræringes, Christina før og efter den Tid udøste over Indlingen, „ere uden Exempel i Sverriges Historie“. Fryxell opregner dem paa eet Sted, saa vidt det er muligt at kiende dem (IX. S. 59—63) og hos ham maa man læse dem. Om hans Giendomme og hans fyrstelige Pragt og Levemaade giver det tilstrækkeligt Begreb, at man anslog hans aarlige Indkomster allene af hans Godser og Forlehninger til i det mindste 80,000 Rdlr., og med denne, i hvin Tid uhyre Sum kunde han aldrig komme ud. I Pengesager vare hans Grundsetninger de samme som Dronningens**). Hans

*) Man kan vel ikke antage, at Grev Magnus har været Christina ligegyldig; hun gjorde sig i det mindste selv Umage for at giendrive en saadan Formodning (Jvfr. bl. a. Cronholms Biographie i „Supplement till Biographiskt Lexicon“. Lund 1836. S. 20). Fryxell (IX. S. 63—64) viser derimod, hvor meget der synes at antyde, at Greven virkelig, endog fra tidligere Aar har elsket Maria Euphrosyne (jvfr. Cronholm S. 7) og at hvad Christina sølte for Grev Magnus snarest kun har været en høj Grad af den samme Følelse af personlig Tilsielighed og Uundværlighed, som Konger have for deres Indlinger. Grev Magnus blev heller ikke egentlig mere, uagtet alle sine høie Bærdigheder og Embeder. I vigtige Statsager, hvor Christina næsten altid helst fulgte sin egen Villie og sine Luner, var hans Indflydelse ikke betydelig.

**) I ældre historiske Antegnelser om Dronning Christinas, Carl X.s og Carl Xltes Tid, siges om Grev Magnus at han var „mycket värtalig,

høie og glimrende Stilling ved Hoffet, og i Dronningens nærmeste Omgivelser (hans Bolig var i Stockholm paa Slottet selv) varede ogsaa desto kortere, jo mere ubegrændset han var stegen i Christinas Gunst og Fortrolighed. Allerede 1652 (da hans Anseelse endnu stod saa høit, at Ludvig XIV. tilskrev ham et egenhændigt Gratulationsbrev ved hans Udnævnelse til Rigscontoller) havde han den Krænkelse at see Udsæendinge, som Lægen Bourdelot, Corf. Ulfeldt og Spanieren Pimentelli, indtage Pladsen ved hans Side i Dronningens Gunst: og hans Sol dalede saa hurtigt, at en opkommen Tvist med den lumpne Bourdelot blev den ydre Anledning til at Greven fra Begyndelsen af 1653 kiendeligt tabte i Indflydelse og Indest. Vel vendte sig den lunefulde Christinas Sind meer end eengang i hendes Forhold til Greven; han modtog endnu i dette Aar betydelige Gaver, og efterat Bourdelot var reist, talte hun om denne til Grev Magnus i de mest foragtelige Udtryk; men Greven kunde lige saa lidt taale at see sig fordunklet og fortrængt af Pimentelli, som af Bourdelot, og var maaskee endnu mere misundelig over den unge, for sin Skionhed berømte Grev Tott, som Christina viste megen Opmærksomhed og Naade. De la Gardies onde Lune yttrede sig meer end eengang paa en for Dronningen ubehagelig Naade, og uforsigtige Ytringer, hvorved han compromittede sig selv og Andre ved Hoffet, paadrog ham i Slutningen af 1653 Christinas formelige Unaade.

bien faisant, hade store gålver att vinna folks affection; var lärd, quick, kunnig i Potentaters interesse; men *commode*, ei nog begåfvit med *constance* och *fermeté* . . . hade varit mycket rik, om han ei genom profusioner och oordenlig hushållning förstört sina affairer; capable att förstöra et helt konungarike, om det varit i hans våld; han lefde *du jour au lendemain*, söga bekymrad att fråga hvordan det kom, eller om det var med rätta." o. f. v.

Da han ikke vilde følge det Bink hun gav ham, at han i en Duel maatte byde den fornærmede Overkient og Oberst Schlippenbach Satisfaction, benyttede hun formodentlig en ikke uvelkommen Leilighed til at forvise ham til hans Guds, og forbad ham at komme for hendes Dine, før han havde opfyldt Grens Fordringer. Grev Magnus havde aldrig viist sig feig; men hverken han selv, hans Slægt eller hans Svogre fandt det passende for ham, at duellere med en simpel Adelsmand, som Christina imidlertid, formodentlig for at ærgre De la Gardie, snart derefter udnævnte først til Friherre, siden til Greve. Bag ved disse Intriger stod vel egentlig Pimentelli, som De la Gardies Gstermand i Christinas Indest, og som den, der maaskee middelbart bidrog det meste til hans Fald. Det gik ogsaa her, som sædvanligt i lignende Tilfælde: den engang faldne Jndling kunde aldrig hæve sig mere; Christina svarede ham paa hans Forsvarskrivelse i endnu mere ydmygende og foragtelige, end fortørnede Udtryk*), og viste siden efter kun Had og Forbittrelse imod ham. Grev Magnus maatte nøles med at søge sin Trost i gudelige Betragtninger**).

Denne Begivenhed var i øvrigt kun en forbigaaende Episode i Christinas sidste Regjeringsaar, der bevarede den samme Charakter af Eetsindighed, Odselhed, Tilboielighed for Udspreddelser, Pragt og Forlystelser paa den ene Side, og for

*) „Vous me faites honte, quand je pense à combien de bassesse Vous êtes descendu . . . dans cette malheureuse rencontre on n'a rien vu de grand, de beau, ni de généreux dans votre conduite; & si j'étois capable de repentir, je regretterois d'avoir contracté amitié avec une ame si foible que la votre.“ o. f. v. (8. Decbr. 1653.)

***) See f. Ex. hans af Cronholm medeelte Brev til Grevinden af A. 1654. (Biographie af Grev M. G. de la Gardie, i ovenfor anførte Tillæg til Svensk Biogr. Lexicon.)

Omgang med udmærkede Videnskabsmænd, og vittige Hoveder, paa den anden Side. Hendes Udfærd som Regentinde var stundom til den Grad uforklarlig, modsigende, vilkaarlig, usornuftig og uforsvarlig for Moralens og Statskonstens Domstole: at det ikke er meget til Forundring, at man omsider søgte en Forklaring til hendes Handlemaade i et Slags Sindsforvirring, som man snart tilskrev en Trylledrik, hun skulde have faaet af den gamle Grevinde Ebba Brahe, snart en Forandring i hendes Natur og Constitution, foraarsaget ved de Midler og den Diæt, Lægen Bourdelot havde foreskrevet. Det er i det mindste ofte nok sagt, at Omgangen med denne ubetydelige, forsængelige, indbildske og umoraliske, men vittige og underholdende Franskmænd (fra Begyndelsen af 1652) virkede ikke allene til en dybere Forandring, men til Fordærvelse af Christinas Charakter. Selv var hun letsindig nok til for en Tid at lade sig stufte af den Maade, hvorpaa Bourdelot forstod at at gjøre sig behagelig og giældende og at gjøre Andre latterlige; og det til den Grad, at hun offentlig erklærede ham for sin Tidsalders største Mand, og i et Aars Tid knap havde Øie eller Øre for nogen Anden, end Bourdelot. Denne bragte ogsaa baade ved sine diætetiske Forskrifter, hvorved det virkelig lykkedes ham at forbedre hendes Helbred, Christina til næsten reent at opgave alle alvorlige Arbejder og anstrengende Syssler; og benyttede tillige med det største Overmod sin Stilling til at spotte og ydmyge adskillige af de udenlandske Lærde, Christina havde trukket til sit Hof, ja tilsidst saa godt som reent at fortrænge dem fra hendes Omgang. Men i øvrigt viste hun sig ogsaa her lige saa flygtig og omkiftende, som ved saa mange andre Leiligheder. Ingen af Christinas Feil, Eccentriciteter og Udskielser under hendes Regjering skadede hende hos den svenske Nation, ligesom maaskee personligt, til den Grad, som Bourdelots Omgang og Indflydelse.

Det almindelige Had, og den Forbittrelse og Foragt, hvorfor denne Jydling blev Gienstand hos hele Folket, fra de fornemste Herrer ved Hoffet, indtil Almuen, steg endelig til en saadan Grad, at Dronningen omsider i Junii Maaned 1653 fandt det fornødent at stikke ham bort; og han selv, der allerede een gang havde modtaget Drefigen og Stofkeprygl af Grev Tott, fandt det raadeligt, at stige sig ud af Stockholms ved Nattetid. Men skøndt hun endnu til det Yderste forsvarede ham, og paa det ivrigste anbefalede ham til Regieringen i Frankrige, hvor han derfor ogsaa efter Hiemkomsten blev aflagt med et Abbedie, og, foruden alle tidligere Foræringes, ved Afskeden skienkede ham 10,000 Rdlr. i rede Penge og en Berel paa 20,000 Rdlr., havde han neppe været et Par Maaneder borte, før hun omtalte ham med den største Foragt, afbrød for en Tid al Correspondence med ham; ja drev sit forandrede Sindelag til den karakteristiske Yderlighed, at hun lod sin egen Unbefaling til det franske Hof gienkalde; hvilket dog kom for sildigt, da Bourdelot netop havde faaet sin Præbende.

Det i Anledning af denne usle Lykkesøger nævnte Beviis paa Christinas grændseløse Ddselighed, er vel ikke stærkere end de øvrige; men naar man i et eller andet, endog kort Tidrum, overskuer hvad hun saaledes, foruden alt hvad der medgif ved Hoffet, øste bort til fremmede og indenlandske Jydlinger, til Slægtninge og andre fyrstelige Personer, bliver det næsten utroligt, i det mindste ubegribeligt, hvorledes Pengene kunde skaffes tilveie. Man seer af nogle faa Udtog hos Fryrell (X.-S. 160) af et uden Tvivl interessant Document*): at allene i større Summer fra 3000 til 80,000 Rdlr.

*) „Förteckning öfver gåfvor under Christinas Regiering“: i det svenske Kammer-Collegii Archiv.

(som hendes Moder fik), og uberegnet hvad hun stienkede til fremmede Lærde, har Christina i Aaret 1651 bortgivet omtrent 120,000 Rdlr., foruden aarlige Udslag i dette Aar, hvoriblandt 50,000 Rdlr. til Carl Gustav, og 24,000 Rdlr. til hans Broder Adolph Johan. Allerbedst seer man dog, til hvilken Grad hun har drevet Udseligheden, af den Tilstand, hvori hendes eller Rigets Finantser og Credit befandt sig, i Særdeleshed efter 1651. Allerede i dette Aar maatte Felttøimesteren Wittenberg, efter Dronningens Anmodning forskyde en Sum Penge til Gesandtskabet ved de polske Underhandlinger i Lybek; men kun imod Pant i Soldindtægten af Stockholm. Ved Pfaltzgreven Johan Casimirs Begravelse i Strengnæs 1652 havde Christina ikke de fornødne Penge til at gjøre Reisen derhen, søgte længe forgæves at faae dem laant, og maatte tilsidst sætte sit Bordsølv i Pant. (Fryxell, jvfr. P. Juels Breve Nr. 55). Da hun 1653 vilde gjøre en Reise til Wadstena, maatte Gustav Adam Banér laane hende Penge dertil; og blev derfor gjort til Overkammerherre. Flere lignende Tilfælde (bl. a. hendes Forsøg paa at faae Pengelaan hos Borgerskabet i Stockholm 1652) omtales i Peder Juels Breve. Men Ingen har vel kunnet gjøre bestemt Rede for de Summer, hvormed Sverriges rige Adelsmænd og Hofmænd, som hørte til Dronningens nærmere Parti, maatte kobe hendes Naade og Fortroende; altid vel i Form af Laan, hvormed det imidlertid uden Tvivl gif Flere, som det gif Corfis Ulfeldt. — De endelige Resultater af Christinas gale Huusholdning vare ikke mindre bedrøvelige og ødelæggende for Staten, end Følgerne af den Lurus, Pragt og Udselighed, hun indførte ved sit Hof, blev det for mange af de fornemste Adelsfamilier, hvoraf saa mange, efter at have sat sig i Gæld for at følge Dronningens Exempel, tilsidst reent ødelagdes og forarmedes, da de ved Carl den Ellevtes Reduction mistede deres uhyre Forlehninger.

Foruden at man kan beregne, at Christina, under sin 10aarige Regiering, udenfor Rigets ordinaire Indkomster, brugte af overordentlige Indtægter ved Krigsgodtgjørelsen og Salg af Krongodser henved 13 Millioner Daler Sølvmynt, efterled hun et Statsgiæld, som den 1ste Januar 1654 udgjorde 4,950,778 Daler S. M. (eller med Fradrag af Kronens Activer, 3,654,575 Daler) i Stedet for at Gielben ved hendes Regieringstiltrædelse kun var 979,625 Daler S. M. Men endnu langt større var Tabet i Rigets aarlige Indtægter ved bortskienkede Krongodser. Disſes aarlige Rente, eller Afgifter til Kronen, udgjorde allene for Christinas Regiering, 560,196 Daler S. M., eller en lige stor Formindſkning i den aarlige Statsindtægt.

At handle om Christinas udenlandske Politik og hendes Forhold til fremmede Magter overhovedet, vilde føre for vidt, og kan ikke være Stenſtand for diſſe indledende Bemærkninger; ſaa meget mindre, ſom meget herhen hørende uden videre Forſklaring bliver tydeligt nok af Juels nedenfor meddeelte Beretninger, for de Aar diſſe omfattede. Det vil være nok at tilføie et Par almindelige Bemærkninger. Før Slutningen af den weſtphaſke Fred, og Tilendebringelsen af de Forhold, der fulgte af denne Fredſlutning, var Systemet og Gangen i den ſvenſke Politik i det Helt foretegnede ved tidligere europæiſke Begivenheder og Stillinger; den fulgtes under Formynder-Regieringen, ledet af Axel Oxenſtierna, med en ſtadig Holdning, der i flere Henseender tabte ſig, da Christina ſelv kom til Regieringen. Den tvetydige Rolle, hun bl. a. spillede ved umiddelbar Deeltagelse i diplomatiſke Forhandlinger, undertiden næſten reent imod Rigscañtſlerens Grundſætninger, gaaer forud for det Tidspunkt, hvor de Jueliſke Relationer begynde. Fra Aaret 1651 ſeer man hende, ligesom Forholdet allerede tidligere var, i Politiken uſtadig og afhængig af Luncer,

Egenraadighed, personlig Tilbøielighed og Uvillie. Hendes svage Side var at ville herske allene og befale uden Indvendinger, mere efter Indfald end efter Grundsætninger; og hun taalte derfor mindst dem, der, som Drenstjerne, vare hende for overlegne i Regieringskonst og Statsklogskab; men, skøndt hun længe var den gamle Statsmand unaadig, paa en Maade laae i aabenbar Strid med ham, og en Tid holdt ham borte fra Hofset, ophorte hun dog aldrig i sit Hjerte at erkiende hans udmærkede Egenskaber, eller at yttre sin Hofagtelse for ham. I øvrigt vare hendes politiske Handlinger og Fremgangsmaade ofte nok i Strid med Drenstjernes System og Grundsætninger; saaledes uden Tvivl ogsaa Dronningens kiendelige og paa-faldende Nærmelse til det østerrigske Hof under hendes sidste Regieringstid, da hun maaskee mere tænkte paa sin egen Person, naar hun forlod Thronen, end paa Sverrige. For Frankrige var hendes personlige Tilbøielighed og Eftergivenhed langt tidligere og mere afgjørende; hun oversførte den fra de Sværme af franske Hofbetiente, Kunstnere, Lærde og Charlataner, hvormed hun omgav sig, til Regieringen og Hofset; og var en Tid saa ivrig i sin Interesse for det franske Hof, at hun meget alvorligt gif ind paa Mazarins Forslag: at lade de i Tydskland værende svenske Tropper efter den westphalske Fred rykke ind i Frankrige, for at understøtte Hoffet imod Fronde-Partiet; dette var uden Tvivl ogsaa gaaet for sig, om ikke Drenstjerne og Raadet paa det Alvorligste havde erklæret sig derimod. I Christianas sidste Regieringsaar blev hun dog betydeligt koldere for Frankrige. Man nærmede sig fra svensk Side stærkt til Spanien, fra hvilket Land man kunde haabe betydelige Handelsfordele; og den overordentlige personlige Gunst, som Christina kastede paa den spanske Gesandt Pimentelli, gjorde hende nu lige saa ivrig for dette Hofes Interesser, som hun havde været for det franske,

uden at dog Følgerne deraf bleve af Betydning. Saaledes ogsaa med Forholdet til England efter Carl den Førstes Fængsling og Henrettelse. Der var Christina i Begyndelsen aldeles paa det kongelige Parti, og tog Sagen saa heftigt efter Kongens Død, at hun erklærede at ville gribe til Vaaben mod Parlamentet, saasnart hun kun havde Midlerne dertil. Flere Gange understøttede hun ogsaa Carl den Anden i hans Landflygtighed med Krigsfornødenheder; men efterhaanden vendte hendes Sindelag sig ganske, Deeltagelsen for den landflygtige Konge gik over til tomme Beklagelser; og Cromwell vandt hendes store Beundring, især efter at Protectoren saa godt som havde tilvendt sig monarchistisk Gnevoldsmagt. Forholdet imellem Sverrige og den nye engelske Fristat, eller rettere med dens Protector, blev meer og meer venstabeligt. Drensternes Politik med Hensyn paa Sverriges Interesse, stemte i dette Punct overeens med Christinas Luner; og da Cromwell omsider, for at smigre Dronningen og underhandle med Drenstierne, sendte en Ambassadeur, den bekiendte Whitelocke, til Stockholm (1653) kom det endelig, efter at man dog fra svensk Side havde trukket Underhandlingerne i Langdrag, for at oppebie Udfaldet af Krigen imellem England og Holland, i April 1654 til Afslutning af den Tractat imellem den førstnævnte Magt og Sverrige, der vel heller ikke blev uden skadelige Virkninger for Danmark, som i det Hele nærmere holdt sig til Forbindelsen med Holland og med den fordrevne Konge. Overhovedet vare ved Enden af Christinas Regjering, Sverriges politiske Forhold saaledes forandrede, at i Stedet for at denne Stat i 1644 befandt sig i Forbund med Frankrige, Holland og Portugal imod Østerrige, Spanien og Polen, var det svenske Hof 1654 i nær venstabelig Forbindelse med England, Østerrige og Spanien, men paa en meer eller mindre spændt Fod med Holland og Frankrige.

Forholdet imellem de to nordiske Nabomagter havde lige fra Frederik den Andens Tid og under hele Christian den Fjerdes Regiering, ikke kunnet kaldes venstabeligt; allermindst siden denne Konge, efter det pludselige, for Danmark saa for-
 dærlige svenske Indfald 1643, havde maattet slutte den yd-
 mygende Fred til Bromsebro 1645. Skiondt Christina, medens
 denne Fred underhandlede, af Lune, eller for at have en
 Mening for sig selv, vilde være langt lemsældigere i sine For-
 dringer, end Drenstjerne: viste hun længere, hen, efter Frederik
 den Tredies Thronbestigelse, i Hiertet aldrig noget gunstigt eller
 fredeligt Sind mod Danmark, hvor man dog ved flere Velig-
 heder gjorde sig Umage for at vinde hende. At Drenstjerne
 skal have yttret Bisald med det danske Aristocraties Bestræbelser
 for yderligere at indskrænke Kongemagten efter Christian IV.s
 Død, (Fryrell, X. S. 148) kunde vel været overeensstem-
 mende med denne Statsmands Grundsatninger, men yttrede
 i øvrigt ingen Virkning paa hans Politik efter Frederik den Tre-
 dies Thronbestigelse, da Drenstjerne baade modarbejdede Udbrud-
 det af en ny Krig imellem de to Stater, hvortil det uden al Tvivl
 var kommet, dersom Christina havde raadet allene; og heller ikke
 viste sig som en Ven af Gorfis Ulfeldt, eller af dennes
 Planer imod sit Fædreland og sin Konge. Den først til
 Holland, derfra til Sverrige rømte danske Rigs-hovmester mod-
 tog Christina med endnu langt større Naade og Udmærkelse,
 end hans polske Collega Radziejowsky. Hun tog ikke
 allene paa den umiskjendeligste Naade Ulfeldts Parti i det
 Forhold af en aabenbar Fiende og Forræder mod den danske
 Konge, hvori han satte sig efter sin Flugt fra Danmark; men
 hun laante endog til den Grad Dre til hans Forslag og
 Planer til at angribe denne Stat, at hun gjorde dem til Gien-
 stand for Rigsraadsforhandlinger, hvor det fornemmeligt var
 Drenstjernes Modstand og Modgrunde, der seirede og

saaledes hiindrede Ulfeldts Anslag. Efter at dette var foregaaet, og Christina den Gang ikke kunde sætte sin Mening igiennem, blev hun efter Sædvane snart mere ligegyldig for Sagen; søgte vel at benytte Ulfeldts Uergierighed og Hævn-
gierrighed til at skaffe sig Pengelaan hos ham; men sparede heller ikke paa Forsikringer til den danske Gesandt om sine Ønsker at vedligeholde Freden, ja endog at komme i nærmere venligt Forhold til Danmark. Hvor lidt hun dermed meente noget, røbedes for vel, i den snart igjen stigende personlige Gunst, hun viste imod Ulfeldt, som en Tid lang tilligemed Bourdelot (et værdigt Selskab for Rigshovmesteren) og Pimentelli, udgjorde hendes nærmeste og fortroligste Omgang. Hvor lidt derved kunde tilveiebringes nogen Nærmelse mellem Kong Frederik og Dronning Christina, er let at indsee; og det viste sig bl. a. ved Udfaldet af det forgieves til Stockholm i Foraaret 1653. afsendte danske Gesandtskab, hvor lidt det var Christianas Alvor, at indgaae noget Forbund med Danmark; da hun ei engang vilde anvende det mindste af sin Indflydelse paa Ulfeldt for at bringe ham til at tilbagekalde de offentlige skriftlige Beskyldninger mod Frederik III., hvorved denne Konge i saa høj Grad havde følt sig krænk.

Forholdet imellem begge Hoffer, saaledes som det viser sig i Juels Beretninger, vedblev derfor indtil Christianas Thronaffigelse at være spændt, mistænksomt, udvortes høfligt og indvortes koldt. Man vidste paa begge Steder, at Ven-
skabet var ikke meget at lide paa; i Danmark saae man, at den svenske Regiering bortgav Forlehninger i Halland, og bar sig ad, som den mindst tænkte paa at restituere denne Provinds om 30 Aar; hellere paa at beholde den som en god Begyndelse til at erhverve mere paa denne Side. I Sverrige, hvor man ved Brömsebro-Freden, foruden alt andet, ogsaa havde faaet Toldfrihed i Sundet, søgte man nu en ny Grund

til idelige Klagemaal over den med Holand sluttede saakaldte Redemptionstractat om Solden; men den egentlige Ophavsmand til denne Tractat, Gorfij Ulfeldt, fandt ikke desmindre en Modtagelse, som om han havde viist Sverrige de største Belgierninger. Imidlertid maa man betragte Ulfeldts Stilling i Sverrige som væsentlig beroende paa Dronningens personlige Gunst, hvilken han i det Hele temmelig stadigt, og indtil hendes Afreise, vidste at vedligeholde. Hos Carl Gustav var han i den Tid endnu ikke synderligt høit anskreven; og Drenstierne misbilligede ikke allene offentligt baade Gorfij Ulfeldts og Radziejowskys forræderiske Handlemaade; men erklærede sig ved flere Tilfælde (s. Ex. i det bekjendte Optrin ved Peder Juels Audients i Marts 1654) imod Dronningens partiiske Udsærd med Hensyn paa Ulfeldt. Intet karakteriserer iøvrigt mere Christina fra en vis Side i hendes Charakter, end den for en Regent uværddige Falskhed og Forstillelse, hvortil hun i dette Tilfælde nedlod sig, (skøndt dette var Egenskaber, der ellers overhovedet vare hende fremmede), for at opnaae den Jdmygelse hun havde tiltænkt den danske Minister. Det var her allene personlig Tilboielighed og personlig Animositet, som bragte hende til at sætte ethvert andet Hensyn tilside. Vi ville finde dette fuldstændigere lagt for Dagen, baade nedenfor i Juels Beretninger, og andensteds.

Til Historien af Christinas Resignation indeholder vel Juels Brevsamling ingen nye Oplysninger. Omstændighederne ved denne Begivenhed, der i henved 300 Aar har været Siensstand for saa manges Forundring, ere ogsaa bekjendte nok; men Sagen selv er lettere at forstaae for Enhver, der med nogen Opmærksomhed betragter Dronningens Charakter og den Maade, hvorpaa hun førte sin Regiering. Man behøver endog slet ikke at antage nogen Forstillelse hos hende i dette Punkt; eller at hun af Forsængelighed skulde have søgt en

Vet til glimrende Navnkundighed, ved at gøre et Skridt, der maatte forbause hele Verden. Det Sande var, at hun var fied af Thronen, fordi hun, naar hun vilde bruge sin glennemtrængende Forstand, og anvende den paa sig selv, bedst maatte erkende, at hun ikke passede til at regiere, og allermindst en Stat som den svenske, hvor hverken hendes lidenskabelige, lunefulde, originale og bizarre Charakter, hendes Anlæg og Kiærlighed for Videnskab og Kunst, hendes Luxus og Ddselhed, eller hendes Lyst til Forandringer og Omskiftninger, snart i Politik, snart i hendes Yndlingers og Omgangsvenners Kredts, i Længden kunde finde Bisald og Næring, eller taales af Nationen. Til Regjeringens daglige Byrder og eensformige Forretninger var hun aldeles ikke skikket; men, skiondt hun selv ikke gad udføre dem, taalte hendes Stolthed ikke, at Andre gjorde gjeldende, hvad de i hendes Sted maatte virke og arbejde. Hendes Lyst var at herske, men tillige at nyde Livet i den fulde Frihed og letsindige Sorgløshed, som en Throne aldrig giver; hun har uden Tvivl meget tidlig (man mener endog fra 1648) følt dette og paatænkt sin Resignation, som hun tydeligt nok begyndte at forberede ved de Skridt, hvorved hun efterhaanden fik Carl Gustav udnævnt til øverste Felt-herre, til hendes Efterfølger (1649), og omsider med Arveret for hans Dynastie (1650). Fra 1651 har uden al Tvivl hendes Beslutning været urokkelig; og hendes paafølgende Regjering saae ud som om hun kun vilde benytte de faa Aar før hun nedsteg fra Thronen, til i det høieste muelige Omfang at tilfredsstille sin Kiærlighed til Glands, Pragt, glimrende Fester og Udspreddelser, Livet i en dannet, forfænet, vittig og livfuld Omgangskreds — ligesom overhovedet til alt Usædvanligt og Romantisk. Man kan saaledes ogsaa forklare hendes affindige Ddslen med Kongedserne og Rigets Midler. Ved en mageløs Gavmildhed erhvervede hun sig for Diebliffet

Beundrere og Tilhængere. Det udsugede Rige, det udtømte Skatkammer overlod hun sin Efterfølger, for at øve sig i den Kunst, at oprette en forfalden og ødelagt Statskundsholdning; og det saae ud som hun vilde give alting bort, og til den Grad udtømme alle Resourcer, for at Carl Gustavs nødtvungne Sparsomhed og Indskrænkning maatte saae Udseende af Karighed, ved Siden af hendes glimrende og høisindede Odselhed. I det mindste drev hun den systematiske Udplyndring af Kronens Eiendomme saa vidt, at hun 1653 (da hun flyttede til Upsala) lod udtømme Stockholms Slot til den Grad, at selv Tapeterne bleve nedtagne af Væggene, og at der ved Carl Gustavs næste Aar paafølgende Thronbestigelse og Kroning hverken fandtes Sølvs, Klokkentoi eller Bordduge; men Alt maatte laanes eller anskaffes. I over hundrede store Pakkister bortsendtes Malerier, andre Konstsager, kostbare Haandskrifter og Bøger, Gulds og Sølvtoi, Meubler, og Alt hvad der paa negen Maade kunde medtages og undværes, først til Gøtheborg, siden til Flandern. Christina havde i Slutningen af October 1653 forladt den af Pesten befængte Hovedstad og Stockholms udplyndrede Slot. Hun begav sig til Upsala, hvor hun i en indskrænket Kreds af dette Aars Indlinger holdt sit Hof; indtil hun, efter de mærkværdige Rigsdagsforhandlinger 1654 om Thronaffigelsen og om Auslaget til Dronningens Underholdning, den 6te Junius med større Værdighed og ædlere Holdning, end hun havde regieret, nedlagde sin Krone, og i sine Taler og sin Udfærd engang endnu viste sig ganske som den sidste Aftling af Gustav Vasas Stamme. Var hun selv glad ved den endelig udførte Beslutning, saa var Nationen det ikke mindre. I Stilhed og Orden yttrede sig overalt en taus Tilfredshed; men en og anden Svensk horte man dog med foldede Hænder og Blifket mod Himlen at sige: „Gud skee Lov! endelig have vi faaet os en Konge i Landet!“

De efterfølgende Uddrag indeholde mangehaande Træk, som af en paalidelig og umiddelbar Kilde oplyse Sverriges og Danmarks Historie, Christianas Forhold til sin Omgivning, og navnlig til Gorfis Ulfeldt, og mange Begivenheder ved hendes Hof, i de ovenfor omhandlede Aar. Læsningen af Peder Juels Beretninger vil igjen blive lettere overskuelig og mere forstaaelig i endeel af dens Enkeltheder, ved den her meddelte korte Indledning, hvis Hensigt allene gik ud herpaa.

1651.

1. (Nr. 1.) Den 20de April. „Dronningen har med Digniteter og Gods aflagt nogle sine høie Ministre; Hr. Gustav Horn s. Ex. er gjort til Greve, Feltmarskalk Wrangel ogsaa til Greve, Rigstøimesteren Wittenberg til Rigens Raad og Friherre; Königsmark til R. Raad, Feltmarskalk og Greve; Hans Bactmester er bleven R. Raad og Friherre. — Man har her nu igjen Forhaabning, at Hollænderne skal søge saa vidt at extendere deres Redemptions-Contract, at Kronen Danmark skal have Marsag at ønske, at være af med dem igjen; saa de troer, at slikt kunde være Marsag, at samme Tractater skulde brydes.“

2. (Nr. 2.) 7de Jun. — [P. Juel var kommen tilbage fra en Reise paa Landet, „for Hs. Kongel. Høihed (Prinds Carl Gustav) at opvarte“, og „blev der med største Civilitet tracteret“]*). — „Man er her ilde tilfreds med Alliancen imellem England og de forenede Provincier; af Frygt, at slikt Conjunction i Frem-

*) I et Brev af 7de Jun. fra P. Juel til Cantzleren Chr. Thom. Sehested (omtrent af samme Indhold som Brevet til Charisius) beretter han ligeledes sin Hiemkomst fra dette Besøg, og at „Hans „Kongl. Høihed med største Respect talte om Hans Maje- „stæt og det Kongl. Huus, og mig med største Raade og Civilitet „tracterede.“

tiden meget kan støde dette og andre Riger." — „Den franste Ambassadeur Chanut tog Afsted den 5te Jun. og seiler om to Dage til Lybet, for at være Mægler i Tractaterne imellem Sverrige og Polen**). Fra det svenske Hof er man endelig bleven enig om at sende derhen Grev Magnus (de la Gardie), Salvius, Hans Wachtmester og Secr. Cantersteen. — Greverne, som tilforn kun havde været lige med „Herremænd“ (Adelige) i Privilegier, have nu faaet Kronens Tiende i deres Grevskab, baade af deres eget Gods og af Adelen, som er beliggende i samme District; ligesom de ogsaa have faaet Justitiens Administration derover.“

3. (Nr. 4.) 29de Jun. „Denne Krone vil ved de lybske Tractater søge, at Kongen af Polen for sig og sin Familie skal afstaae den Rettighed og Titel, han til Sverrig pretenderer; og tilligemed cedere den Rettighed til Vistand, som Polen haver, og levere fra sig nogle Slotte, de Polacker der endnu indehave.“ — „Man haver her havt en Biderværdighed fra det Keiserlige Hof, efter som Dronningen udi sin Skrivelse til Keiseren med Residenten Biorneflow gav Keiseren ikke anden Titel end Serenitas Cæsarea; hvorfor de keiserlige ministri samme Brev igiengave til R. Biorneflow og sagde, at Keiseren intet Brev vilde annamme, uden der var Majestatis Titel udi; hvorføre Dronningen haver et andet Brev med den begierede Titel ladet bid afgaae; dog ladet sige, det skeete i den Mening, at Keiseren igien skulde give hende samme Titel.“

4. (Nr. 5.) 18de Jul. „Anlangende dette Hofis Mening om Toldvæsenet i Sundet, saa haver jeg Umage nok at slette adskillige Tanker, som de haver fattet om den hollandske Residents Procedure i Sundet. — De vilde intet tilstede, at bemeldte Resident udi nogen Maade sig med Certificationerne skulde besatte.“

**) I ovenanførte Brev hedder det om Chanut: „Han blev af Dronningen vel regaseret, saa vel som hans Frue og deres Suite, blandt andet en St. Amant kaldet; for de Børs han gjorde paa Dronningens entrée til Kroningen, fik han en Riæde paa 300 Rdlr, og en Jung med 1000 Ducater. Samme St. Amant haver Titel af Gentilhomme de la chambre de la Reine de Pologne, og var hidkommen for at besee Kroningen.“

„Hans Kongel. Høihed har været her stille (i Stockholm) siden Torstensons Begravelse (d. 30te Jun.). Hans Pension er gjort paa 80,000 Rdlr. om Aaret. Hans Broder, Hertug Adolph, er bleven Torstensons Succesfor, har faaet 12,000 Rdlr. som Gouverneur af Gottenborg til aarlig Betaaling, 6000 Rdlr. som Grand chambellan, og beholder sin gamle Pension paa 3000 Rdlr.“

5. (Nr. 6.) 26de Jul. „3 Gaar var det Christinae Dag, hvorefter her en Ringrenden blev anstillet, og en Priis opsat paa 1200 Rdlr., som en Herremand, Claus Tott*), vandt; om Aftenen blev bandset en Bergerie, hvor Dronningen og Prindsen med hans Broder bandseede selv. Theatrum var gjort af Fyrrebræder og overklædet med Grantræs og Enebærtræs som Galerier, heel artig.“

(Det øvrige see Ny Danske Mag. VI, S. 71, hvor hele Brevet er aftrykt.)

6. (Nr. 7.) 2den August. „Man er her ilde tilfreds med Staden Bremen, at de en halv mutinerie mod de svenske Commissarier Rosenhane og Königsmark haver anstillet; og haver man derom i Gaar havt den Bremiske Gesandt, her er,

*) Clas Tott, en Son af Åke Tott og Dattersons Son af Erik XIV var udmærket baade ved Skionhed, ridderligt Væsen og stor Færdighed i alle Legemsøvelser. 1651 begyndte han først at vise sig ved Hoffet, og vandt Christinas udmærkede Indest og Raade. Allerede 1652 blev han i sit 22de Aar udnævnt til Greve, 1653 til Overkammerherre, Rigsraad og Capitain for Dronningens Drabanter, o. s. v. Han udmærkede sig bl. a. ved Spillesyge, ved flere Dueller (endog med Hertug Adolph Johan) og ved at give den alsmægtige Bourdelot Drefigen, da denne stod høiest i Christinas Gunst. Ikke desmindre holdt Greve Tott sig i Dronningens Indest indtil det aller sidste, og traadte ganske i Greve Magnus de la Gardies Sted, da denne faldt i Uaade. Hun gif endog til de største Iderligheder i sine Raadesbeviisninger; saaledes havde hun den Plan, at ville faae Cl. Tott udnævnt til Thronarving, om Carl Gustav døde uden Livsarvinger; siden vilde hun gjort ham til Hertug, hvilket strandede, da baade Axel Oxenstierna og Per Brahe afflog denne Værdighed m. m. (sefr. Fryxell. X. S. 30. 31.) I øvrigt var hans Indest især kun personlig, og han synes hverken at have søgt eller opnaaet anden Indskydelse.

haardt i Støje. — Prindsen reiste i Dag otte Dage bort til Holland, hvor han denne Sommer forbliver, saa dette Hof bliver derover heel øde. Den største Deel af Raadet er borte; ogsaa Cancelleren (Drenstjerne) agter sig bort til sit Gods, saa den, som haver her at negociere, veed ikke hvem han skal vende sig til.“

7. (Nr. 8.) d. 9de August. — Man fik med sidste Post Tidender fra Blie, at Hr. Corfig Ulfeldt did var ankommen. Juel forventer med næste Post Bished derom fra Mr. Charisius. (Allerede d. 2ten Aug. beretter han at have modtaget Efterretning fra Kiøbenhavn om Ulfeldts Afreise til Holland, og beder Charisius melde ham, hvad han veed derom.)

8. (Nr. 9.) d. 16de Aug. „Salmasius vil om faa Dage bort til Lands giennem Danmark til Holland*). Dyrrie, Dronningens øverste Medicus og Favorit, og Freinsheimius**) have begge resigneret, og drage bort med Hustruer og Børn. Enddog alle tre have største Aarsag at berømme Dronningens Liberalitet mod dem, saa drage de dog malcontents bort, for medelst denne Nations Incivilitet mod Fremmede(!)“ — „Man er meget ilde tilfreds med Staden Bremen, for tvende Affronter; først da de svenske Commissarier begierede homagium (Hylдинг); og siden da de med Skyden og Paukeslag vilde gjøre sig lystige Christianæ Dag, hvilke to Acter Borgerstabet ved en mulinerie vilde modstaae. Nogle Orlogsskibe equiperes og komme uden Tvivl til at besøge Weseren.“

*) Om Salmasius og hans Forhold i Sverrige til Isak Bossius, see nedenfor S. 329.

**) Freinsheim, eller Freinsheimius, en berømt latinl Philolog og udmærket Taler, var 1642 bleven indkaldt som Professor i Upsala; hvor han 1647 holdt en latinl Tale paa Dronningens Fødselsdag, som til den Grad vandt hendes Bisald, at hun strax kientede ham 500 Ducater, kaldte ham til Stockholm, og udnævnte ham til sin Bibliothekar med 2000 Rdr. aarlig Løn og frit Underhold paa Støttet. Da hans Helbredstilstand ikke tillod ham at blive længe i Sverrige, gav hun ham hans hele Løn i Pension. Hans Eftermand hos Dronningen blev Bossius, og som Professor i Upsala den lærde og kloge Joh. Scheffer fra Strasborg, som Christina havde megen Agtelse for; men heldigviis led blive ved Universtitet.

9. (Nr. 10.) d. 30te Aug. (Trykt i Ny Danske Mag. VI. S. 71. 72.)

10. (Nr. 11.) d. 6te Septbr. „Man bemøder sig her til Høve, at ville træffe et Giftermaal imellem Hertugen af Croye og Fru Marie de la Gardie, Feltherrens Datter, som er Hr. Gustaf Drenstiernes Enke.“ — „Parlamentets Skibe have taget et af Stockholms Saltcompagnies Skibe; Dronningen lader Tolderen, Benjamin Bonel, reise did, forende Breve fra kemeldte Compagnie, det at iglenfordre; men Hendes Maj. vil intet selv derom skrive, fordi man er her ret rædde for Parlamentet.“ [Den Portugisiske Ambassadeur bad Dronningen om et Skib, til at oversføre hans Gods til Visfabon eller i det mindste til Hamborg; men hun negtede det, for ikke at give Parlamentets Skibe Anledning til at overfalde det svenske Skib, paa Grund af at det førte Portugisisk Eiendom. Saltcompagniet vilde heller ikke overlade ham noget af dets Skibe.] „Dronningen henreiste i Mandags til Nykøbing til sin Fru Moder; Salmasius fulgtes med hende did; og drager siden videre derfra til Holland, til Lauds giennem Danmark.“

11. (Nr. 12.) Den 27de Septbr. „Dronningen synes endnu stærkt at være udi den Mening at ville resignere; og lader det Huus, som hun købte af Feltherrn (Jacob De la Gardie) til sin Fru Moder, meublere, ligesom til at boe der; dog holdes det endnu hemmeligt, og er ingen communiceret uden Rigens Raad“. — Gesandten „har nu stor Besørlighed formedelst Rigens Hofmesters (E. Ulfeldts) Ankomst hid den 6te Septbr., som efter sin Forretning igien derfra reiste for saa Dage siden. Han begierede og bekom Leide at maa sikkert boe og sig opholde under Kronen Sverrigs Protection og Gebiet, hvor han vil. Han mener at vil boe til Wismar eller Stade, saa det vil blive stor Forhindring og Fortrød, saa længe han samme Protection nyder.“

12. (Nr. 13.) Den 4de Octbr. „Dronningen menes nu vist at ville resignere Regimentet til Hs. R. Høihed. Rigsraadet arbejder stærkt derimod, og vil hende derfra raade; men hun bliver hart ved sin Mening.“

13. (Nr. 14.) Den 11te Octbr. „Udi disse Dage ere her Breve fra den Svenske Agent til Dantzic ankomne, som melde, at Rigens Hofmester (Ulfseldt) hid var kommen, Dagen efter at Kongen af Polen var derfra reist, og at han fulgte efter Kongen; det meentes, at han derfra vilde til det Keiserlige Hof. Slige hans Keiser forundrer man sig meget paa her; man haver og vis Efterretning, at han var til Brüssel hos Erzhertugen før han drog til Sverrige.“ — „Den engelske Parlaments Victorie foraarsager her stor Perplexitet, og jeg troer vel, at denne Krone ikke skal blive den sidste, der skal søge Alliance og Correspondence med samme Republique. — Man er her ilde tilfreds med Polen, fordi at de Poliske Tractater til Lybek af dem saa usformodentligen ere brudte; mueligt, at disse (de Svenske) tør søge med Magt, hvad de med det Gode ikke kunde faae.“

14. (Nr. 15.) Den 18de Octbr. „Hvad Mr. Ahlfeldt angaaer, som Feltmarskal Wrangels Hofmester siges at være ihjelskuffen af, vilde jeg ønske, at jeg kunde tiene ham noget herudi; men som Sagen ikke er under denne Krones Jurisdiction, saa frygter jeg, at her er lidet at vente fra; andet end jeg skal ved Strivelse til Feltmarskalken søge at formaae, at han Sagen ikke for haardt urgerer.“

15. (Nr. 19.) Den 13de Novbr. *). „Den Alienation af det Gods, som enhver for sin Charge indehaver, behager ikke dem, som samme Gods haver; det tør vel og gaae tilbage. — Dronningen har i disse Dage gjort den forrige Rigens Drost, som for 12 Aar siden er død, til Greve udi sin Grav; hvilket er skeet derfor, at Fru Maria De la Gardies's Døtre, som ere denne Drosts Sønedøtre kan blive Grevinder.“

16. (Nr. 20.) Den 29de Novbr. „Man har Tidende, at Parlamentet fomenterer consilia mod den Dresundste Told; hvorfor Spiring**) faaer Ordre at giøre en ouverture til en

*) Nr. 16 og Nr. 18 forefindes, men indeholde intet for disse Uddrag.

**) Han var 1649, og formodentlig endnu, svensk Resident i Holland, (see Histor. Tidsskr. III. 387—88, jvfr. Nr. 19 og Nr. 27 nedenfor), hvorfra han, som man seer, blev sendt over til England, hvor han følgende Aar døde (see Nr. 28).

Alliance. Saafrømt Parlamentet noget mod os skulde begynde, saa tvivler jeg ikke, at vi jo skulde have stor Fortred ogsaa af denne Krone; og man mener her, at Danmark ingen Middell har, Parlamentet at contentere, efterdi udi Redemptionstracten er udlovet, ingen Nation udi Drefunds Told at privilegere videre end de da vare. — Man opretter her nu et Rysk Compagnie, som sig alle Ryske Vare skal tilhandle, og bliver det Rydserne forbudet, at sælge deres Varer til andre, end dem af bemeldte Compagnie; hvilket er vel imod sidste Pacta imellem Moskow og Sverrige; men saadant agtes dog ikke. — „Dronningen haver lovet Hertugen af Croye 40,000 Rdlr. for sin Allsnit(?) af Pommern, efterdi hans Fru Moder er den sidste af den Pommerske Linie.“

17. (Nr. 23.) Den 20de (Decbr.). [Man længes meget efter at vide Spirings Negotiation; da den mest gaaer ud paa at persuadere Parlamentet om den Hinder, alle Nationers Handel faaer ved Redemptionstractaten. — Ambassadeuren Chanut vil nægle imellem Sverrige og Polen. Hans Forslag til Forlig gaaer ud paa, at Kongen af Polen skal opgive sin Paastrand paa Sverrige; Dronningen derimod afstaae Lifland arveligt, hvilket Kongen dog skulde erkiende som et Lehn af Sverrige, paa samme Maade som Churfyrsten af Brandenburg Preussen, og Fyrsten af Curland sine Lande. Vilde Dronningen ikke afstaae Lifland, da skulde hun hielppe Kongen til at indtage Preussen fra Churfyrsten, og han skulde besidde det arveligt, paa samme Vilkaar, som Churfyrsten nu har det. Man inclinere i Sverrige til hiin Mening, naar nemlig Sverrige kan opnaae at faae Pillau og Memel.]

18. (Nr. 14.) Den 27de Decbr. „Rigsdagen var beramet at holdes strax i tilkommende Aar, men bliver nu en Tid lang opsat, efter Cantslerens Raad: at man først skal lade de Humeurer sætte sig noget, som med Mesenio kunde være interesserede. — Den Herold, som efter gammel Sædvane Juleaften udraabte Julefred, forkyndte derhos: at Dronningen vilde herefter hver Uge gaae eengang i Cancelliet, og giennemgaae diaria, paa det Sollicitanterne ikke over Billighed af Secretariis skal opholdes.“

1652.

19. (No. 25.) Den 3 Januar. „Man er meget ilde tilfreds med det Svar, Generalstaterne have givet Spiring; og ønske alle høie Ministre her, at det kunde komme til Ruptur imellem England og Holland. Om det skeer, tor man i Danmark ikke vente noget godt herfra.“

„En af Dronningens Hof-Prædicanter, Mag. Peder, prædikede St. Stephans Dag, og i Dronningens og Rigsraadets Nærværelse exagererede meget den Materie om martyrio; og sagde, at nogle i disse Tider bleve martyriserede og henslagtede som Fæ, for nogle faa Ord, som de havde talt for det gemene Bedste; men at slikt uskyldigt Blod vilde vist raabe om Hævn til Gud i Himmelen. Bemeldte Præst blev strax removeret ab officio; efterdi det optoges som han Messenium vilde undskyldes.*“

*) At dette har været den til Hofpræst lidet stiftede Prædicants Mening, kan, efter de af Juel meddeelte Udtryk, ikke omtvivles. Hans Driftighed i at holde en saadan Prædiken d. 26de Decbr. er mærkbarlig nok, naar man veed, at det var den 22de Decbr. 1651, at de ulykkelige Messenier, Faderen Arnold Johan, og Sønnen Arnold Messenius, henrettedes i Stockholm. De vare Søn og Sønnesøn af den lærde, men urolige og voldsomme, af Gustav Adolf ubarmhjertigt behandlede Historiestriver Johann Messenius, som under 19 Aars haarde Fængsel paa Rajaneborg i Fimlandssøde Østerbotten, hvor man efter 5 Aar ogsaa tog hans Børn fra ham, skrev sit bekjendte Vært: *Scandia illustrata*, og døde Aaret efterat man 1635 havde ført ham derfra til Uleå. Dette hans mest berømte Arbeide (Joh. Messenius udgav selv desforuden ikke mindre end 58 Skrifter) — for hvilket hans Enke af Formynders-Regjeringen i Sverrige løskøbte sin Søn, som Gustav Adolf, uden Lov og Dom, af Had til Faderen, 1624 havde ladet sætte i Fængsel, — deelte paa en Maade sin Forfatters underlige og ulykkelige Skiebne, og blev ikke trykt før A. 1700. Naar man hertil lægger Sønnen, Arnold Johan's, forunderligt omskiftende Levnetsløb, hvilket han, efterat have været i stor Indest hos Christina (der 1642 udnævnte ham til Righistoriograph, og 1647 stienkede ham endeel Jordegods og oplyste ham i Adelsstanden) endte fire Aar derefter ved Veddelens Sværd, vel ikke uden midde i den Deel i det oprørske Skandskrift af Sønnen mod Dronningen og endeel af den høie Adel: saa vil man ikke let i den nyere Tid kunne opvise en mere uheldig Familie. (Om den ovenfor

— Dronningen har ved en skarp Skrivelse citeret Rigsraad Bengt Skytte.*) — I Stockholm har for kort siden været en „Nyds“ (Nusser) „som giver sig ud for at være Demetrii Søn, og begierer Assistance til at recuperere Riget fra Storsyrsten. Han har ofte havt hemmelig Audience, og er med store Promesser bortreist.“

„Rigens Hofmester lader her anholde hos Dronningen om Medici Bestalling for Dr. Otto Sperling; jeg haaber det skal ikke gelinge.“ (I sit næste Br. af 10 Januar skriver Juel: „Doctor Sperlings Employ er mig lovet her, ikke at skal gaae for sig.“)

20. (No. 26.) Den 10. Jan. Rigsstøimester Wittenberg er bleven ophøiet til Greve; og Niels Tungal,**) „som

nævnte Præst Mag. Peder (formodentlig „den urolige, trætteklære Petrus Arensbeckius,“ som dog siden blev Sognepræst i Stockholm) s. Fryxell. IX 1. S. 160, i Anm. I et følgende Brev af 17de Jan. melder P. Juel: „at den Hofprædicant som blev affat, fordi han mal à propos vilde bringe Messeniernes i St. Stephani confrérie, er ved Manges Intercession igjen tagen til Naade.“)

*) Denne meget vel oplærte, talentfulde og verdensflege Adelsmand var i øvrigt uden Fasthed i Charakteren, ligesom uden Religion og Moralitet. Men han forstod den Kunst at giøre Lykke ved et Hof, som Christina's, og blev i A. 1646--50 af Dronningen begavet baade med høie Bærdigheder og med Godser. Hans Vallens i Grundsatger bragte ham imidlertid ud af den vanskelige Ligevægt i et Forhold, hvor han i Begyndelsen ganske havde slaaet sig paa Dronningens og hendes monarkiske Absolutismes Parti; siden i skulte Intriguer vilde giøre sin Lykke, snart hos Folkepartiet, snart hos Thronfølgeren. Christina mærkede Uraad, og B. Skytte tabte meget af hendes Tillid, især efterat Gr. Magnus de la Gardie var stegen saa høit i hendes Yndest. I A. 1651 reiste han udenlands, under Paaskud af at besøge et Bad; imidlertid opkom Messeniernes Proces; B. Skytte havde en Tid lang været i meget god Forstaaelse med Arn. Johan Messenius, og der reiste sig, under dennes Forhør, farlige Angivelser imod ham, som Messenius vedblev, lige indtil paa Retterpladsen, at bevidne. Christina kaldte nu (som vi ovenfor see) B. Skytte tilbage; men han fortsatte sin Reise, endog til Constantinopel, og kom først hjem langt hen i følgende Aar. (s. nedenfor.)

**) Tungal, der allerede 1630 blev ansat som Secretair eller Skriver i Rigsraadet, og 1637 blev adlet, ansaaes for en noget tvetydig Person, om

hidtil haver været Secretarius ubi de danske og svenske Depêches, er nu bleven Hof=Contolter, hvilken Charge Salvius har havt, inden han blev Rigens Raad.“

21. (No. 27.) Den 17. Jan. „Dronningen er reist til Nykiöbing; før sin Afreise vilde hendes Maj. have regaleret et Pfalz=Sulzbachst Frosken med 6000 Rdlr., efter som hun en Tid lang haver været i Enkedronningens Hof, og vil nu hjem igien; „men som her er ubi dette ærario en extraordinaria paupertas:“ saa haver hendes Maj. leveret General=Soldaten et forgyldt Soloservice, som han skulde sætte i Pant for samme Sum og love i 16 Maaneder 10 pCt. Interesse.“ — „Stændernes Ud=sluds Separation, som skeete før Nytaar, gif saa hemmelig til, at Mange her veed intet deraf endnu. Det skeete uden nogen publique Demission, men blev ansagt Capita af hver Stand; man var glad, man blev dem qvit.“

22. (Nr. 28.) „Her er formeret en stor querelle imellem de fornemste Familier, af Marsag at Dronningen har tvunget en sin Hoffjomfrue, en Sparre af Slægt,* som var trolovet med Grev Bengt Drenstjerne, Sverriges Plenipotentarius til Frankfurt, (sic) at hun haver maattet slaae op med ham, og love

hvem man antog, at han modtog Stippenge, ja endog en aarlig Pension af den danske Resident, for at røbe, hvad der i Raadet foregik. (Bryxell. VIII. 177. X. 37.) Der berettes ogsaa, at Drenstjerne pleiede, ved de vigtigste Sager, at vise Tungen og de andre Skrivere ud af Raadet, og da selv at føre Pennen. — Hvorledes det endog hermed forholdt sig, saa kom Tungen, der aldrig var afskoldt af Drenstjerne, derimod i stor Raade hos Christina, førte ved flere Leiligheder hendes hemmelige Correspondence, og blev brugt i andre Tilfælde, f. Ex. til at virke for Carl Gustavs Valg som Thronfølger. Dronningen anbefalede ham derfor ogsaa i de varmeste Udtryk til sin Efterfølger, „som en af Kongehusets, og især Prindsens, mest hengivne Tjenere.“

*) Den for sin ualmindelige Skionhed berømte Grevinde Ebba Sparre, som tillige ved sin elskværdige Charakter og ved et fuldkommen uplettet Rygte, viste sig i en klar Glands ved Christinas Hof. Det var et fordeeltigt Træk hos Christina, at hun altid blev tro i sin Yndest for denne Dame, der ansaaes for den eneste Veninde, Dronningen har eiet.

at ægte Gr. Jacob de la Gardie,*) som er Grev Magni Broder. Grev Drensternes Fader haver med stor Passion Dronningen slikt remonstreret; dog forgieves; og nu spargerer Drensternes Familie meget præjudiceerligt om Feltherrens Grevinde, at hun med en fortænkt Videnskab sine Børns Lykke saa høit bringer." — "Man er her over Spirings Creditivs Tilbagestiftelse af Parlamentet meget perplex; eftersom man frygter, at inden det herfra kan remedieres, kan Hollænderne avancere deres Tractater til denne Krones Navigations Præjudice."

(Kongen af Spanien har antaget den Mediation, som Dronningen tilbød ham imellem sig og Frankrige; men med det Vilkaar, at Spanien vil have Keiseren til Mediateur, tilligemed Sverrige.)

23. (No. 29.) „Man despererer her, at den Demetrii, som jeg sidst skrev om, noget skal kunne udrette; han er til Reval, og tør ikke komme videre. Storfyrsten havde hidstrevet og ham begieret (udleveret); men man vil ikke give ham løs. — Man haver nu her et nyt Giftermaal i Sinde med Hs. Rgl. Høihed og Hertugens Datter af Gottorp, eftersom man er meget ilde tilfreds med Hertugen af Meklenborg for Tolden og Licenterne i hans Land, som han dem vil disputere."

„Paa det den slette Opinion, som de her haver om vores estat, desbedre kan bekræftes, saa er Hr. Ebbe Ulfeldt Christoffersen**) uden Kongens Bidskab hidkommen, og adskilligt her negotierer, hvorum jeg i Fremtiden mere kan skrive."

*) Jacob Casimir de la Gardie (f. 3. Febr. 1629) anførte som General det sv. Infanteri ved Kiøbenhavns Beleiring, og faldt i Løbegraven for en Kanonkugle d. 7. Oct. 1659. Hans Fader var den bekjendte Rigsmarsk og øverste Feltherre Jacob de la Gardie, d. 1655. (Jvf. Sv. Biogr. Lex. II. S. 98, hvor den ovenfor anførte Omstændighed dog ikke omtales.)

**) Ebbe Ulfeldt til Ovesholm, en Son af Christoffer Ulfeldt til Svenstrup, stammede i fjerde Led fra Ebbe Ulfeldt til Svenstrup, som var Broder til Jacob Ulfeldt til Korbølle, fra hvem Rigshovmesteren Corfis Ulfeldt nedstammede i tredje Led. Han var gift med Leonore Christinas Søster, Fruen Hedevig, og var af den Ulfeldtske Familie den eneste, der aabenbart slog sig paa sin Frændes og Svogers Parti. Marsagen, hvorfor han nu begav sig til Stockholm, laae vel tildeels i det samme Forhold, hvori hans Giftermaal

24. (Nr. 30.) Den 7. Februar. „Hr. Ebbe Ulfeldt er her endnu; hans Anbringende er endeel privata mod en af sine forrige Tienere paa Dsel; endeel, at som han i Danmark er ganske af hans Creditorer frataget det han eiede, saa søger han her at naae employ og en Pension. Jeg haver dog lagt saa vidt Fundament, at jeg haaber ham intet skal concederes, som Hans Majestæt kan være suspect, heller præjudiceerligt.“

25. (No. 31.) Den 14. Februar. „Den, som har været Cronen Sverriges Resident i Ryeland, er i disse Dage hid ankommen, og blev strax derpaa taget i Arrest. Storfyrsten har forklaget ham, at han adskillige Gange har truet Storfyrsten i sine Negotiationer, og engang for préseance draget sin Kaarde mod Storfyrstindens Fader. Inden saa Dage ventes her en Ambassade hid fra Moskow.“

„Mr. Charisius kunde høit forobligere mig, om han vilde ved en af sine Tienere lade erfare til Amsterdam eller i Haag, om jeg der ikke skulde kunne bekomme en Laquei, som enten var italiensk født, heller og kunde tale perfect Italiensk. Om sli en var at bekomme, og han til Kiøbenhavn eller Helsingør mig maatte stilles med det første, da skeede mig et stort Venstab.“

26. (No. 32.) Den 21. Februar. „Grev Magnus haver bragt det saavidt siden han fik Inspectionen over Kenteriet, at alle Donationer, Pensioner og slikt, ere erimerede af Cancelliet og lagte til Kenteriet, der at depecheres. Dronningen vil licentiere de fleste Secretarios af Cancelliet, og give dem anden employ; saa her bliver en general Reformation. Beuclerus har faaet Befaling at sammenskrive Historiam belli Sueco danici ultimi. — En Borgermester af Gese er i disse Dage her indsat (i Arrest), fordi han haver mesfeniceret udi sine Discurser om denne Regiering. — I Forgaars havde en Rysk envoyé

havde bragt ham til K. Frederik III. Lillige var han af Christian IV. bleven sat til Lehnsmænd over Dsel og Bornholm; men havde ikke gjort Nede og Regnskab for disse Lehn efter Kongens Død; og paastod paa sin Side, at have Forbringere paa den danske Krone. Under Christiana gif han i svensk Tjeneste, steg til Generallieutenant, fegtede mod sit Fædreland i Krigen mellem Christian V. og Carl XI, og døde i Stockholm 1682.

Audience hos Dronningen; hans Ansøgning er at begiere den Demetrii Slægt fangen (som dog alt er borte), og at klage over den sidste svenske Resident; saa og at gratulere Dronningen til de erobrede Lande i Tydssland, hvis Titel hun hidindtil ikke haver kunnet faae af Stortyrsten.“

„Det Frøken af Pfalz-Sulzbach reiser om saa Dage bort; hun fik 1000 Ducater, en stion Demants Ring, og et Demants Contrefei; man havde vel samlet mere Middel til hende; men saa haver Grev Magnus havt det behov. Hs. Kongl. Hojhed haver paa Pland ladet bastonere en engelsk Greve, Rytvin*) af Slægt; Marsagen vides ikke. Dronningen er derfor malcontent. Samme Rytvin var her vel lidt, fik af Dronningen stor Foræring, og en Recommendation til Parlamentet.“

27. (No. 33.) Den 28. Februar. „Jeg fornemmer ugierne den Difficultet, som er med Tractaterne ubi England med Holland og samme Republique, saa vel som at Spiring**) er der accepteret, hvilket Alt vil foraarsage os Fortræd; og frygter jeg, om det mellem begge Republikuer kommer til Ruptur, at denne Krone (Sverrige) da skal søge, at sætte sine mange Protestationer mod den Dresundske Redemptions-Tractat i Værk mod Danmark.“ — — — „Endskiøndt det nu vel synes, at denne Krone for sin fattigdom ikke meget skal kunne udrette: saa er dog eet Middel for haanden, som er to store Capitaler i Salt-Compagniet og Tixere-Compagniet, som sig kan beløbe paa 300,000 Rdlr.; og om Kronen nogen Krig begynder, saa tager den bemeldte Summa op, enten Participanterne ville, heller ei.“ — „Dronningen haver i Sinde at ville giøre en ny Ordning ved Cancellie-Ræsendet; at alle Supplicationerne skulle leveres til Grev Magnum først, at han siden Hendes Maj. af dem skal referere.“

28. (No. 34.) Den 6. Marts. „Hans-angemne No. 33 er mig vel behændiget, hvoraf jeg fornam Spirings Død og denne Krones Negotiations Forhaling i England, som er godt for Os; jeg haaber, at Mr. Willum sen derved faaer en lettere Negotiation.“

*) Formodentlig Ruthven, Navnet paa en gammel skotsk Pairsfamilie.

**) Om Spiring, den svenske Resident i Holland, der sendtes over til England for at underhandle med Parlamentet, s. ovenfor No. 16.

„Dronningen har havt mange Bud efter Cancellieren, som er paa Landet, og malcontent for de Forandringer, Gr. Magni Consilia her have indført, ham uafvidendes, helst i Cancellie-Bæsendet; og troer jeg vist, at naar han kommer hid, en stor Deel gaaer tilbage af det, som er resolveret.“ — „Om det Dresundske Bæsen haver jeg havt en og anden Negotiation; og ere de komne udi anden Forsaring derom, end som Durelius (af Had, at han mister en stor Part af sine extra) haver hid calumnieret; og er nu forfattet en ordre derom, som ligelidende alle Stæderne, som Sofarten er bevilget, er tilsendt.“ — „Jeg vil ikke haabe, at vi i denne Sommer noget fiendtlig haver herfra at frygte; og, som Tilstanden er i Polen, saa tør den Dantzigske dessein ogsaa avortere. General Wachtmeister er reist giennem Danmark hid, og haver den gode accueil, han til Hove der fik, forarsaget, at han ikke allene meget vel berømmer Hans Maj.; men ogsaa haver informeret sig saa vel om den Sag om Dina, at dette Hof er blevet desabuseret af den contrarie Parties Indbildinger.“

29. (Nr. 35.) Den 13de Marts. „Froken Hedvig kom hid i Forgaars. Om Hr. Ebbe Alfeldt vil saa continuere, som han begynder, saa kan han ikke leve under 6—8000 Rdlr. aarligen. Han er 16 Personer stærk, med 15 Heste.“

„Dronningen haver tilbudet Grev Johan Drenstierne Finlands Gouvernement; men han undskydede sig derfor, og sagde, at om han ikke her ved Hoffet maatte betiene sin Cancellie-Charge, saa begierede han Forlov at maatte drage til Pomern paa sit Gods der at blive.“ — „Den Borgermester af Stockholm, som for Messenii Sag var berygtet og fangen, skal til Jönköpings, der at blive Vice-Præsident i Hofretten. Den Borgermester af Gesle, som en Tid haver været fangen, for at han havde talet og skrevet for dristigt om denne Regiering, skal relegeres til den coloniam udi America, som kaldes Ny-Sverrige.*) Stockholms Stads Secretarius er i disse Dage assat, fordi han er een af dem, som Messenius havde ublagt.“

*) Han blev dog, efter P. Juels Br. af 20. Marts, af Dronningen pardoneret, at han maatte blive i Sverrige; dog uden nogen Excuse.

30. (No. 36.) Den 20. Marts. „Mr. Appelboom fik Befaling med forrige Post, at holde sig færdig til den engelske Reise, og idag faaer han Ordre, at reise did at tractere med Parlamentet paa samme Fundament som Spiring; som er, at stabilere Commercierne mellem Sverrige og England; og saa fremt det kommer til Ruptur mellem Parlamentet og Hollænderne, og Kronen Danmark derudi ogsaa skulde indvilles, som man her vist troer, da skal han offerere en Alliance herfra; saa de agter at dele halvt med Parlamentet.“

[Der rustes ved Flaaden. Viceadmiralen Henrik Gerritz, „som Louis de Geer antog i sidste Krig,“ sendes til Holland, for „hemmelig at antage Skibs-Officierer;“ Skibsmajoren Klerk til Gottenborg for at mønstre Vaadsfolket; Hr. Ake Hansson, en af Rigets Raad, i samme Trende til Finland o. s. v. Et Fiske-Compagnie er oprettet, som skal have Privilegium paa at tilhandle sig alle Fiskevarer, saa at udenlandske Kiøbmænd og indenlandske Fiskere til ingen andre, end til dette Compagnie, maa sælge deres tørre og saltede Fisk. Compagniet vil søge K. af Danmark om „nogen Frihed til at fiske under Island, Norge og Danmark, og salte sin Fisk i samme Havne“ o. s. v.]

„Churfyrsten af Sæxen og Hertugen af Brunsvig have tilskrevet Dronningen efter Keiserens Befaling, at Keiseren og Stænderne kunde ikke forstaae, at Kronen Sverrige efter instrumentum pacis var berettiget at beholde Licentierne udi Hinder-Pomeren, og begierede at Sverrige uden Dphold vilde levere bemeldte Hinder-Pomeren til Chur Brandenburg.“

31. (Nr. 37.) Den 27. Marts. „Efter som man her nu begynder at tvivle, at der ikke skal blive Krig,*¹) saa mener man igien, at Parlamentet og Holland sig skal forene mod Danmark, for Islands, Drefunds og andre Sagers Skyld. — Bonell havde med sig et Memorial, som Kiøbmændene her have ham medgivet over den Skade, som de engelske Udliggere havde tilføiet de svenske Skibe udi denne Krig, hvilket var regnet til 80,000 Rdlr. men han giver ringe Fortrosthing om noget Besverlag.“

„Salmasius og Freinshemius ere begge med store

¹) Imellem England og Holland.

Conditioner revocerede, om de ville komme. *Beuclerus**) er tilfands at ville bort, og anholder om sin *Afsked*."

32. (No. 38.) Den 3. April. "En fornem *Adelsmand*, *Erif Soop* kaldet, har her for et *År* siden beligget en anden *Herremands Hustru*, medens han var i *Tydsland*; og som hendes *Mand* lod sig stille ved hende for *Capitlet*, saa haver *Soop* for nogen *Tid* siden ladet sig vie til hende; hvorfor han for to *Dage* siden er af *Hofretten* her *condemneret* at give *1000 Rdlrs.* *Straf* til de *Fattige*, og til *evige Tid* rømme *Sverrige*."

"Man er her meget *scandalizeret* over, at man *forstaer*, at den *spanste* *Ambasadeur* *Brun* haver i sit eget *Huus* taget *Overhaanden* over *Mr. Spiring*; jeg maatte gjerne vide, om han den *Stiil* med alle *kongelige Residenter* holder. Her ved *Hoffet* er det *ubrugeligt*. Den *Polste* *envoyé* *Mr. Caneilles* faaer et af *Dronningens* *Drlogsskibe* med sig til *Danzig*, hvilket ikke skeer saa meget af den *Respect*, man haver om hans *Herre*, som for at medstille en *Person*, *adskilligt* *hemmeligt* med *Staden* *Danzig* at handle."

33. (No. 39.) Den 10. April. "Hans *angennemte* No. 37 er mig vel *behændiget* . . . Den *Envoyé* fra *England*, han *omskriver*, er endnu ikke *hidkommen*, men ventes med *Forlængelse*. Gud give at hans *Søgning* er ikke af den *Jubhold*, som man her mener; fordi dette *Hof* er saa *begierligt* efter *Danmarks* *Ruin*, at det endelig troer, at *Parlamentet* vist skal *begynde* noget *fiendtligt* imod os." — "Dersom *Parlamentet* noget slikt *skulde* *tentere*, da troer jeg ikke at det bliver *hielplos* herfra, om det *acorderer* en god *profit* *hid*. Paa *Skibsholmen* *armeres* her stærkt; her ere nu *36* *Drlogsskibe*, men *6* eller *8* ere *ganste* *ubuelige* til *Krigen* for deres *Ålder* *skuld*."

"Man er nu i *Arbeide* om at samle en stor *Summe* *Penge* til de *Udgifter*, som *uroelige* *Tanker* medføre; og haver *Dron-*

*) *Joh. Henr. Boecler* fra *Strasburg*, indkaldtes 1619, paa samme *Tid* som *Freinsheim*, til *Professor* i *Historien* ved *Upsala* *Universitet*, hvor han kom i *fiendtligt* *Forhold* til de *Studerende*, og forlangte efter to *År* sin *Afsked*. *Christina* bevilgede den, stiondt *ugierne*; stienkede *Boecler* *4000 Rdl.* og en *Guldkræde*, udfatte en *Pension* for ham paa *800 Rdl.* og gav ham *Titel* af *svensk* *Historiograph* og *Raad*. Han skrev en *Hist.* af *Krigen* imellem *Danmark* og *Sverrige* 1642—43. (S. ovenfor No. 26.)

ningen allerede laant 25,000 Rdlr. af Salt-Compagniet, dog mod Participanternes Billie; hun lader nu anholde hos Liære-Compagniet om en større Post, efterdi dette er nyere; begierer og derhos af Borgemeester og Raadet i alle Stæderne, at de ville unde hende deres Besolding, som de for deres Charges indehaver udi dette Aar; tager og til sig alle Stipendia, som alleslags Kronens Ministre dette Aar tilkommer." — "I Gaar lod Hendes Maj. forsamle Borgerstabet her af Staden paa Raadhuset, og dem proponerede ved en af Borgemeestrene, at de hende vilde laane 100,000 Rdl.; men de svarede, at deres Formue bestod udi nogle nye Huse; vilde Dronningen tage dem, saa kunde hun, Penge havde de ikke." . . . "Paa alle disse Penge giver Dronningen sin Obligation ud til Interessenterne, at betale dem igien om to Aar. Man giver for, at samme extorsion skeer for tre Aarsager: 1) at betale Kronens Gield. 2) at defrayere Grev Magni Ambassade til Wien. 3) til en Bygning, Dronningen haver for paa Stockholms Slot, hvorom et dessein er formeret, at den fjerde Part af Slottet skulde stodes ned, Slottet forvides, med Galerier, Statuer, Grotter og andet af Marmor beprydes, og begynder de allerede at rive ned af det gamle; men jeg troer, at alle disse tre Ting gaaer tilbage, og de engelske Tractater allene agtes."

34. (No. 40.) Den 17 April. „Man tracterer endnu med Borgerstabet om de 100,000 Rdlr. at opbringe. Imidlertid lader Dronningen a parte tractere med de fornemste Herrer, at de ogsaa vilde udlane en god Summe; af hvilke de øverste i Raadet haver hver lovet 10,000 Rdlr.“ — „Den engelske envoyé ventes endnu med Længsel. Den theologus Duræus, som er med ham, skal ikke nu finde saa stor Bigotterie her ved Hoffet, som han saae sidste Gang han var her.“

[Prindsen (Carl Gustav) vilde have draget til Gottenborg for at staae Fadder til den unge Prinds, Hertug Adolphs Gemalinde har faaet; men da han fik at vide, at Dronningen paa sine Begne havde sendt Grev Jacob de la Gardie derhen, betænkte han sig, og reiste strax fra Stegeborg, hvor han havde besøgt sin Fader, tilbage til Mland. Dronningen havde først bestemt, at sende Grev Magnus derhen, og da vilde Carl Gustav

ogfaa have reist; „men Grev Jakob tyffede han, at være formeget at cedere.“]

35. (No. 41.) Den 24. April. „Hr. Ebbe Ulfeldt fik anden Paastedag General-Majors Bestalling og en Pension paa 3000 Rdlr. aarlig; hans Gage som Gen. Major er 1200 Rdlr. Dette er ham bevilget, ikke allene Rigens Raad uvidendes, men ogsaa mod deres Villie; han vil nu med det første have sin Datter herop. Grev Magnus er den, som ham allene beskytter.“

„Fra England er her Underretning, at Parlamentet skal have desscin paa Archangel eller Muskow, det at indtage, hvilket her ikke ilde behages, fordi man troer, at Sverrige lige saa let skulde tages i Societet af Krig der, som mod Danmark, og derved faae nogle flere Provincier af Rysland ind, end de man nu haver.“ — „Under-Cantsleren af Polen *) som forleden der blev dømt fredløs, er ubi Forgaars hid ankommen. — Hr. Bengt Skyttes Hofmester er for nogen Tid siden kommen hid. Han drog fra sin Herre i Sibenbürgen, som vilde derfra til Constantinopel. Benjamin Bonell haver faaet Befaling at komme tilbage igien. Man er her ikke tilfreds med ham for hans comportement paa Reisen igiennem Holland, hvor han Louis de Geer haver fortalet; saa haver og Spiring og hans Søn ikke roest hans conduite meget i England.“

*) Den berøgtede Hieron. Radziejowski, en værdig Staldbroder til Corstj Ulfeldt, med hvem han deelte Christianas Indest, og med hvis Stiebne hans egen havde endeel Liighed. Stoltthed og Uresyge vare ogsaa den polske Magnats Hovedfeil. Personlige Aarsager gav den første Anledning til hans Fald, (bl. a. Skindsyge mod hans Frue, en fornem, rig og deilig Enke, som han havde ægtet) og et i Warschau forefaldet skandaløst Optrin, i det han med flere hundrede Mand vilde storme et Kloster, hvortil Fruen havde taget sin Tilflugt, men blev afslaaet. I den herover opstaaede Rettergang, hvorunder det tillige oplystes, at Radziejowski havde staaet i forræderst Forbindelse med de oprørste Cosacker, vilde han ikke møde, blev dømt fra Liv, Hæ og Gods, og rømte først til Siebenbürgen, siden til Wien og Nordtydskland, og endelig til Sverrige, hvor han, med Hensyn paa det spændte Forhold til Polen, overhovedet blev vel modtaget; men i Særdeleshed af Christina i nogen Tid behandlet med den mest smigrende Udmærkelse. (Jvfr. Nr. 36, 45, 49, 56, 83, o. fl.)

36. (No. 42). Den 1. Mai. „Mig er sagt, at Hr. Corfiz Ulfeldt haver ved sidste Skib, som her ere fra Stralsund ankomne, undskyldt med sin Indisposition, at han ikke kunde hidkomme.“

„Den Polste Under-Cantzler bliver her extraordinarie careseret og respecteret; man erfarer vel ikke end, hvad hans Anbringende her er, efter som den Tid, han her haver tilbragt, er endnu kun passeret udi Visiter; dog er mig sagt, at han paa Fyrsten af Siebenburg, Ragogys, Begne skal have at tractere; hvilket ikke kan være, uden hans Fædreland til prejudice. Her ventes og med det første hid en Polakker, Bituzki kaldet, som tilforn har været Jesuit, og Prinds Carls af Polen Mignon, og udi sidste interregno var Hoved for den Faction, som solliciterede hoibemeldte Prindses Balg, og er nu af Kongen disgusteret. — Den engelske Envoyé l'3le var med sidste Post ankommet til Hamborg, tilligemed een, som skal til Danmark. Dronningen haver her i Sinde, at ville sende en Ambassade til Frankrige, at mediere Forligelsemaal blandt Kongen og Prindserne.“

37. (No. 43.) „Under-Cantzleren af Polen har Ordre fra Ragogy, og adskillige malcontents i Polen, at skynde Kronen Sverrige til Krig imod Kongen; og de Andre ville hielpe Ragogy til Kronen; dog holdes dette meget hemmeligt. Men uanset at Dronningen offentlig og mange Gange haver fortalt, at Bengt Skytte imod hendes Billie var reist til Constantinopel: saa mærker jeg dog, at han havde expresse Ordre baade at reise did, og til Siebenbürgen, at søge paa begge Steder alliance mod Kongen af Polen.“

[Det svenske vestindiske Compagnie vil til Ny Sverrige i America sende Bønder, som skulle dyrke Jorden, „og fundere en ret coloniam.“ Med de andre Kiobmandskibe sender Dronningen to af Kroneus. Kongen af Spanien har befalet Gouverneuren paa Porto Ricco, at han skal restituere Compagniet to Skibe m. m., som han forrige Aar tog fra dem, og herefter behandle dem som Allierede og Venner.]

38. (No. 44.) Den 15. Mai. „Den envoyé fra Parlamentet af England er udi Søndags forleden hidkommen. Ham blev efter Begiering en af Hof-Carosserne med sex Heste

modsendt; dog søgte man efter at affrontere ham lidet med sit Creditive, efterdi Spiring saa længe blev opholdt. Dronningen sendte Maitre des ceremonies til ham, før han fik Audience, til hvilken han maatte vise Inscriptionen paa sit Creditive; og efter Audieñcen den Gang Dronningen havde læst Brevet, da maatte en Secretarius bære det igjen til bemeldte Envoyé, at han skulde explicere noget, som ikke var vel skrevet, og Subscriptionen. Man er her tilgavns mortificeret over hans Negotiation, eftersom den intet bestaaer i andet, end at undskyde, at Spiring blev saa længe opholdt uden at naae Audience, og at erbyde god Correspondence.“

39. (No. 45.) Den 22. Mai. „Den Lothringiske envoyé er her endnu; det er en meget dristig Vogner og aldrig kan nogen Minister participere mere af sin Herres Naturel, end han. Hertugen af Lothringen tilbyder Dronningen, at laane hende saa mange Penge, hun vil have; dog med det Skiel, at hun vil sætte Pant derfor af Land og faste Steder i Tydskland.“

40. (No. 46.) Den 29. Mai. „Han skriver, at Dronningen af Sverrige meget careserer den hollandske estat i de Breve, hvorved hun dem til de tydske Tractater indlader (indbyder); hvoraf Han kan kiende det at være denne Dronnings bedste Qualitet, at hun mest simulerer naar hun mindst elsker.“ — „Man haver overgivet Parlamentets envoyé sin Resolution, hvorved de engelske Ridsmænd tilbydes at ville oprette her et Stapel, hvortil dem tilbydes mange fordeelagtige Conditioner, og derhos at de maa nyde deres exercitium religionis, udi deres Huse. Man haaber, formedelsk den engelske Stapel, at kunne ganske fordærve den hollandske trafique her udi Velt.“(?) — „Mr. Roncilot, Envoyé du Duc de Lorraine, bliver ogsaa snart depecheret; han haver paa samme Maade offereret sin Armee og Alliance her, som han gjorde i Danmark. De Penge, som Dronningen under Titel af Laan haver ladet af Borgerskabet extorquere, ere nu erlagte; dog løber det ikke hoiere end 21000 Rdlr.“ — „Grev Waldemar haver udi sit Brev til Dronningen begieret, at han maatte komme hid for at præsentere hende sin Tieneste, hvilket er bevilget.“

41. (No. 47.) Den 5. Jun. „Dronningen haver forordnet

Mr. Skunk, som tilforn her var Statssecretarius, til at være Commissarius til Amsterdam; han var suspect for at være af Messenii Faction, og blev derfor degraderet af sin charge.*) Bossius er i Unaade; han havde alt begivet sig paa Reisen hid, og var kommen til Halmstad; men der fik han Ordre fra Dronningen at drage tilbage. Aarsagen dertil er, at her er fra Holland aviseret hid om nogle Discourser, han om sin Familiaritet med Dronningen der havde ladet falde, og især injurieret Mr. Salmasium, hvilket er notificeret.**) Mr. Bochart,

*) Niels Person Skunk var Forfatter af den Ansøgning, i hvilken de uadelige Stænder ved Rigsdagen 1650 begierede Krongodsernes Inddragning, og blev derfor meget forhadet hos den høie Adel. Christina afsatte ham fra hans Embede, men udnævnte ham til Assessor i Abo Hofret; og viste sig siden saa naadig imod ham, at hun var hans Datter til Daaben, og stærkt anbefalede ham til Carl Gustav. (Nv. Frepress X. S. 38, hvor den ovenfor berettede Udnævnelse ikke omtales.)

**) Den som Philolog bekjendte Hollænder Isak Bossius blev 1649 af Christina kaldet til Hoffet, hvor han viste sin Charakter og sine Grundkætninger fra en slet og uærdig Side; og tillige var et af de mangfoldige Bibner om Dronningens utroligt lumske Letfindighed. Hun købte ikke blot hans Bogsamling for 20,000 Gylden, og udnævnte ham (efter Freinshemius) til sin Bibliothekar med 5000 Gylden aarlig, og frit Underhold paa Slottet; men lod ham siden reise til Holland, England og Frankrige for at købe Haandskrifter og sielbne Bøger, hvorved han skal have narret hende paa meer end een Naade. Siden kom han i heftig og bitter Strid med den ligeledes indkaldte lærde franske Philolog Cl. Salmasius eller Saumaise, paa en Tid, da dennes Indest hos Christina var paa det høieste. Nu blev Dronningen saa opbragt, at hun, som ovenfor sees, ei engang vilde tillade Bossius at komme tilbage til Stodholm, for, efter hendes egen Befaling, at forlige sig med Salmasius. Men ikke længe efter dreiede Bunden sig. Salmasius havde været i saadan Naade, at Christina lod ham kiøre i en af sine egne, sexspændte Bogne, i en Sygdom flere Gange besøgte ham, ansatte to af hans Sønner ved sin Garde, og da han efter et Aars Ophold endelig vilde reise tilbage, tillagde ham en Pension paa 4000 Livres. Men da Naadens Sol dalede for Bourdelot, maatte hans Ven Salmasius dele samme Skiebne, og efterat han var reist, kaldte hun Salmasius (om hvem hun tilforn havde sagt, at hun bar samme Agtelse for ham, som for en Fader) den lærdeste blandt alle Narre; hvorimod

Calvinist ministre til Caen udi Normandie, er hidkommen; Dronningen venter ogsaa Madame de Chevreuse og Mad. de Chailillon i Sommer."

"Hr. Ebbe Ulfeldt begynder at tabe meget af den estime, Grev Magnus gjorde om ham; efter som han haver tvende Gange havt querelle med Grev Jacob de la Gardie; dog Dronningen lod det begge Gangene forlige."

42. (No. 48.) Den 12. Jun. „Hr. Corfiz Ulfeldt ankom her den 6. Jun. med Fruen Leonora; hans Børn haver han ladet til Stralsund med Peter Rock; foruden sine ordinaire Tienere haver han med sig een, Schrøder ved Navn, som af Hs. Maj. Hr. Fader (Christian IV.) blev nobiliteret og kaldet Lovenklow*); og derforuden en Franzos, Antoni kaldet, som var Capitain i Danmark. Hr. E. Ulfeldt lader nu høre om Huus, som han vil leie og blive her boende." — „Den Lothringiske envoyé reiser Landveien ud igien herfra, beladet med Complimenter. — Den envoyé fra Parlamentet reiste for to Dage siden med et lidet Skib, som Dronningen ham laaner til Trauwemünde."

43. (No. 49.) Den 19. Jun. „Hr. Corfiz Ulfeldt haver nu leiet sig selv Huus, og logerer tre Huus neden for mig

hun kaldte Bossius tilbage (han kom i Sept. 1653) og erklærede: at hun elskede og høiagtede ham, og for intet i Verden vilde miste ham. Lidt før Christinas Thronaffigelse reiste Bossius til Holland; og efter flere troværdige Beretninger skal han have staaet og medført endeel kostbare Haandskrifter af Dronningens Bibliothek. Om det var paa denne Raade, han kom i Besiddelse af den af de Svenske i Prag røvede Codex argenteus af Alphila, (som ved et besynderligt Tilfælde siden kom tilbage til Sverrige) er vel ikke sikkert. Der berettes, at Christina forærede ham den; hun maatte da hverken have kiendt dens Værdi, eller dens Sielvenhed. Mærkeligt er det i øvrigt, at baade Bossius (desuden bekiendt som Elsker af smudsig Læsning, som Christina selv skal have yndet) og Salmasius, siges „ved Tritankerier og Letfindighed at have virket ufordeelagtigt paa Dronningens Tænke- og Handlemaade." (Krypell. X. S. 63.)

*) I dansk Adelslexicon I. S. 336 hedder det, at denne Jørgen Schrøder, „en tydsk Officier i Norge," blev adlet i K. Frederik III. Tid; men den 5. Marts 1661, „formedelst falske Beskyldninger mod Statthalderen N. Trolle, blev dømt fra adelig Ære og Bærdighed." Denne Angivelse stemmer ikke overens med P. Juels Beretning.

udi samme Gade. Han lides noget ved dette Levnet, han nu haver; hos Cantseren (M. Drenstierna) var han næsten 6 Timer."

"Hans Kgl. Hojhed er syg af Blodspot og Flekfeber tillige; han haver ladet sig føre fra Stegeborg til Schonæs efter medicorum Raad for at forandre Luften. Dronningen drog did for at besøge ham, imod Alles Villie." — "De Penge, som Dronningen havde laant af Stockholm Stad, ved 21,000 Rdlr., ere næsten distribuerede igien til Unytte; endeel til nogle Frantsoser, pensionarii af Dronningen; noget gives en frantsøst Urtegaardsmand, som skal anlægge en ny Have; og en heel Hob faaer Guardian. Det seer her ud til en stor Dyrtid for den excessive Terse."

44. (No. 50.) Den 19. Jun. "Dronningen haver lovet mig at lade forbyde Hr. Corffs Ulfeldt, at han intet mere udi Sverriges Gebiet maatte lade trykke, eller publicere; han haver under Hænder adskilligt, som ikke skal due meget.*) Ellers er han bange, at Dronningen vil laane Penge af ham, hvorføre han udi sine Discurser stiller sig heel pengeløs an; han lader sig ogsaa mærke, som om Hs. Maj. (K. Frederik III.) bruger alle Middels, at faae ham udi Landet igien, og vilde derfor sende Hr. Hannibal Sehested hid, ham dertil at persuadere."

[Man er ved det svenske Hof meget misfornøiet med, at de danske Gesandter ere saa vel antagne i England; men haaber dog altid, at om „det kommer til Ruptur med England, Danmark da vist skal komme udi Spillet med." Cantser Drenstierna har altid „contradiceret de consiliis, man her fatter over Tractaterne i England." Han raader altid (hedder det 10. Jul.) „at Sverrige sig det mindste muligt udi dette Bæsen (imellem England og Holland) skal indvifle."]

45. (No. 51.) Den 10. Jul. Juel havde iffe skrevet med forrige Post, fordi han paa en otte Dages Tid havde været hos Enfedronningen af Sverrige, „udi hvis Hof der er passeret

*) Jvf. Fryxell. Handl. rör. Sverr. Hist. I. p. 93, hvor det hedder, b. 16. Jun. 1652: „Man bad Christina förbiuda Trykningen af Ulfelds Apologie." Denne (eller hans saakaldte „Vresforsvar") kan her dog iffe være meent; da Exemplarer af samme allerede d. 20. Mai vare komne til Danmark. (Histor. Tidskr. III. S. 410.)

en desordre med Cammerjunkeren, som haver besøvet Cammerjomfruen."

"Af Hans sidste Skrivelse seer jeg den flette appearance som det lader sig udsee med imellem begge Republikker (England og Holland.) Jeg fornemmer med Forundring her, hvor forsagt dette Hof synes derover; omendstiondt man altid haver ønsket den Ruptur, saa er man her nu dog bange derved." — "Den Polste Under-Cantzler har nu ladet publicere sit Manifest mod sin Konge. Han er heel blot for Penge; hvorfor Dronningen lader ham give 50 Rdlr. hver Uge til sit Underhold." — "Kronen her er Louis de Geer skyldig 230,000 Rdlr. Hans Arvinger skal have Umage at samle de Penge her. Af en vis Person haver jeg ellers hørt, at Kronen Sverrige i Alt skal være i 16 Tdr. Gulds Gield.*) — Dronningen har foræret Gulland til Hs. Kgl. Høihed: hvorimod han har maattet quittere den største Deel af det Gods, som laae under Gripsholm, hvilket Dronningen har givet til Claus Tott, med 24,000 Rdl. rede Penge, og noget andet Gods i Norderbotten, med Titel af Grevskab, for en skøn Herregaard, Ekolsund kaldet, som hun igien har givet til Grev Magnus.

46. (No. 52.) Den 17. Jul. "Alles Tanke er her suspenderede, hvad eventus de Hollandske Tractater med England vil faae; naar man er derom forvisset, saa bliver der vel taget noget vist for her. Dronningen lader udi Svizherland antage et Compagnie paa 100 Svizere til sin Livgarde, og vil derfor uden oprette en Officerguarde af 36 Officerer, blandt hvilke ingen ringere maa antages, end den som har tilforn været Lieutenant. — Febris grasserer endnu mægtig her; og mange frygte, at den er smitsom. Hs. Kongl. Høihed ligger endnu deraf syg." (D. 24de Jul. "Hs. Kgl. Høiheds Sygdom er meget augmented; febris og Blodsot grasserer her flux. Hans Wachtmeister ligger dødsygg af en hidsig febris; og Grev Magnus ligger ogsaa ved Sengen af 1e mal caduc.")

47. (No. 53.) Den 24. Jul. "Man er her meget perplex over Rupturen mellem begge Republikkerne. Cantzler Drenstierna seer vel,

*) Her har Juul været ilde underrettet, da Gielden var meget hoiere. S. ovenfor S. 331.

at man efter pacta med Holland er engageret samme Estat at assistere; men man haver her ingen Inclination dertil. Dronningens Intention er, at sidde stille, indtil hun seer, hvorledes det første Slag til Søes vil afgaae, eller ogsaa videre frem. (31. Jul. „Man venter her at høre en general Combat imellem begge Republikker, inden man noget her kan resolve; og er man fast bange for den hollandske Ambassade, her er undervejs hid; eftersom Alliancen mellem denne Krone og Holland, og disses Inclination, nu kun stemmer lidet overeens.“)

„Dersom Hollanderne ligge under, da troer jeg vist, at man for Parlamentet sig erklærer. At her skulde skee nogen stor og hemmelig Armatur, er intet om. Den ordinaire Land-Militie er saa stærk, at man intet videre behøver. Skibene bleve alle i Vaar reparerede; saa her fattes intet til at begynde en Krig, uden Penge.“ — „Under-Cantoleren af Polen fik nyligen en Foræring af Dronningen af 1000 Ducater i Penge, foruden hvis ham gives hver Uge.“ — „Dronningen haver, efter lang Deliberation, sendt de Keiserlige Breve om Pommerns Restitution (til Brandenburg) ubrudte tilbage, saavel som Inuitalions-Brevene til Rigsdagen; eftersom paa Dpstriften stod: *Principi nostræ.*“

P. S. „Hans Wachtmeister bode i Aftes, hvilket er os godt, efterdi han begyndte at være meget affectioneret for Corfig Ulfeldt.“

48. (No. 54.) Den 31. Jul. „Den forrige polske Under-Cantolere haver faaet hid fra Danzig en stor Hob af sine Løssere og Argenteries; han spargerer, at Cosakkerne haver begieret af ham ved Skrivelse, at han vilde komme til dem og være deres General.“ — „Canonici til Bremen haver erlanget Keiserens Protectionsbrev, at de skal conserveres i den Possession, som de vare tempore conclusæ pacis, hvilket her meget ilde optages; og truer man, at ville ganske betage dem endog den Indkomst, som de nu have. Man er heller ikke vel tilfreds med Churfyrsten af Brandenburg formedelt den Disput om Licenterne og Tolden, som han denne Krone formerer. Nogle af Raadet have expresse sagt til den brandenburgske Resident her ved Hove, at Kronen Sverrige for skulde lade det komme til

offentlig Krig, end lade det ringeste falde, som den engang haver prætenderet.“

49. (No. 55.) Den 7. Aug. „Hr. Corfiz Ulfeldt er her udi stor Gunst hos Dronningen, og bliver ham af Dronningen communiceret alle de Tidninger, som hidskrives (af de sv. Residenter.) Han og Mr. Radziejowsky og hendes Medicus Bourdelot ere nu de fornemste consilarii her.“ (S. ovenf. S. 208. 9.) „Dronningen har affærdiget den forrige Reserendarium her af Cancelliet Rod til Warschau med Intercessionsbrevet til Kongen af Polen for Radziejowsky.“

„Hs. Rgl. Høihed kom den 5te hujus hid, og drog den 6te bort igien. Han laante af, Salvius 14,000 Rdlr. til sin Hr. Faders Begravelse.“ — „Til de lybste Tractater (med Polen) ere nu forordnede Commissarii, Salvius, Shering Rosenhane, Grev Erik Drenstjerne, Gyllenanker, som er Gouverneur af Calmar, og Secretarius Cantersteen.“

50. (No. 56.) Den 14. Aug. „Fire Musicanter, som Kongen af Polen haver paa en kort Tid laant Dronningen af Sverrige, ere nu igien herfra licentierede; hver af dem fik 1000 Rdlr., og en Guldkræde paa 170 Rdlr. — Feltherren af Sverrige, Grev Jacob de la Gardie døde her i Stockholm d. 12. hujus. Hans Børn skal have Umage at conservere sig udi den Høihed, som de have begyndt, formedelst de mange Uvenner, de have; hvilke udi hans Livstid have havt stor Afssigt, at fortørne ham.“

51. (No. 57.) Den 21. Aug. „Hr. Pimentelli, som er hidskiftet fra Kongen af Spanien, blev hidhentet fra Dalerne (Dalerøe) ved Ceremoniemesterne, som af Grev Magnus, med tre Carosser og Dronningens Kofke, blev ham did imodskiftet. Han havde i Torsdags audience, og blev did hentet af Gr. Jacob de la Gardie, colonel des gardes, og bemeldte Ceremoniemester.*)“

*) Christiana havde i de senere Aar af sin Regiering, mere af egen Drift, end efter Drenstjernes Politik nærmet sig det spanske Hof, baade ved Breve og Legationer. Paaskuddet var at søge fordeelagtige Handelsforbindelser; den sande og dybere Grund laae maaskee snarest i hendes Hensigt, at resignere. Det spanske Hof, som da var i Krig med Frankrige, greb gierne denne Leilighed, og sendte Antonio de

„Dronningen af Sverrige kom hid igien (fra Kongsør, hvortil hun reiste d. 10de Aug.) fra sin Fru Moder, som begynder nu at bedres; hendes Heste bleve løbste paa Henricsen, og floge Vognen i Stykker; hun var selv lidet tilforn affteget; Dr. Bourdelot, som blev siddende i Vognen, blev lidet saaret; men den ene Kudst blev død, og den anden Armen i Stykker paa.“ — „Her er nu resolveret at holde en Rigsdag in Octobri, af den Aarsag, at man troer, Krigen mellem Holland og England til den Tid kan være saa vidt kommen, at man kan judicere derover.“

53. (No. 59.) Den 4. Sept. „Hr. Corstg Ulfeldt har i denne Uge hidbekommet fra Amsterdam en stor Deel af sit Gods, som Dr. Sperling ham sendte, hvoriblandt vare storten

Vimentelli, en vel ikke lærd, men klog, beleven og vittig Udeksmand af et meget fordeelagtigt Udvortes, til Sverrige. Med Husfru, Pørn og et Følge af henved 50 Personer, kom han d. 16. Aug. 1652 til Stockholm. Christina var saa begierlig efter at see og modtage ham, at der fortælles, hun paa 14 Timer red fra Kongsør, hvor hun var i Besøg hos sin syge Moder, til Stockholm. (Fryxell. IX. 174. jvf. Beretningen hos Zuel om hendes Vogn.) Paa en meget snild Raade, og ved at benytte alle Christinas svage Sider, vandt Vimentelli i høieste Grad hendes Gunst; og ved at forbinde sig med Bourdelot, som han ligeledes forstod at vinde, fik han denne ganske paa sin Side; og begge drog nu Christina fra det franske over paa det spanske Parti. Vimentelli blev ikke allene Dronningens Fortrolige, men en af hendes fornemste politiske Raadgivere. Hendes store, offentlig yttrede Gunst og Partiskhed for denne Diplomat (jfr. Fryxell. IX. 175. o. flg.) gik til en saadan Yderlighed, at den ikke allene valte en høj Grad af Misundelse hos Grev Magnus og andre tidligere Indslinger, men gjorde Vimentelli almindelig forhadet hos de svenske Store, og hos Folket. Men skøndt han allerede i Sommeren 1653 fik Befaling fra sit Hof, at vende tilbage til Spanien, traf han sin Siemreise ud det længste muligt, og forlod først Sverrige i April 1654. Mange Træk i Zuels følgende Beretninger bekræfte det ovenanførte, og hvad man ellers veed, om det overordentlig fortrolige Forhold imellem Dronningen og denne Minister, hvilket ligesom hos flere, gav Anledning nok til Rygtet om en Kiærlighedsforstaaelse, der dog har samme Usikkerhed, som flere lignende Rygter og Formodninger om Christina. Vimentelli mødte vel Dronningen paa hendes Udreise i Belgien, og fulgte hende til Rom; men forlod hende her for bestandig, da hun atter vendte sig til det franske Parti.

Rister, af hvilke de tre vare meget tunge; derhos var og en Pose med Penge, saa stor som en Fierding" — „Den Deputerede fra Generalstaterne (v. Beuning*) er i Forgaars hidkommen.“

[Charissus havde en Gældsfordring paa den afdøde svenske Resident Spiring, og havde forespurgt sig om hans efterladte Formue. Juel troer, den er „meget temmelig“ (maadelig); men Dronningen havde lovet hans Enke „en recompence af 30,000 Rdlr. af den revenue, som Spiring havde for sit Licentforvalterskab i Pommern.“ Han tilføier, at dersom Nogen har rigtige Gældsbreve fra Spiring, da kan Justitien dem ikke negtes; men Processen er her langsom, og Justitien mestentids partiaist.“ — Et Sendebud fra Kongen af Polen ankom forrige Uge, for at negociere om at faae at vide, „hvorudi den recompence skal bestaae, som den Kongelige Polste Familie skulde have for at cedere sin Arverettighed til Sverrige.“ Dronningen er til den gamle Pfalzgreves Begravelse i Strengnæs, hvortil Pimentelli og Radziejowsty ikke kom med; Dronningen havde gierne seet det; men begge undskyldte sig.]

53. (No. 60.) Den 11. Sept. „Pimentelli siges at have til Amsterdam, den Tid han der giennemreiste, optaget 300,000 Gylden hos en Jøde. Han sender i disse Dage sin Suite bort, og vil selv forblive her med faa Personer paa sex Ugers Tid. Han logerer paa Nordermalms Raadhuus; hans Cammerer ere af Slottet med Tapetserier, en bordyrit Seng og Stole meublerede. — Mr. Peder Spormands Broder af Kiøbenhavn er for nogen Tid siden hidkommen, og ved Hr. E. Ulfeldts Recommendation for Ingenieur antaget.“

„Den Polste Envoyé Canesilles blev uførmødentlig i Dag otte Dage, samme Dag som Dronningen reiste til Strengnæs, depecheret; eftersom Dronningen sagde til ham Dagen tilforn, at han hendes Gienkomst skulde afbie. Ved hans Afsted leverede Dronningen ham et forsejlet Brev til Kongen af Polen, og sagde, at veue la conjoncture du temps, da kunde hun sig ikke mod ham resolvare, men remitterede alting til de lybste Tractater.“

[Aarsagen hertil var Radziejowstis Intriger; han havde for at modarbeide Canesilles, Dagen tilforn „suborneret nogle Breve

*) Dette var hans Navn; skøndt Juel som oftest skriver det Bonin

af 16de August" da han vidste at den Poliske Gesandts Breve vare af den 16de, hvori man tilskrev ham, at Kongen af Polen igien var dødsfyg, at alle tvivlede om hans Liv; og naar han døde, vilde R.s Parti vælge Dronn. Christina til Protectrice af Polen, m. m. Canesilles reise dog ikke, men oppebiede næste Post, og fik da Esterretning, at Kongens Helbred var bedre, Rigsdagen sluttet, og Radziewsky af alle Stænder erklæret for en Fædrelandsforræder, paa Grund af Breve, han fra Stockholm havde skrevet til Cosakkerne, hvori han forvisser dem om Bistand fra Sverrige, raader dem at sende et Gesandtskab derhen, o. s. v. hvilke Breve man i Polen havde opfanget.]

54. (No. 61.) Den 18. Sept. „Her er taget Resolution at Waxholm skal fortificeres; det er en liden Ø, med nogle Baadsmænd og Fisserhuse, og ligger i Farvandet for Stockholmsstierene, saa at alle Skibe, som ville hid, skulle der forbi. — Den Beføstning, som er gaaet paa den gamle Palsgreves Liig, med Tractementet til Stegeborg, og at lade føre det til Strengnæs og Begravelsen, haver kostet i Alt 90,000 Rdlr.“ — „Mr. Wøning (Wenning) har vel talt nogle Gange med Dronningen; men hun vender alting hen udi raillerie. Her er kommen Tidning, at en hollandsk Capen skulde i Havnen af Marsstrand have taget to svenske Skibe, hvorover Dronningen sig mod mig paa det høieste graverede.“

„Her er en meget stor Trang for Penge; den Gang Dronningen drog til Begravelsen (sic) i Strengnæs, da havde hun over ti Steds Bud, at laane 4000 Rdlr. til Rejsepenge. L'Abbé de Maudé, som var Cardinal Mazarini Bibliothecarius er hidkommen, og er blevet Dronningens Bibliothecarius. Pimentelli offererer Dronningen en ligue garantie for de Lande, Kronen Sverrige haver i Tydskland.“

55 (Den 25. Sept.*) „Hans Kongel. Høihed drager udi disse Dage hen til Gotland, der sit Hof at holde over Vintren; hvilket kan rettelig kaldes en honesta relegatio.“ — „Mr. Wøning haver endnu intet udrettet. Jeg talte med Cantsler Drenstierne for to Dage siden om denne engelske Feide; da var

*) Brevet skal, efter dets Datum, have No. 62; men har No. 76.

han Hollænderne meget imod, og forringede deres Magt meget; lod sig og mærke, at om nogen af Parterne skulde her udi Østersøen begynde at tage paa hinanden, da var det saa godt at staa derpaa i Tide, som at bie.“ — „Den forrige Undercantsler af Polen Radziejowsky, som her en Tid lang har været stor Favorit, begynder nu, ikke at afholdes saa meget som tilforn. Det synes, at han har nu sagt dem hvad han vidste, og man kiedes ved at give ham længer. Jeg kan regne til 12,000 Rdlr. som han har faaet siden han hidkom.“

56. (No. 77; men urigtigt.) Den 2. Oct. (Trykt i Ny D. Mag. VI. S. 72.) Her forekommer bl. a. „Dronningen af Sverrige er udi Tractater med Hr. C. Ulfeldt om at ville laane af ham nogle Tønder Guld, og erbyder at ville flye ham Kobberet (hvad Kronens Part er) til Underpant.“ (s. nedens. No. 59.)

57. (No. 64.) Den 9. Oct.*) „De smaa Rencontreer i Canalen, saa og at Hs. Maj. af Danmark har beviist sig Hollænderne affectioneret, med at ikke ville lade de Engelske Skibe, som ere udi Havnen til Kiøbenhavn, passere efter den engelske Admirals Begiering: gjører at man her simulerer sig bedre hollandsk, end før, men det er ikke af Hjertet; og man er meget ond paa os, at Hs. Maj. derved vil turbere commercia her i Østersøen, og ikke tilstede Englænderne fri Seilads frem og tilbage.“

„Grev Magnus er ikke mere i den Estime hos Dronningen, som han var; han contrequarres i Alt af Mr. Bourdelot, og er derfor resolveret at ville drage til sit Gouvernement i Liffland, under Prætext, at forandre Luften. Hr. Pimentelli siges at have offereret Dronningen 300 Tæster Salt, som til Sevilla skal leveres, til at begynde Trafik med herfra.“ — „Hr. Bengt Skytte er ikke ret udi Gunst, eftersom hans Correspondence med Messenio vil ikke end glemmes; han gjører sig syg, og gaaer ikke ud.“

58. (No. 65.) Den 16. Oct. „Pimentelli opvarter Dronningen flittig. I Søndags forleden var han til et Begravelse; da, i at geleide Liget fra den ene Kirke, hvor det stod, til den anden, hvor det begroves, gif han den hele Wei med Hatten i

*) No. 62, 63 og 66 af Juels Breve fattes.

Haanden ved Dronningens Bogn, hvilket aldrig af nogen Kongelig ministro tilforn her er giort. — Madziejowsky vil blive her i Vinter; til Sommer er han resolveret at ville til Italien, til Florenz eller andensteds, hvor han kan faae noget til Ophold. Han har paa ny ladet udgaae en Apologie mod sin Konge.“

„Hr. C. Ulfeldt har paa Dronningens Amodende, om de Penge hun vil laane af ham, sig ikke resolveret; uagtet at man ham blandt anden Forsikring haver til Pant anbudet det Amt Wollin i Pommern. Man siger, at hun begierer af ham tre Millioner Rigsdaler.*) — Ewenklow, som var Proviant-Commisarius i Skaane i sidste Krig, er ved Hr. C. Ulfeldts Recommendation blevet her Oerste.“

„Man haver her for, at ville oprette en Stapel til Dynkirchen, hvor de Svenske skulde henbringe alle deres Varer, paa det Englænderne, uden stor Hazard for Hollænderne, dem der kunde hente.“

59. (No. 67.) Den 30. Dec. „I Gaar blev her forbudt, at ingen svenske Skibe maatte seile paa England og Holland, indtil videre Ordre; udenviol indtil Frisendorff (som man nu vil sende til Parlamentet) erholder de Skibes Restitution, som Parlamentet haver taget, og at de Svenske frit giennem Canalen passere. — Man continuerer her alt ubi den ringe Affection mod Holland, og vil os intet godt, da man fornemmer, at vi foier os mere til Holland.“ — „Moskoviterne have ladet sine Guarisoner mod Sverrige med Flid fortificere og besætte, og Kongen af Polen har ladet paa Grændsen af Lifland og Lithauen nogle tusinde Mand indquartere.“ (Forstærkning sendes til Riga; tre Compagnier af Dronningens Livgarde; nogle finste Regimenter skulle forfoie sig til Grændsen.)

„Ingen af Stænderne i Finland ere her til denne Rigsdag forskrevne, hvilket siden Kong Christoffers Tid aldrig er blevet forsomt.“

*) Man seer ogsaa i dette Rygte en Folge af de overdrevne Forestillinger, man vel undertiden har giort sig om Ulfeldts bekiendte store Rigdom, Corf. Ulfeldt laante Dronningen, efter Obligation af 24 Dec. 1652, 60,000 Rigsdaler. Senere hen, laante han hende d. 21 Jun. 1654, før hun forlod Sverrige, 200,000 Rdlr. (s. Histor. Tidsskr. III. S. 462.)

60. (No. 68.) Den 6. Nov. „Her er ingen apparence til at Sverrige sig til det ringeste mod England skal resolvare; men dersom England faaer nogen Lykke, tor disse (de Svenske) sig snarere mod Holland opponere. Man murmurerer her allerede mod Danmark, eftersom man vel mærker, at vi en contraire Intention have. — Hr. Bengt Skytte er i Arrest i sit Huus; største Aarsagen til hans disgrace er, at han for 3 Aar siden haver talt nogle haarde Ord til Dronningen om Rigscaanceler Drensierna, mens han (B. Skytte) var i saa stor Gunst; hvilket Dronningen haver nu sagt til Cansleren igien, for at vinde ham. Cansleren er findet at drive denne Sag høit, og at ganske ruinere Hr. B. Skytte.

„Grev Magnus har, af Mangel paa Penge, solgt Hr. C. Ulfeldt tvende Solvtaffeler.

61. (No. 69.) Den 13. Nov. „Hr. Corfis Ulfeldt er temmelig melancholisk, siden hans charge (i Danmark) er bortgivet. Han vilde gjerne giøre en Statsag deraf mellem begge Kronerne, eftersom Hs. Maj. og Rigens Raad i Danmark ville besyde ham, at han efter det Stettinske Fordrag sig udi sin Protection ikke haver holdet;*) hvorfor han vilde bringe det til et Grændsemøde. Han truer ogsaa, at han vil giøre Kronen Danmark disputeerlig al Loldrettigheden udi Sundet, og bevise, at det er kun en mera usurpatio. — Dronningen sagde nyligen til Mr. Bening, at hun ikke skulde ønske Kongens af England Restitution, fordi han havde altid været bedre affectioneret for Danmark, end for Sverrige, og skulde uden Tvivl ogsaa derudi continuere.“

„Hr. B. Skytte er udi slet Stand. Cansleren vil med det første have Sagen for Hofretten, hvortil Dronningen fire Rigens Raad extra ordinem vil deputerere; jeg frygter, at han skal have Umage sig at purgere.“

62. (Nr. 70.) Den 20de Novbr. (Tidens Korthed hindrer Juel fra at svare eller skrive udførligt til Charisius. Han sender derfor en Extract af sit Brev til Kongen af Danmark.)

*) Formodentlig er Meningen: at han i sin Udsærd ikke har holdt sig indenfor de Grændser, hvor han kunde nyde Godt af det Stettinske Foredrag.

„Hr. Conf. Ulfeldt lader gjøre her 30 Kollerter, hvor- med han uden Tvivl vil klæde en Guarde. Een sagde mig for nogle Dage siden, at man i Danmark havde Behov at see sig for, fordi Hr. C. U. raadede Dronningen meget til Krig mod Danmark, og tilbød at forstrække saa mange Penge dertil be- høves.“

„Dronningen haver forleden Uge havt nogle af de Deputerede af Stænderne for sig, og foreholdt dem hvad god Middel her nu var til at betale Holland den store Uret, denne Krone er stæet af Re- demptions-tractaten. Jeg troer dog ikke, at Sverrige noget begynder, uden at man mærker, at England havde avan- tage.“ — „Dronningen har sagt til M. Bøning, at det var godt, at Danmark, Sverrige og Holland gjorde en alliance sammen; men har siden Intet mere derom talt, men vel fore- slaaet at det var bedst at accordere (forlige) Holland og Eng- land, og at siden Sverrige og Holland sluttede en god alliance sammen, hvorudi man siden kunde includere Holland.“

63. (Nr. 71.) Den 27de Novbr. „Eftersom jeg tvivler, at mine Breve herester kunne have nogen Visitering, inden de fremkomme, saa stikker jeg ham herhos nye chifres; de forrige ere saa ucomplete, at vi ilde dermed kan os behielpe.“

„Man continuerer her i sin onde desseia mod Danmark og Holland, og inclinerer mere til Krig mod os, end nogen Tid tilforn. Jeg haver naaet confidence med en Person, som har været udi Raadslag af alle Hr. C. Ulfeldts og Dronningens consiliis. Bemeldte C. U. raader meget til Krig mod Danmark, og har med Difficultet endelig bragt Dronningen til at sam- tykke. Cansler Drenstierna har længe været derimod, og raadet, at Sverrige med alle sine Granner skulde holde Fred, fordi det syntes som alle Nationer i Europa skulde komme i denne en- gelske Krig; saa kunde de Svenske med største Nytte have com- mercia allene. Men siden Cansleren seer, at Englænderne saa mange Skibe arrestere for de Svenske, saa inclinerer han nu mere for Hr. C. Ulfeldts Mening, eftersom han vil paa een eller anden Manner af dette engelske Væsen profitere. Hr. C. Ulfeldt giører dem Danmarks *conquête* saa let, og til- byder at forstrække saa store Summer dertil, at de

sig det lettelig tor paatage. For Sverriges Magt til Søes tor vi dog ikke meget frygte, fordi alle de hollandske Officierer, her ere, ville aftalke, og af denne Nation haver man ikke store Søfolk."

"Af Hans Skrivelse Nr. 70 erfarer jeg, at vore Gesandter ere slupne af England, hvilket her ikke gierne høres, eftersom man vist havde formodet, at Parlamentet dem skulde have arresteret."

64. (Nr. 72.) Den 4de Decbr. „De Tidender, som man med sidste Post fik fra England, at Parlamentet vilde restituere de svenske Skibe, saa og sende en Ambassadeur hid, haver foraarsaget, at Cansler Oxenstierna begynder at maintainere sin forrige Mening, at denne Krone skal søge at erholde Neutralitet med alle sine Naboer, og mest med begge Republikkerne. Vil denne Krone begynde noget til Søes, saa faaer Feltmarskal Wrangel vist Commando over Flaaden.“ — „Mr. Böning sagde mig nyligen, at han havde talt med Cansler Oxenstierna om den alliance mellem Danmark, Sverrige og Holland, som Dronningen havde givet ham Anledning til; men havde fundet Cansleren meget koldsindig derudi. Tværtimod havde han tilbudt Sverriges Mediation mellem begge Republikkerne; og Mr. Böning mener, at det var ikke uraadeligt, at accordere samme Mediation, hvorved man kunde forhindre, at Sverrige ikke noget mod Danmark skulde tentere, som de ellers saa meget inclinere til. Dersom Sverrige faaer samme Mediation, saa haver vi Marsag at see os for, at de ikke ilde for os medierer.“

65. (Nr. 73.) Den 11te Decbr. „Dronningen lod den 8de hujus celebrere sin Fødselsdag; der var først et Fyrværk, og siden Balet samme Aften. 3 Dag holdes Ringrenden; alle cavaliers ere klædte paa Polsk og Tyrkisk, i Gyldenstykke, Floiel etc. Man mener, at denne rejouissance skal koste over 100,000 Rdlr.“ — „Mr. Böning avancerer her intet, og man delger her kun lidet den ringe Affection, man haver mod Holland. Største Marsagen dertil er . . . (Chiffre.) Dersom 372 (Gen. Staterne?) dens Separation vilde tilstede, og være siden tilfreds, at 770 (Sverrige) maatte attaquere 217 (Danmark),

faa skulde man her simulere sig ligesaa god hollandsk, som man nu er engelsk."

66. (Nr. 79.*) Den 18de Decbr. „Tilstanden her vedkommende, da er Sverrige ilde intentioneret mod Danmark og er ganske inclineret til 69 (Krig?) med **). . . . urgerer, at det endnu i Vinter skal skee. Man troer, Hr. Bengt Skytte skal komme til Rette igien, eftersom man haver slet intet uden Messenii blotte Ord imod ham. (Drenstierna var den første som sagde i Raadet, „at han vilde ikke konsultere med nogen, som var mistænkt for Forræderi.“ B. Skytte er ikke tilfreds; men vil have Dom i Sagen.) „Her er paa nogle Dage seet en Comet over Stockholm; Dronningen hører ikke gierne noget derom, og leer dem ud, som tale derom.“

67. (Nr. 80.) Den 24de Decbr. „Stænderne ere i Dag fra Rigsdagen licentierede. Bønderne drage meget malcontents bort; eftersom Dronningen haver decideret alle de Disputer, som ere mellem Adelen og Bønderne om Dagsværk, alt til Adelen's faueur. Derforuden ere Bønderne fast tvungne til at udlove alle de Skatter, som de paa den Tid, at Krigen var i Lybskland, maatte udgive.“ — „Hr. B. Skytte er i Forgaars kommen i sin Stand igien; i Gaar var han udi Raadet, og havde sin ordinaire Session. — Dronningen urgerer stærkt paa Flaadens Equipering, og vilde have den færdig til in Martio, hvilket er umueligt.“

1653.

68. (Nr. 81.) Den 1ste Januar. „Dronningen har i Gaar talt med mig om, at jeg vilde sondere Hs. Maj. om det ikke skulde være mueligt, at redressere lidt Hr. Corfiß Ulfeldts Sager; talte og om, at hun ikke var unclineret til, at der blev en nærmere Alliance mellem begge Kronerne; men alt

*) Juel er her kommen i Bilderede med Numereringen af sine Breve. Det foregaaende af 11te Decbr. har Nr. 73; det næste af 18de Decbr. derimod 79.

***) Nogle Linier ere her blandede med Chiffre. I et af de følgende Breve (Nr. 68) ere nogle faa Tal forklarede ved de tilskrevne Navne (s. Ex. Sverrige, Danmark, C. Ulfeldt.) s. ogsaa Nr. 65.

dette er kun Middel til at endormere os.“ — „Den rencontre imellem den Statistiske og Parlamentistiske Flaade sagtner lidet deres Dndskab, som mod 217 (Danmark) og 373 (Holland) her ere ilde inclinerede. Vilde Vor Herre velsigne Generalstaternes Baaben: da troer jeg vist, at 872 (E. Ulfeldt) faaer kun Confusion af sine onde consiliis.“ — „Her menes, at Greven af Dohna, som har et Regiment i Holland, og nu er her, skal have Hr. E. Ulfeldts ældste Datter.“

„Pimentelli har, siden jeg den 23de Novbr. sidst var hos ham, ikke aflagt Visite igien; i Steden at vi i Forstningen reciproquement hver ottende Dag det gjorde.“ — „Paa Helligtre Kongers Aften skal her leges Bertskab paa Slottet. Dronningen vil repræsenterer Pan, Hr. E. Ulfeldt Jovem, og Pimentelli Martem; disse tre Navne haver Dronningen selv uddeelt, de andre lod hun tage om i Lykkepotten.“

„Her er paa en Tid lang seet en Stierne, som Nogle troer at være en Comet; saa er mig og sagt af Bispens Son i Linkøping, at hans Fader har faaet Brev fra Domprovsten sammesteds, at over Linkøping er for nogen Tid siden seet en Arm med et Sværd i Haanden komme ud af Skyerne; og vorrede saa længe at det blev en fuldkommen Karl paa en Hest, som tilsidst faldt ned paa Kirkegaarden udi Manges Paasyn, og forsvandtes. Johan Gyldensierne, Slotsherre sammesteds sagde mig og, at det samme var ham tilskrevet.“

69. (Nr. 82.) Den 15de Jan. „Corfiz Ulfeldt lader sig mærke at vil drage i Sommer til . . . (122) at boe, efter som han desespérer om sine desseins mod Danmark, og Respecten ikke er i Sverrige, som 240 (Frøken Leonora?) prætenderer. Frue Hedwig, Hr. E. Ulfeldts Frue, har i disse Dage gjort Barsel her og faaet en Datter“*).

„At Han skriver, at Cardinal Mazarin er bedre Svensk end Dansk, haver velbemeldte Cardinal ingen Marsag til; fordi

*) En Deel af Brevet, som handler om Dronningen og hendes „excessive Affection, hvoraf causeres slige Discourser, som for nogle Aar siden var“, er skrevet i Chiffre; ligesom ogsaa nogle Steder i det feregaacende.

om han var den arrigste Skalk i Verden, troer jeg ikke, at han paa værre Maneer kunde fortælles, end han her gjøres, saa hans Navn ikke her nævnes uden til Foragt."

70. (Nr. 83.) Den 22de Jan. [P. Juel var reist til Pulkrog, „halvfemte Mil fra Stockholm, for at møde Mogens Høgh, som kommer hid en Ambassade."*) Den største Deel af Brevet er i øvrigt skrevet i Chiffre, hvoriblandt ogsaa Efterretninger om 872 o: Corf. Ulfeldt].

71. (Nr. 84.) Den 19de Febr. „Hr. Corfis Ulfeldt er endnu meget syg, og ikke uden Dødsfare; enddog det til Bedring sig lader ansee. Dronningen har besøgt ham incognito i Grev Totts Carosse, med en Kappe om, og Hat paa, uden Suite." — „Alles Discurser, som her med os discurerer, gaaer derpaa ud, at de raade os til, at vi skal conservere Neutraliteten med begge Republikkerne. Ellers give disse nok tilkiende, at de favoriserer England mere end Nederland. Rigens Cangler, som her er en af vores Commissarier, er blevet syg, hvorfors vi avancere intet i vores Tractater."

72. (Nr. 85.) Den 26de Febr. „Dronningen gav os en Bal i Søndags, hvor Fruen Leonora var med, uanseet at hendes Mand var haardt syg; men hun meente at choquere os dermed. Han begynder nu at bedres." — „Dronningen vil have sit Hof illustre, og antager 12 Kammerpiger, som skal være Greve- og Friherresøner, og fire Kammertjener af Adel. De tre ere Franzoser og en Svensk, som tilforn har været Kammerpige." — „Secretarius Lagerfeld reiste den 23de Julij. herfra

*) I Joh. Ekeblads Breve hedder det d. 9de Febr., at en Dansk Ambassadeur var kommen, 50—60 Personer stærk, til Norrköping; „men då han der fick spørja, att man ei af Staten tracterades, såsom det händt Bengt Skytte i Danmark, sånda han alla tillbaka utom 2." *De la Gard. Arkiv. VIII. 199.* — Mogens Høgh til Kiersgaardsholm, Rigens Raad og Befalingsmand paa Silkeborg og i Odense, var født paa sin Fædrenegaard Wang d. 15de Novbr. 1593; døde i Odense den 29de Jan. 1661. Han er begravet i Sorø Kirke, hvor hans Frue, Christina Rosenkrantz til Arrestov har ladet opsætte et Gravminde over ham paa en stor Kobberplade i Choret (f. Marin. Dan. I. p. 163).

til England, at offerere Parlamentet Dronningens Mediation imellem begge Republikker." (En Deel i Chiffre.)

73. (Nr. 86.) Den 5te Marts. „Mogens Høgh, min Collega, er rapelleret og tager i tilkommende Uge sin Afsted. Hans Maj. haver behaget, at jeg her skal forblive, med Titel af Gesandter, bemeldte Tractater at concludere, og at negociere om en Alliance" (det øvrige herom i Chiffre.) — „Bønderne ubi Neriche haver grebet til Vaaben mod deres Gouverneur og Kronens Fogeder, refuserer at give Skat og at taale Udskrivning." (I følgende Brev meldes, at de fleste af disse Bønder ere forløbne; nogle tagne til Fange, som skulle stiles.) — „Hr. Corfiz Ulfeldt bedres noget; man troer, at der skal gaae Hul paa hans Been, som det tilforn har været brudt."

74. (Nr. 87.) Den 12te Marts. „Jeg forstaaer saa meget paa Mr. Böning, at han inclinere til, at man skulde bruge Redemptions-Tractaten til at betinge sig gode Conditioner med hos Sverrige, og den ikke cassere, med mindre end Sverrige derimod vil love, at antage Hollands Partie. Man vil med Alvor giøre Ansøgning, at baade Hollænderne og Englænderne skal lade de svenske Skibe frit beseile hvad Havne og hvor de ville." (Mogens Høgh havde tilligemed Juel overgivet deres skriftlige Andragender til Dronningen: at hun vilde erklære sig i Henseende til den Alliance, som hun selv har givet Anledning til at handle om. Endnu er ingen skriftlig Resolution herpaa indløbet. De til Tractaterne forordnede (svenske) Commissarier have nylig leveret en Memorial paa deres gravamina i Drefund, „som er een Punct mod os og 9 mod Hollænderne." Nr. 88, den 19de Marts.)

75. (Nr. 89.) Den 26de Marts. „Til Gøtenborg ville de Svenske oprette et Magazin af alle Varer af contrebande, mest i Forhaabning, at Englænderne dem der skal afhente." — „Vicepræsidenten og nogle Assessorer i Hofretten ere hensevnte at lade rette nogle af de fangne rebelske Bønder, blandt andre er der en Pige, som haver prætenderet at blive Dronning, naar Bøndernes Rige blev."*)

*) Jofr. Ekeblads Brev i „De la Gardiska Arkivet" VIII p. 200. Her hedder det: „Då upprorslistarne utfördes (til Genrettelse) bars

76. (Nr. 90.) Den 9de April. „Den Resolution, vi fik, var skarp og fuld af Trudsel og Invectiver, fordi at Hans Maj. tilsteder Hollænderne saa stor Frihed i Dresund. Mogens Høgh reiste herfra den 4de April. — Dronningen vil stikke to Drlogsstibe til Wismar, at afhente den engelske Ambassadeur.“

77. (Nr. 91.) Den 16de April. „Grev Magnus er meget vred paa Bourdelot, som ham hemmelig haver calumneret; og haver Grev Magnus sat sig fore, at ikke ville komme til Hove, inden Bourdelot er casferet. Dronningen har skrevet Kongen af Frankrige til, og bedet, at Bourdelot med et Biskopsdom (?) eller et Abbedie, maatte beneficeres. Hun haver og bedet den fransøske Resident, han vilde samme Sag recommandere, uanset, at hun vel veed, at Bourdelot meget haver injurieret Residenten, saa og ilde talt om Kongen og Dronningen af Frankrige og om Cardinal Mazarini.“ — „At her høres, at vores Flaade er seilfærdig, giører at man ikke er saa ivrig til nogen entreprise, som hidindtil.“

78. (Nr. 92.) Den 23de April. „Dronningen er meget vred, at hun er saaledes i Holland udraabt; hun har talt med Mr. Böning derom, og graveret sig over Mr. Kayser, Borgermester af Horn, at han sligt causerer. Duræus haver hidskrevet, at Parlamentet vil unde Holland Fred; men Danmark skulde betale Arresten, gjort paa de engelske Skibe, og Parlamentet agtede ikke meget, hverken Sverriges alliance eller assistance, esterdi de kunde ikke have stor Nytte deraf. — Den fransøske Ambassadeur Chanut er hidkommen; men drog uden nogen Ceremonier ind. — Hr. C. Ulfeldt vil retirere sig til Riga, at boe, og søge at cureres der. Radziejowski drager ogsaa malcontent bort; han vil holde sig oppe i Holland eller England.“

deras *Morgonstiernar* med Spikar uti framför dem i procession. Han med Jernkronan hade kallat sig Fältmarskalk.“ Men det er ikke tydeligt, om her maastes menes Oprørsstifterne i Stockholm, hvor der ogsaa i dette Aar havde været Uroligheder, og tales om „9 Personer, som hänge i Galgen, deriblandt en Präst.“ (see ovenfor Side 293).

79. (Nr. 93.) Den 30te April. „Dronningen er meget vred, at hun i Holland er ikke udi den estime, som hun vilde gierne; Aarsagen, at hun sig antager sligt saa hardt, er at bende er tilstrevet, at Mr. Suylikom (sic) skal have faaet et hoitydst Brev herfra, hvilket han har læst for den gamle Prindsesse d'Orange, hvorudi stod, at Dronningen af Sverrige løber gal om Natten, en Gade op, en anden ned. Nu har Appelbom^{*)}) faaet Ordre, at sollicitere paa alle Middel hos Suylikom, at faae samme Brev eller Copie deraf, og dens Navn, som det haver strevet.“ [To Courerer ere komne fra Keiseren, den ene til Lands, den anden fra Lybet til Skibs; Brevene vare alle om „Hinder-Pomerns Restitution til Churf. af Brandenburg. Dronningen har nu strax givet sit Samtykke dertil, saaledes som Keiseren paa Brandenburgs Vegne har forlangt det“. I det følgende Brev beretter Juel, at man allerede fortryder, at have saa hastig besluttet sig dertil; „og var det ikke skeet, saa blev det ugiort.“]

80. (Nr. 94.) Den 7de Mai. „Man er her meget perplex over de hollandske og engelske Tractater; og de Fleste troer, at begge Republikkerne skulde giøre sig til een Stat, og siden bemægtige sig Danmark. Radziejowsky drager med det første herfra til Holland; men Hr. Corf. Ulfeldt har efter Dronningens Begiering resolveret sig til at blive her. Dronningen vil forære ham det Huus, som han boer udi, og vil derfor kiope det af Hr. Matth. Soop. — Den fransøske Ambassadeur Mr. Chanut drager om kort Tid herfra igien med et af Kronens Skibe, hvilket ellers er destineret at overhente den engelske Ambassadeur. Dronningen sagde det til Chanut, som svarede: Madame, le vaisseau perdra beaucoup en echange; car il portera l'Ambassadeur d'un grand roi, & il rapportera un Ambassadeur des canailles.“ — „Her er en Dvinde, som, foruden at hun er Enthusiast, er bleven melancholisk, at hendes Mand døde nyligen, og strax derpaa brændte hendes Børn inde i hendes Huus. Nu har hun begyndt at prædike her paa Gaderne, og haver

*) Den svenske Resident i Holland.

havt stort Lilløb. Hun spaaer meget mod Dronningen, Pimentelli og Franzoserne her til Høve, hvorfor hun nu er indfat."

81. (Nr. 95.) Den 14de Mai. „Mr. Chanut vil i tilkommende Uge reise bort; han lader Dronningen denne Gang ikke saa god fransk, som tilforn. De store desseins, som her vare, evaporerer meget siden man seer, hvor lidet Parlamentet af England agter Sverrige, saa og at man i Danmark er udi god equipage. Man spargerer vel, at her endnu en entreprise skulde fomenteres; men jeg troer det ikke. Saltcompagnieffibene, som ere byggede paa Orlog, og af Kronen hidtil vare anholdte, ere nu løsgivne, hvilket er Tegn, at man ikke venter nogen Krig her. Mr. Bochart og Mr. Naudé ere begge depecherede, dog ikke med den Liberalitet, som Andre have faaet, og disse sig havde ventet. Bourdelot maa ogsaa snart fort, uanseet at baade Dronningen vil nødig af med ham, og han selv vilde gierne blive.“ — „Mr. Böning har notificeret Dronningen, at Ratificationen af vores Tractater var i Holland resolberet; hun tog det op som indifferent.“

82. (Nr. 96.) Den 21de Mai. „Hr. C. Ulfeldt lader sig nu mærke, at han vil bort saasnart hans Helbred det vil tillade; undertiden siger han sig at ville til England, undertiden til Stralsund, eller Riga, hvilket han gjører paa det han vil, at man skal ikke vide, hvorhen han drager. Dronningen lader kiøbe et Smykke paa 30,000 Rdlr., som hun vil forære ham til Afsted. — Radziejovskij seiler bort med første gode Wind til Gothenborg, og siger, han vil derfra til England. Dronningen forærede ham 10,000 Rdlr., af hvilke de 4000 Rdlr. vare Reisepenge; de 6000 var Resten af 6 Maaneders Pension; derfor uden fik han en Guldkæde med et Demants Contrefei. — Dronningen lever meget retireret og sees af ingen, uden af sine Favoriter, saa at otte Dage tillige passere, at ikke en Secretarius kan komme hende i Tale. — Den Forandring, som Cromwell har gjort udi Parlamentet, behager her vel, og Cromwells courage admireres her meget. Med Parlamentet var man ilde tilfreds, at det Sverriges Venskab saa meget negligerede.“

83. (Nr. 97.) Den 28de Mai. „Doctor Otto Sperling

er her ankommen*). Hr. E. Ulfeldt førte ham selv op til Dronningen, enddog bemeldte Ulfeldt haver endnu mange Husler i sine Been, og ilde kunde gaae op af de høie Trapper. — Bourdelot drager herfra efter de hellige Dage; han faaer 8000 Rdlr. for to Mars Len, 2000 Rdlr. til Rejsepenge, og 20,000 Rdlr. til Foræring. Pimentelli haver begieret Dronningen af Sverriges Contrefei til Hest, paa sin Konges Begne, hvoraf Dronningen meget gloriører**). — Riga skal forvides og giores fastere; en hollandsk Ingenieur, som det haver paa taget, skal have 195,000 Rdlr. hvoraf Riga Stad skal udgive 150,000 Rdlr. og Kronen Resten. — Af vores Tractater med Holland have de her med denne Post faaet Copie, saavel som og om Subsidiepengene.“

84. (Nr. 98.) Den 4de Jun. „Dronningen begynder nu igien at ville gierne være i Credit i Frankrige; hvorfore hun sender Cardinal Mazarini alle de manuscRIPTa, som hun lod tiøbe af hans Bibliothek, og stifter nogle flere derhos. Han faaer og nogle statuas, som bleve tagne til Prag. Til Dronningen af Frankrige sendte hun et Bord, indlagt med Stene, hvilket ogsaa er taget til Prag.“ — „Bourdelot haver faaet en Riøde paa 1000 Ducater af Hs. Kgl. Høihed; Fruen Leonora sendte ham og en Demant paa 800 Rdlr.“ (Beuning spørger hver Postdag, om ingen Ordre er kommen om at handle om nærmere Alliance imellem Danmark, Sverrige og Nederland. Zuel veed endnu intet derom, og „haaber at det heller ikke vil stee.“)

85. (Nr. 99.) Den 11te Jun. „Hr. Ebbe Ulfeldt er reist til Desel med Grev Magnus; han (E. Ulfeldt) siger sig at have der over 100,000 Rdlr. at fordre; men Nogle af Adelen der paa Landet, som vare her og drog med samme Skib

*) Om Dr. D. Sperlings Reise fra Holland og Ophold hos Ulfeldt i Stockholm, s. hans egne Optegnelser i Suhms Nye Samlinger. III. 210. 41.

***) Zuel beretter den 11te Jun. at dette Portrait nu er færdigt, og at Maleren Bourdon, en Fransmand, skal følge med Pimentelli til Spanien, for at male den Kongelige Familie og en Deel fornemme Herrer i Landet.

did, sagde mig, at han var over 12,000 Rdlr. skyldig der paa Landet. Hr. Corfig Ulfeldt lader pakke ind; men vil ikke, man maa vide, at han vil reise; han siger, intet Menneſſe ſkal faae hans Intenſion at vide, inden han er borte. Hertug Adolph ſagde mig i Gaar, at Hr. C. Ulfeldt havde ſagt, at han intet andet vilde præterendere af Kongen, end at de maatte ſtraffes, ſom havde ſpargeret abſkilligt ondt om ham." [Pimentelli er tilbageſaldt af ſin Konge, „hvorover Courtiſanerne her til Hove ere glade." Man frygtede, at han vilde have givet ſig i Dronningens Tieneste. Orlogſkibet Hercules ſkal føre ham fra Gothenborg til Spanien. Bonel har ſkrevet (fra England), at Englænderne ikke vil tilſtaaе de Svenske ſtorre Handelsfrihed, end andre Fremmede, og heller ikke oprette nogen ny Stapel i Sverrige. Imellem denne Stat og Portugal er opſtaaet en alvorlig Tvift angaaende de Svenskes Overtrædelse af de indgaaede Vilkaar for deres Seilads (med to Skibe om Naret) paa Guinea. „Den portugifiſte Reſident har været i en haard og hidſig Diſpute med Cantſleren.“]

86. (Nr. 100.) Den 18de Jun. „Jeg haver i en privat Audience, efter Hs. Majestæts naadigſte Befaling, giort Dronningen ouverture om den Alliance, ſom Generalſtaterne ſaa høit urgere; men jeg fik til Svar, at Sagen var af ſtor importance; hun vilde ſig derpaa betænke.“ — „Siden min ſidſte Skrivelse er det Compagnie de garde af 60 Herremænd oprettet, hvormed hidindtil mange Forandringer ere forefaldne. Generalmajor Linde er blevet Capitain derover, Oberſte Bengt Horn og Oberſte Liebe begge Lieutenanter.“

87. (Nr. 101.) Den 25de Jun. „Her er en utrolig ſtor Glæde over Hollændernes Skade (i et Soflag) ſom refereres her heel ſtor, indtil 40 Skibes Forlud.“ — (Ligeledes megen Glæde over den Tidende, at Muſkoviterne ſkulle være indfaldne i Lithauen og beleire Smolenſt. Man haaber, at Polen ſkal forlange Hielp af Sverrige, imod at afſtaaе ſine Prætenſioner paa Sverrige, Lieſland m. m.) „Dronningen af Sverrige venter en ſtor Deel Manuſkripter fra Hertugen af Savoyen. — Hun kom for to Dage ſiden hjem fra Nykiøbing, blev her (i Stockholm) kun en Time, og reiſte ſiden lige til Jacobsdal,

hvor hun sig endnu 8 Dage vil opholde med Pimentelli og nogle faa Favoriter.“*)

88. (Nr. 103.) Den 9de Jul. „Hans angennemme Skrivelse Nr. 100, dat. den 21de Jun. er mig vel behændiget, hvors af jeg ugierne seer den slette Tilstand, som er i Holland, i deres Krigsvæsen; man maa haabe bedre. — Dronningen holder sig alt oppe til Jacobsdal. Hun har været her nogle Timer inde i Søndags og i Mandags til Admiral Gustav Wrangels Bryllup; men drog om Natten ud til Jacobsdal igien. Ingen af Raadet kommer til hende; saa tør og heller ikke nogen Sollicitant komme derud.“

89. (Nr. 104.) Den 16de Jul. „Jeg var ret nu oppe hos Dronningen at erindre om Svar til de tvende Hs. Maj. Skrivelser, den ene om den Regensburgiske precedence-Strid, den anden om den gemene alliance mellem disse to Kroner og General-Staterne; saa gravede jeg mig og over den Capitain, som løb Flaaden forbi udi Canalen af Sundet, og vilde ikke stryge. Til det første svarede Dronningen, at hun ikke kunde cedere den Rettighed, som Hertugerne af Pommern altid have havt, og som *expresse in instrumento pacis* til Münster var hende lovet. Om Alliancen sagde hun, at ville i tilkommende Uge conferere med mig; hun vilde ønske, at paa vores Side var ingen engagement med Holland, for at disse Kroner kunde have gjort en *trebie* Partie og holdt England i Balance, saavel som Holland. Hun frygtede meget, at Englænderne skulde bemægtige sig Flekkerø, heller saadan en Ort**). Om det Skib, som løb Flaaden forbi og ikke strøg, svarede hun, at det var hende meget imod; hun havde intet hørt derom; hun skulde informere sig derom, og sætte Capitainen derfor til Rette. Vi kom siden paa anden Discours, og kom i Tale om Hr. Corf. Ulfeldt. Jeg sagde hende, at han, i Stedet for at comparere efter

*) Nr. 102 fatted.

***) Om det Anslag, „en dansk Adelsmand af stor Indsigt og Beredighed,“ som ei vilde have sit Navn nævnet, gav den engelske Ambassadeur White Locke om at England skulde bemægtige sig Flekkerø m. m., see White Lockes Dag-Bok. p. 509. 501.

Citationen, havde ladet ved en af sine Tienere overlevere en lognagtig pasquil, af samme Indhold som hans den første libel. Hun svarede, sig ikke at vilde forsvare hans imprudence; hun havde ofte været ham ad, og om Hans Maj. vilde, at hun noget skulde gjøre derved, saa vilde hun lade see sin Iver. Dronningen var meget høflig, meer end ordinarie; talte meget vel om Hans Maj. og om voræs force i Danmark, og en stor Deel til Hr. E. Ulfeldts prejudice. Men hendes forrige Comportement gjør, at jeg lidet heraf troer." (Af en i Brevet indlagt Beretning.)

„Dronningen er hidkommen (til Stockholm) igien fra Jacobsdal; og haver nu begydt at holde offen Taffel hver Middag, hvilket i lang Tid hellers er forømt. Hoffet er nu og meget formeret, saa der ere giorte en Grand maistre d'hotel, en Rigs-Kammerherre, fire Overkammerherrer, en Hofmarskalk, ti Kammerherrer og 16 Hofjunkere. — Pimentelli tog Afsted fra Hove publice den 11te huj; dog galantizerer han Dronningen som før, og vil blive her indtil han faaer at vide, at det Skib, som skal føre ham fra Gothenborg, er passeret Sundet. Mademoiselle La Barre er her, men bliver neppelig gammel, og er ikke i den estime, som hun skulde have faaet, dersom hun havde kommet for et Aar siden.“

90. (Nr. 105.) Den 21de Jul. „En skotsk Herremand, Chevalier Balladin, er nyligen hidkommen; han haver l'ordre de la jarretière fra Kongen af England med sig til Hs. Kgl. Høihed; han skal dog først fornemme, om det skal blive accepteret. — Pimentelli gav i Søndags forleden sit valete, hvortil vare budne Favoritterne, eller „Firkant-Tienerne“*). Anden Dag havde Grev Tott samme Selskab til Gæster; Dronningen kom selv der midt under Maaltidet; i Tirsdags vare de hos Hertug Adolph, i Gaar hos Grev Jacob de la Gardie, i Dag

*) „Firkanten“ synes at have været det Værelse eller Cabinet i Stockholms Slot, hvor Dronningen tog imod Besøg og Opvartning af sit Indsingselskab. I den forhen omtalte J. Ekeblads Breve, forekommer 11te Mai 1653: „Drottningen syns sällan i Fyrkanten, om ei någon Söndag.“ Den 25de Mai: „Hon börjas nu att synas oftare i Fyrkanten, sedan Ulfeldt tillfrisknat.“ (De la Gard. Arkiv. V:II. 201.)

hos Bengt Hørn, og i Morgen skal de til General Linde. Jeg skriver i Dag per avance, efterfom jeg agter mig i Morgen tidlig ud paa Landet, der nogle Dage at forblive; paa det jeg ikke vil være her til Torstensons Søns Begravelse, efterdi Dronningen selv kommer der. Hun har begyndt nu en ny Stiil, at hun ager efter Liget til Begravelser, og tager Ingen med sig i Vognen; men de andre gaae Alle for Vognen, og de fornemste næst for Vognen, hvilket tyktes mig ikke vel at stifte sig for mig."

91. (Nr. 106.) Den 30te Jul. „Siden den Victorie, Parlamentet haver havt mod Generalstaterne, er den Had, man her haver mod deres Partie, meget formeret til en stor Foragt, saa Mr. Böning haver mange Prover deraf. — Dronningen har siden mit sidste ikke været her over en halv Time, da hun kom ind i fuld Galop, og ud igien paa samme Maneer. I Forgaaers drog hun til Upsal med Pimentelli; i Morgen eller i Aften ventes hun hid igien. Man mener, at Pimentelli om 8 Dage vil bort, og at han saacr henved 100,000 Rdlrs. Værd til Foræring. Blandt andet faaer han et Demants Kors paa 30,000 Rdlr., som var kjøbt til C. Ulfeldt. Bemærkte Hr. C. Ulfeldt synes ikke at være meget i Raade mere hos Dronningen, efterfom han paa tre Ugers Tid ikke haver talt med hende. Han siger nu at ville bort til Bismar at boe en 3 Ugers Tid. Grev Tott drager med det første bort til Flantern, og vil tiene som Volontaire; de andre Favoriter, som contrequarres meget af ham, haver bragt ham dertil mod hans Billie, efterfom han blev suspect, at rapportere noget af deres haute galanterie“*).

92. (Nr. 107.) Den 13de Aug. [Dronningen stifter Amaranthe-Ordenen, hvis Riddere skulle være ugifte, eller renuntiere paa Ordenen, naar de ville gifte sig. Gifte Mænd, som optages i denne Orden, der ikke skal uddeles til fyrstelige

*) Et Brev af Gte August har ligeledes Nr. 106, men indeholder kun Henvisning til en vedlagt Relation, som fattes; med det Tillæg: „at Mr. Böning venter med Længsel efter Bossium, i Forhaabning at blive ved ham vel stabiliseret i Dronningens Gunst; men jeg frygter, at han sig ogsaa derudi bedrager.“

Personer, skulle forpligte sig til, ikke at gifte sig igien naar deres Hustruer dør. Dronningen har sendt denne Orden til Grev Rebolledo*), og til Pimentelli, som den 7de Aug. reiste Landveien til Gothenborg**), sendte hun efter ham et Skierf, broderet med Amaranthe=Ordenens Tegns, et dobbelt A, med en Myrthetrands omkring, og Devisen: dolce nella memoria.]

„Om den gemene alliance imellem Danmark, Sverrige og Holland, har Mr. Böning nu ganske ingen Forhaabning, efterdi han ikke faaer andet end raillerie og mocquerie til Svar, naar han derom taler. Man formoder at (kunne) holde Byen Bremen saaledes bloqueret ved de Skandser, som derom opfastes, at den endelig skal være nødt til at give sig, og blive en Landstad; helst efterdi Reiseren vil sig ikke derimod opponere.“

93. (Nr. 108.) Den 20de Aug. [Nygterne om et af Hollænderne vundet Søslag erfarer Zuel, at have været overdrevne eller ugrundede. Dronningen lod, som disse Tidender behagede hende meget; men Zuel troer ikke saadant. Mr. Beuning derimod var strax villig til at troe, „at Dronningen nu er bedre hollandsk end før; men det er ikke den første Gang, at han er bedraget af hende.“ — Dronningen reiser til Begravelsen i Wadstena; hun lader sig nu mærke med at ville resignere; „men det holdes endnu meget hemmeligt.“ Zuel tvivler ikke derpaa, naar hun allene kan faae sine Indkomster sikrede.]

Af en Copie af en Skrivelse fra Zuel til „Cancelliet“ af 24de August:

„Grev Erik Drenstjerne og Hof=Cantzleren Niels Tunge vare i Gaar hos mig efter Dronningens Ordre, at conferere med mig over min sidste Besværing mod Durel, det han de hollandske Puntsebbeler (sic) til sig tog og beholdt; de ville excusere Dronningens Ordre dermed, at den allene var anseet derhen, at forebygge alt Underfløb, at Andres Gods ikke skulde passere

*) Den ogsaa som Digter bekendte Grev Bernardino de Rebolledo, spansk Minister ved det danske Hof, under Kong Frederik III.

**) Jvfr. Fryxell. IX. S. 177. Han var saa forhadet, at Pöbelen i Stockholm gjorde et Opsøb ved hans Afreise, og „udtalte sin Afsted ved Bulter, Strig og Forhandelser.“

(Sundet) under svensk Navn, og at Residenten var befaleet at at have en skarp Indseende dermed; men som jeg mig ikke dermed vilde contentere, saa lovede de at andrage Sagen hos Dronningen til en behagelig Resolution."

"Festen hører man intet mere til her; ikke desmindre persisterer Dronningen i sin Mening, at ville til Gothenborg, og haver ansat sin Reise til den 18de Octbr.*)" — "Hr. Corfij Ulfeldt er nu igien i stor Confidence; han fik i Forgaaers 4000 Rdlr. af Rentekammeret til Rentepenge af de Penge, han haver laant Dronningen. Man begynder nu ogsaa igien at tale om Krig med os; blandt andet er mig sagt, at General Linde haver sagt til nogle Officiers af Guarden, at de skulde ikke ræddes for at komme til Gothenborg; de kom ikke til at ligge der i Guarnison; der vilde blive anden employ af"
"Grev Gustav Banér har sagt, at om den Krig gik an, som nu var i Gierde, da vilde han hverve 1000 Mand paa sin Pung, og Hr. Corfij Ulfeldt vilde laane Dronningen 8 Tønder Guld dertil."

"Universitetet til Dorpat i Liefland er nu caaseret, og alt det Gods, som Kong Gustav Adolph gav dertil, er givet en Cronstierne i Betaling, som tilforn haver været en Skræbber, og nu er Commissarius og Friherre. — De fornemste Favoriter her til Hove troer nu, at Dronningen vist vil resignere, og at hun expresse lader spargerer om Krigen det som her tales, for at tilbæffe hendes dessein. Hendes bedste mobilia, Bibliothek og alt det, som i Tydskland er taget, er affeilet i Gaar og stikkes til Paris, saa man troer, at hun fra Gothenborg skal gaae efter."

*) Skøndt Christianas foregivne Reise til Gothenborg for Festens Skyld kun var Skromt, og tildeels et Paaskud, for dersaa at kunne affende en Deel af de samlede Kostbarheder, Meubler, Solvtei m. m. (jvfr. Fryxell XII. S. 172) lod hun dog ved hver Leilighed, som det var hendes Beslutning. Saaledes da Zuel og den franske Resident beklagede sig hos „Introducturen" over, at de ikke vidste at skaffe sig Opholdssteder i Gothenborg, og han meldte dette for Dronningen: gav hun strax Ordre til Hof-Foureren, at bestille gode Bærelser til begge Gesandter ved deres Ankomst til Gothenborg.

94. (Nr. 109.) Den 27de Aug. „Af Hans angennemte Skrivelse Nr. 106, dat. d. 18de Aug. seer jeg, at Tilstanden med den hollandske Flaade er bedre, end som forrige Tidninger medbragte. Om Hr. Residenten har hørt noget om min Broder Niels Juel, som var med i Slaget, saa bad jeg gierne, at han mig det vilde lade vide. — Dronningen er reist den 22de Julij. til Wadstena, til Hertug Adolphs Gemahls Begravelse. Hun tog Hr. C. Ulfeldt med sig i sin Carosse, og ventes om 8 Dage hid igien. — Mr. Böning urgerede paa den gemene Alliance; men hun svarede, sig ikke at ville offendere Parlamentet af England. Om Alliancen sagde hun, at hun havde tænkt at skikke til Danmark og lade den der tracteres. — De tre Orlogsskibe, som ere destinerede til Gothenborg, at conveyere de Svenske, som til England vil føre Varer af contrebande, blive færdige om otte Dage. Man troer, at Hollænderne ikke siden skal turde attaquere dem, naar der ere af Kronens Skibe hos.“

95. (Nr. 110.) Den 3die Septbr. „Siden min sidste haver Alle her forundret sig at høre, at Pimentelli er igien kommen til Gothenborg, efterat han nogle Dage havde været udi Suen. Nogle sige, at hans Skib blev læt, og stødte paa en Klippe under Norge; Andre sige, at han frygtede, at Skibet var for meget lastet. Strax han var kommen i Land, tog han Posten, og red til Wadstena, hvor Dronningen var, og hvorfra de siden fulgtes sammen til Norrköping, hvor de forblive, indtil de faaer vis Efterretning om Pesten, som her i Byen siges at være kommen fra Danzig. I et Huus ere vel 20 døde; men saa tvivles dog endnu derpaa, om det skal være Pesten. — Grev Magnus er igienkommen fra Dsel, hvor han haver ladet Hr. Ebbe Ulfeldt efter sig som sin Fuldmægtig.“

96. (Nr. 111.) Den 10de Septbr. „Dronningen kom hid igien i Forgaars; jeg havde i Gaar Audience hos hende, og graverede mig over Durels procedure i Drefund, med puntzedlerne og andet, som han inquieterer de hollandske Skipperc med; hvorpaa jeg fik Tilfagn, at han med denne Post skulde befales, slikt at remediere. — Alle ere her meget scandaliserede

over Pimentellis Igentkomst hid med Dronningen*). Han siger sig nu at have faaet ordre, at blive her i Vinter. Mig er be-
rettet, at han staaer i Accord med Dronningen om at købe 12
Orlog  stibe. — Dronningen er tilfands, at om Pesten continue-
rer, hun da vil flytte herfra til Upsal; og om Faren skulde blive
større, hun da vilde til Gothenborg, hvilket vilde blive besværligt
for de fremmede ministri, om de skulle følge**).

97. (Nr. 114.) Den 1ste Octbr. „Man er her heel mal-
content med de Hollændere paa ny, formedelst en hollandsk Ca-
per, som i Hammelsund ved Fl  kfersen i Norge, haver bortta-
get tvende Gottenborger Skuder, og Folket ilde tracteret, under
Prætext, at de vilde til England; uanset at deres Commission
var kun at gaae paa Dynkerchen. Slige procedurer g  rer at
det Had, som her er allerede mod Holland, bliver større, og
var godt, at man slikt forhindrer mod den Tid, at den engelske
Ambassade kom hid. — Den Gottenborgiske Reise er nu ganske
afflaget, hvilket kommer mange tilpas. Den Discours, som her
gaaer om at Sverrig haver desseim at ville fore os en Krig
paa, troer jeg ikke at være af god Fundament; men allene af
rodomontade. — Dronningen haver nu for, at ville augmentere
Rigens Raad til 46, i Steden for de 35, som først vare paa
Tale.“***)

98. (Nr. 116.) Den 15de Octbr. (Gesandten har mod-
taget Efterretning fra Charisius, under 29de Septbr., om Pro-
vindsen Hollands utidige Hasten med Freden med England. „Ge-
neralstaterne taber ved deres procedurer i denne Tid meget af
den Estime, de for dette haver erlanget.“ — „Hr. Corfij U-
feldt er nu flittig igien til Hove og caresseres flux af Dron-
ningen; han haver i denne Tid været tvende Gange paa Kronens

*) Jofr. Fryxell. IX. S. 177. „Denne hans uventede Tilbagekomst
vakte Harme og Misfornoielse i høieste Grad. Man troede i Almin-
delighed, at hele Reisen var et Spillegteri, og en Aftale imellem
ham og Dronningen.“

***) Nr. 112 og 113 fattede.

****) Nr. 115 indeholder kun Henviisning til en vedføiet affreven Beret-
ning, som er borte.

Glaade med Feltmarskalk Wrangel for at bese den." (see Ny D. Mag. VI. 72, 73, hvor hele Brevet findes aftrykt.)

99. (Nr. 117.) Den 22de Octbr. „Jeg maa lade Ham vide, at Kronen Sverrige haver nu nogenlunde løftet Maſten op, og ladet see sin Affection mod Hollænderne, i det Dronningen i Gaar lod tage to af de rigeste Riismænd fra Amsterdamb, som her ere, fangne og sætte dem i Barnhuset, hvor de som haver forbrudt Ære og Liv bevares, og alle andre af samme Nation lod hun tage deres Varer, Penge og Regnskabsbøger fra, og for en Deel lod hun sætte Bagt for Fogementet. Understatholderen, som gjorde Executionen, sagde, at saasnart som Grotjohan kom løs, som uden Marsag sad fangen udi Holland, saa skulde Hollænderne ogsaa her løslades. Mr. Beuning begierde strax Audience hos Dronningen; men hun lod sig undskyldte med sin Indisposition, uanseet at hun havde kun Snue, og Pimentelli og Andre vare Dagen igiennem hos hende. . . . Han var i Aftes hos Cansleren, og besværede sig over sliq usfordenlig procedure. Cantsleren svarede, at Dronningen havde resolveret, at lade to Hollændere tractere paa samme Maneer som Grotjohan steebe; men om de Andres Godses Arrest vidste han intet. Han vilde dog forsikke Mr. Beuning, at Kronen Sverrige ingen anden Intention end til al Venſkab, havde. — Mig er sagt, at Dronningen vil stikke Greven af Dohnau til Generalstaterne. Mine Tanker herom ere, at Dronningen vil true sig contentement til af Generalstaterne, og derforuden forticne sig, ved sliqe ubillige procedurer, bedre Conditioner af Parlamentet. — Med Durelli Avocation fra Danmark beroer det; eftersom Dronningen ikke behager den Raalamb, som Cantsler Drenstjerne vilde have did i hans Sted. — Dronningen havde vel forleden lovet Grev Magno at skrive til Paris mod Bourdelot; men som Greven det saa haardt urgerede, saa blev hun anderledes derover tilfands.“

100. (Nr. 118.) Den 29de Octbr. „Som Han i sidste angenehme Skrivelse troer, at det er en stor grace, at Mr. Beuning var tilbuden Plads i Dronningens Carosse paa den Gottenborgske Reise, saa mener jeg det at være en stor disgrace at Mr. Beuning ved sliqe Complimenter lader sig dupere, og

troer Alt, hvad ham foresiges af Dronningen, som imidlertid konsulterer med Pimentelli om alle Middel til at skade Hollænderne." „Derfom den Arrest paa Hollændernes Gods ikke var skeet, da skeede den nu ikke, for man frygter her allerede for at have gjort Galtskab; og det er considerabelt, at ikke een Rigsraad vidste derom, uden Cantsleren allene, og endda havde hun kun discursviis talt med ham derom. Enddog han nok approberede hendes Tanke, saa havde han dog tænkt, at Sagen skulde være taget i consideration ubi Raadet; men strax han gif fra hende, gav hun Ordre om Executionen, og siden den er skeet, har hun ikke talt et Ord derom i Raadet.“ — „En svensk Adelsmand, ved Navn Thure Thuresen, som har været Kammerjunker her, reiste i Sommer til England, med Recommendations-Skrivelse til Cromwell, at ville employeres til Søes; han er nu bleven Skibs-Capitain der.“ „Pesten continuerer her saaledes, at Dronningen og Pimentelli retirede sig herfra med Alle den 27de Jul. til Upsal, hvor han skal logere paa Slottet. Alle skal følge did inden 14 Dage i det længste.“

101. (Nr. 119.) Den 5te Novbr. „Greven af Dohnaw er for 8 Dage siden reist bort ad Holland; han gif til Skibs paa Lybek. Han haver i lang Tid ikke besøgt mig, og heller ikke sagde han mig gode Nat før han reiste, paa det han ikke skal mistænkes af Dronningen. Feltmarskalk Wrangel lader slittig arbejde paa Skibsholm, og siger at Flaaden til Foraaret vist skal bruges; men jeg mener, det er kun hans ordinaire Stortalenhed.“

102. (Nr. 120.) Den 12te Novbr. „Dronningen haver ladet Cancelleren vide, at han ikke havde Behov at haste did (til Upsala) med Cancelliet; hun vilde lade ham vide, naar det var Tid. Pimentellis Præst logerer tilligemed sin Herre paa Slottet der. Dronningen caresferer ham meget og kalder ham altid mon Père.“

103. (Nr. 121.) Den 18de Novbr. [Gesandten var d. 16de ankommen til Upsala. Dronningen havde ladet bestille Logis for alle fremmede Ministre, undtagen for den hollandske (v. Beuning), der selv maatte see at „tinge sig Huus.“] — De

for Grotjohans Skyld arresterede hollandske Handelsmænd, med Gods og Varer, ere nu frigivne tilligemed deres Gods."

104. (Nr. 122.) Den 21de Novbr. „I min forrige skrev jeg, den Arrest paa Hollændernes Gods at være casferet, hvilket ogsaa var; men Dronningen haver siden 3 Gange fra og til sig resolveret; saa Mr. Beuning veed nu ikke om han tør troe Dronningens sidste Tilsagn, efterdi han tre Gange ved sig Lofte er fixeret. — Her er den galeste Regiering i Verden; Rigsraadet veed intet af hendes consiliis i dette Fald; saa bliver dem og intet communiceret om Lagerfeldts Negociation i England. Swante Pedersen Banér, Dronningens Kammerherre, havde pantsat sin Gaard Birkøe til Torstensons Enke, med Lofte at løse Pantet inden to Aar; hvorfors han mod Terminens Ende folgte en anden Gaard i Lifland at indløse Pantet med. Som Dronningen fik at vide, at Pengene vare komne i Stockholm, saa sendte hun hen og lod dem tage til sig uden hans Vidstaa; og gav ham et Brev, hvori hun lovede, at den Forhaling skulde ikke skade ham paa sin Ret. — Sidste Gang hun holdt Raad, sagde hun obiter, der hun vilde staae op, at hun i Julii Begyndelse vilde have en Rigsdag; og som Drosten Grev P. Brahe remonstrerede, hvad Beføstning det causerede Stænderne, m. v., saa svarede hun ikke andet end, „der maa blive Rigsdag“; uden at sige et Ord om Marsagen, eller Materien, hvad der skal tracteres. Hun haver nyligen sagt til en sin Confident, hun maatte resignere; Sverrige kunde intet bestaae uden Krig, og hvilken Konge ikke selv gik i Marken med sin Arme, han maatte dependere af den som commanderer Armeen; flyede han den til en stor Herre (hvormed hun forstod Hs. Kgl. Høihed) saa var han hans Tiener; og flyede han den til en ringe, saa kunde han ogsaa correspondere med den Store."

105. (Nr. 123.) Den 29de Novbr. „Jeg haver endnu ei kunnet bragt Dronningen til at svare paa Hans Maj. Skrivelse om den Alliance mellem Danmark, Sverrige og Holland; talte med hende derom endnu for saa Dage siden, da hun lovede det som tilforn. Den længe ventede engelske Ambassadeur er nu til Gottenborg ankommen, med 100 Personer og 30 Heste.

Commandanten der lod det strax notificere til Hove, og derpaa blev der resolveret, at Introduceuren med nogle Hoffjunkere, skulde bemeldte Whitlock modskiffes, at defrayere ham hid. Om anden Dagen kom Lagerfeldts Secretarius hid, som var kommen med Whitlock fra London. Da blev besluttet, at ham intet videre skulde modskiffes, end som mod andre Ambassadeurs. Saa skriver ogsaa Dronningen med denne Post et meget obligeant Brev til Kongen af England. Grev Magnus haver i disse Dage forsøgt Begyndelsen af en disgrace; eftersom han besværede sig, at Grev Tott, heller Hoffstalmesteren Stenberg, skulde have forført ham for Dronningen, hvilket Dronningen negtede, og befalede Grev Magnus under sin Raades Fortabelse, at nævne den, som havde sagt dette, ligesom og befalede ham at give Stenberg Reparation, fordi han havde mest injurieret ham. Grev Magnus nævnedes Overstienken Siffenbach; hvorledes videre vil afgaae, lærer Liden."

106. (Nr. 124.) Den 6te Decbr. „Her ved Hoffet er alting i stor Confusion, formedelt de briguer, intercessioner og oppositioner, som skeer af enhver efter sin Passion udi Grev Magni Sag, eftersom han nu ganske er disgracieret, og haver, mens hans faveur varede, offenderet mange. — Sagen i sig selv er, at Greven sagde til Dronningen, at hun skulde have sagt at han havde gjort en trahison imod hende; hun vilde, for deres forrige Venstabs, ikke straffe ham derfor; men hun skulde hæve sig ved Prindsen af Sverrig, og som Oberstienken Siffenbach, hvilken Greven sagde at have det af, negtede det, og i Dronningens presence drev Greven til de Absurditeter, at Alle troer at Greven det selv haver inventeret: saa befalede Dronningen Grev Magnus at retirere sig fra Hove paa sit Gods, og ikke komme for hendes Dine før han havde purgeret sig fra denne affront. Strax dette blev kyndigt, blev Grevens Huus, som tilforn var saa fuldt af Solicitanter og Dpvartere, saa ledigt, at ikke et Menneſte kom did, uden de som krævede deres Gield af ham“

107. (Nr. 125.) Den 13de Decbr. „Dronningen fortryder fast, at hun de Hollænderes Gods haver arresteret, siden hun seer, hvad rumeur det der haver givet.“ — „Det er vel

vist, at Mr. Chanut er god Svensk, og i sin Omgængelse heel circumspect; men saa veed han vel Dronningens onde naturel og inclination imod os og Holland. Han haver altid gjort Demonstration at være min Ven, og corresponderet med mig, naar han var i Frankrig.“ — „Jeg havde for to Dage siden Audience hos Dronningen; da blandt andet begierede jeg, at om Whitlocke skulde ville begiere her noget, som kunde være Hans Maj. eller Hans Maj.s Allierede til prejudice, at det ham ikke maatte bevilges; hvorudi Dronningen amplissimis verbis gav mig Satisfaction, og jeg troer vel, om Dronningen ikke overtales af Canseler Drenstierne, at hun ikke skal forandre sin Opinion at observere Neutraliteten saa længe som Hollænderne kan være Englænderne bastant, og vi udi Danmark blive armerede. Whitlocke reiser for det meste kun to Mil om Dagen*), saa han ikke saa snart skal komme hid. Han haver sendt en af sine Folk forud hid, at indkøbe, hvis han til sin Huusholding behøver. Den samme beklager sig at være tre Gange overfalden paa Gaden om Aftenen; hvorfor ham er uedgivet en Soldat, som altid skal følge ham. — Grev Magni Gemal og Moder haver nogenlunde modereret Dronningens colere mod ham; dog kunde de ikke obtinere, at maatte komme og staae Fadder i Forgaars til sin Broders Grev Jacobs Son, som Dronningen holdt.“

*) Whitlockes Reise fra Gottenborg til Upsala skeete i en Reisevogn, som paa det høitidelige Udtoq fra Staden blev trukket af 6 engelske Hingster, ligesom ogsaa en Statsvogn til 10 Personer ligeledes var forspandt med 6 Hingster, og Reisen, paa hvilken Stedsheste stiftedes ved hver svensk Mil, varede fra 30te Novbr. til 20de Decbr. og beskrives i Dagbogen S. 153—178. Til Slutning bemærkes: „At Veiret, som tilforn for det meste havde været taaleligt, og Veiene ved Frostens forbedrede, i de sidste Dage begyndte at blive slet; med megen Sneec. Havde man under hele Reisen haft megen Regn eller Sneec, vilde man umueligen have kunnet komme frem; i det mindste ikke paa saa kort Tid. Mange af Selskabet, som tilforn havde bivaanet flere Campagner i den engelske Krig, og ikke vare uvante til Farer eller Besværligheder, fandt dog dem, som de havde udholdt paa denne Reise, uendeligt værre at giennemgaae,

108. (Nr. 126.) Den 20de Decbr. [Grev Magnus havde fattet Haab af den Raade, Dronningen viste imod hans Moder og hans Frue; men „det synes som Dronningen brugte sine caresser til at faae Middel til at gjøre ham større affront. Hun svarede ham ved et heelt strengt Brev, refuserede ham at komme hid, sagde, at hans Qualiteter havde ikke været Uarsag at hun havde aveuglement mainteneret ham i ni Aar, Tiden og Occasionerne havde saa villet det; men han havde nu ved sin flette condnite aabenbaret et Secret, som hun havde aldrig tænkt at divulgere, nemlig at han ikke havde meriteret den Gunst, som ham var vederfareet*). — Dronningen haver forordnet en af Rigens Raad. Hermann Flemming til Kammer-Præsident, hvorved Grevens disgrace er confirmeret.“

„Whitlocke ventes hid i Dag. Han haver opholdt sig nogle Dage til Köping, eftersom hans logement var ikke færdigt. Han er 80 Personer stærk, og havde tænkt at finde Dronningen til Gottenborg; ellers havde han ikke kommet saa stærk. De to Skibe, som førte ham til Gottenborg, ligge der endnu og passer paa et hollandsk Coffardiessib der udi Havnen, som nogle Borgere der havde fragtet med Master og Lixre til Holland, hvorover Skibet ikke tør seile ud, og de Interesserede klager derved over til Hove. — Lagerfeld er hidkommen, ilde tilfreds med Parlamentet, eftersom han fik kun ringe Satisfaction for den Skade, de Svenske der havde lidt. Han siger og at den engelske republique er i saadan Confusion, at den ikke kan blive varig.“

109. (Nr. 127.) Den 27de Decbr. „Whitlocke ankom den 20de Decbr. De to yngste af Rigens Raad, som her ere,

„formedelst den strenge Kulde, de forfærdelige Vækker, udsle Heste og „Risretsi, elendigt Ratteseie og endnu uslere Fortæring, som de under hele Veien maatte drages med.“

*) Jvfr. *Archenholtz Mem. de Christine*. T. I. p. 359, og det ovenfor S. 297 meddeelte, som overhovedet stemmer overeens med Juel's Beretning. Denne er i Henseende til Brevets Indhold saa nøiagtig, at man seer, han allerede saa kort efterat det var skrevet, maa have læst en Afskrift deraf. Formodentligt har Christine selv villet have det bekendt, da ogsaa Whitlock har en Copie deraf; (Dagbok p. 313—16) ligesom en temmelig udførlig Beretning af Pi mentelli om Sagens Anledning, som dog beholder endeel Dunkelhed tilbage.

Lars Linde og Willum Taube, bleve ham imodskikkede med 16 (18) Carosser à 6 Heste*). Til deres Compliment svarede han, at han takkede Dronningen for den Ære, hun gjorde ham, i regard af Parlamentet. De fulgte ham ind i hans logement, i hans Kammer, og der de gik fra ham, blev han staaende for Storstenen, og heller ikke gik eet Skridt med ham, eller nogen paa hans Vegne**). — „Whitelocke blev, som brugeligt er,

*) Efter Ceremonierne ved Mødet paa Beien, omtrent en engelsk Riis fra Upsala, indbød Rigsraaderne Whitelocke til at tage Plads, tilligemed dem og Ceremonimesteren, i Dronningens egen Vogn. „Den var baade uden og indtil beklædt med grønt Fløiel, rigeligt besat med Sølvgaloner og Fryndser; Selerne vare rigt beslaaede og forgyldte; Vognen blev trukket af 6 smukke hvide Heste, og den var omgivet af 20 af Dronningens Laquaier, klædte i gule, vide Buxer, skafferede med gule og blaa Snore.“ o. s. v. (*Whitelockes Dag-Bok* p. 178.) Da han kom til Upsala, fortes han til „et ved Torvet beliggende Steenhuus, som næst Slottet var det smukkeste i hele Staden“; hvor Ambassadeuren fik sine Værelser i anden Etage. „Den nederste Trappe var af Steen, og Forstuen belagt med Muursteen; men den anden Trappe var af Træ og Forstuen beklædt med Tapeter. Derfra kom man ind i Salen, som var forsynet med Tapeter fra Slottet, og hvor der foran i Værelset var en Fløiels Himmel, derfra nedhængende Tapeter af Guldbrocade, og Stole, svarende dertil. Herfra fortes han i Sengenammeret, et smukt furnished Værelse, klædt med meget smukke nederlandske (Arras) Tapeter. Sengen var af blaat Fløiel, rigt broderet med Guldbloomster, og med guult Damask i Kanterne. Omhænget var Carmoisin Fløiel, udsyet med Guldbloomster, og Stolene af samme Slags. Rundt om Sengen var bredet et tyrkisk Guldstappe.“ S. 189. 80.

**) Whitelocke selv fortæller: at han fulgte dem til Trappen; „men da det forekom ham, at de ikke brød sig derom, og Trængselen udenfor var meget stor, vendte han derfra tilbage til sine Værelser.“ Imidlertid kom Ceremonimesteren (v. d. Linde, en Broder til Rigsraaden) siden tilbage, og „paa en uanstændig Maade foreholdt Whitelocke, at han ikke havde vist de to Rigsraader, som vare sendte ham imøde, den tilbørlige Agtelse; i det han ikke havde givet dem den Titel af Excellence, som tilkom dem; og ved deres Bortgang ikke havde fulgt dem til Porten, som han burde.“ Whitelocke svarede dierøvt paa denne Bebreidelse, bl. a. „at han ikke var kommen til Overrigge for at lære Hofftil, hvormed han allerede fra hans Ophold ved flere Hoff, var bekendt nok; at han, som en gammel

defrayeret indtil Audiencen, som var den 24. hujus. Han talte paa Engelsk og hans Præst fortolkede det paa Latin. Dronningen svarede selv paa Svensk, og Lagerfeldt fortolkede det paa Latin. Hans Harangue bestod i at justificere Kongens Død, og et Ord eller to om den hollandske Krig; ellers Complimenter. Han haver en magnifique train, 4 Pager og 12 Laquaiers, hvis Klæder ere fulde af Sølv. De af Rigens Raad, som fulgte ham til Audiencen, nemlig Chr. Bonde og Lars Lінде, holdt nedent for Døren og vilde ikke staae af Carossen, inden de skiftede Bud, at han skulde komme mod dem, og siden fulgte de ham op, og der de gif bort geleidede ham dem ned, efterfom de lod ham vare ad. Han har notificeret Vimentelli og den fransøiske Resident sin Ankomst hid, og taget mod deres Bisit; men mig haver han ikke ladet det vide"*) .

1654.

110. (Nr. 128.) Den 12. Jan. „Dronningen cajolerer mig og Mr. Deuning meget; men efterfom man aldrig kan faae

Mand, træt af Reisen, havde ondt ved at gaae op og ned af saa mange Trapper, m. m. Ceremonimesteren, der „tyktes blifve något flat öfver et så öväntadt svar“ gjorde derpaa Undskyldninger. Allerede under Indtoget, i Bognen hos Ambassadeuren, var Ceremonimesteren „af så slätt uppsiående, att Whitelocke med honom nödgades vara mer förbehålsam“. (p. 179.) Siden gjorde han Opvartning ved det ceremonielle Aftensmaal, som Dronningen (der i tre Dage beverteede Ambassadeuren havde) ladet anrette. Her holdt Ceremonimesteren Haandklædet, en Adelsmand Vandkanden, og en Hofjunker Fadet, medens Whitelocke vaskede sig o. s. v. Ved Bordet kom de atter i Strid, da Ceremonimesteren næsten med Magt vilde tvinge Ambassadeuren til at drikke Parlamentets og Cromwells Staal, hvilket han dog med Fasthed afflog.

- *) Ved, efter sin Ankomst til Upsala, at opregne de fremmede Ministre ved det svenske Hof, siger han om Juell: „Af fremmede Ministre er her een fra Danmark, som ei er Ven af England; men hviffen Whitelocke troede at kunne hindre fra at giøre England nogen Skade, formedelst en dansk Adelsmand, som, da han er falden i Unnaade ved det danske Hof, har taget sin Tilflugt til den svenske Dronning, og er hos hende meget vel ansæet.“ *Whitelockes Dag-Bok* p. 202. (Man seer let, at Taten er om E. Ulfeldt.)

i Pennen hvad hun lover, og hun aldeles intet remedierer paa hendes Betientes Exorbitantier i Drefund og andensteds, saa er jeg ikke saa lettelig til at troe, hvad hun siger, som Mr. Beuning er. — [Gesandten har været en otte Dags Tid bortreist paa Landet, at besee Viærgværterne, og derfor ikke havde Tid at skrive med forrige Post. Han sender Copie af sit Brev til Cantsleren af 12. Jan. — Juell havde samme Dag*) havt Audience hos Dronningen, og „remonstrerede hende den Exces, som i Helsingør foregik med „Pundtsedlernes“ Forholdning og Certificationernes Misbrug.“ Dronningen svarede kun „i generale terminis: at hun skulde remediere saaledes paa alting, at Hans Maj. skulde have contentement deraf.“ — „Rigscantsleren negotierer allene med Whitelock, og de ere flittig tilsammen. Han begierer, at Dronningen vil conjungere sig med Parlamentet mod Danmark, eller i det mindste tilsige Neutralitet, og tilstede de engelske Drlogsstibe fri Retraite i sine Havne; eftersom Parlamentet til Foraaret, „om Leilighed gives, vil søge revange mod Danmark.“ — Den russiske Storsyrste underhandler ved sin Gesandt om Alliance mod Polen, i Forening med Cosakkerne, eller Neutralitet. „Cantsler Drenstjerne fluctuerer meget, hvad han paa dette skal resolve. De fleste af Officererne her inclinere mest til den polske Krig. Dersom Dronningen følger sin egen Inclination, saa begynder hun vel intet; eftersom hun er mest betæukt paa, at samle nogle Penge til sin Resignation.“]

„Corf. Ufældt omgaaes meget flittigt med Whitelocke, og de have lange Conferencer sammen. Pimentelli og Whitelocke ere og næsten hver Dag tilsammen; og dersom de vare een Herres Tienere, kunde de ikke være mere familier. De gaae sammen i Byen og spadserer, og deres Suite bar hovedet efter dem**). Whitelock var nyligen efter Dronningens Begiering paa

*) Rettere maaskee Dagen tilforn. Whitelocke beretter, at han den 11. Jan. om Eftermiddagen efter Tilfælle var hos Dronningen, hvor siden den danske Minister kom, for at begiere en Audience. Dronningen sagde, han havde Tid at vente, og vedblev endnu længe at tale med Whitelocke (Whitelockes Dag-Bok. 1776. p. 272).

***) At fyrstelige Persener og fornemme Herrer ledsages, ogsaa naar de fiorte, af deres Cavallerer til Fods, var den Tid en hyppig

en Bal; da havde nogle af hans Herremænd Pistoler i Lommerne; hvilket Dronningen saae, og lod W. sige, at om det skeede tiere, da skulde hun lade dem lede ud af Slottet. Hans Sønner og Herremænd dansede der meget ilde; saa der han og hans Suite var nedgaaet, lod Dronningen sin Dandsmester komme ind, som dansede dem efter, saa Alle løe deraf Matten igiennem*).

Skif. Da Uxel Orenstjerne d. 9de Jan. 1654 gjorde sit første Besøg hos Whitelocke, førte han i en seksspændt Vogn, med et Følge af 10 til 12 Cavallerer til Fods og 4 Tjenere. (W.s Dag-Bok p. 263.)

- *) Whitelocke beretter selv om dette Bal (p. 258—60: Han havde samme Dag (d. 7te Januar) haft to Timers privat Audients hos Dronningen, og under denne Samtale bl. a. foreskillet hende det Usømmelige og Gud misbagemlige i „at have Bal og anden sliq Lidsfordriv om Søndagen“, og fordret hende til at „forbyde og straffe Hviledagens Banhelligelse, samt Banden og Sværgen og andre Lidderligheder, som her hyppigt nok gaae i Svang.“ Dronningen tog ikke hans Frihed ilde op; ja W. tilføier endog, at Christina derefter slet ikke mere holdt Bal om Søndagen. Efterat han engang tilforn havde undskyldt sig, da han paa en Søndag blev buden til Bal, vilde han nu ikke anden Gang aflaae Dronningens Indbydelse paa en Søndag, og indfandt sig ved Hoffet, da han Kl. 9 om Aftenen blev afhentet ved Ceremoniemesteren. Ballet holdtes i en stor Sal, som baade benyttedes til Prædiken, og om Aftenen til Dands og Musik. Dronningens „Audience-Stol“ stod frem i Salen paa et Tæppe; ved hoire Side af denne 5 eller 6 Stole til Ambassadeuren og nogle af de fornemste svenske Herrer; til venstre sadde 20 Hofdamer, „alle klædte efter fransk Mode.“ Musikken var stillet noget bag ved Dronningens Stol, og „bestod af 8 Violer med Bas-Violer, Cithare og Fløiter, alle spillede af gode Mestere.“ Dronningen dansede først nogle „Ringdandse“ med Hoffets Cavalierer og Damer; siden „optoges“ til franske Dandse Capitain Whitelocke (Ambassadeurens Son) af „Fru Ruthen“, og de øvrige Cavalierer af andre Damer. Derpaa begyndtes med „engelske Contredandse“, „hvori W.s Cavalierer vare ferme, og lærte de andre adskillige nye.“ Efter W.s Dom dansede Dronningen selv med mere Letthed og Færdighed end nogen af Selskabet. Om det ovenfor berørte Uheld nævner han intet; men tilføier: at „efterat han havde „berømmet Dandsen, Musikken og Selskabet, men fremfor Alt op-høiet Dronningens Smag, stilledes Selskabet ad Kl. 12, og W. „bragtes i Dronningens Vogn hjem til sit Huus.“

Der skulde have været givet Confect og Bism til Balen; men den, som bereber Confectet, var reist til Stockholm; og det, han havde ladet efter sig her (i Upsala), var fordærvet, hvilket først mærkedes, da det skulde frembæres, hvorfor Balen strax blev afbrudt. — Whitelocke havde nyligen Hr. C. Ulfeldt og nogle af Rigens Raad til Gæst; da tog han selv Overpladsen ved Bordet, hvilket fortrod bemeldte Rigens Raad saa meget, at de lod ham sige ved Introduceuren, at de ikke kom tiere i hans Huus, med mindre han dem vilde cedere. Hertug Adolph gav ham visite for kort siden, da gif han ikke et Trin ham imod ud af sit Kammer*). — Grev Lott lod for to Dage siden fordre Hertug Adolf, fordi han havde sagt: „Mr. Lott a beaucoup d'esprit; mais il dit bien de sottises par fois.“ Gustav Baner, R. Raad, og Gustav Horn, General-Lieutenant, fordrede Hertugen; men Dronningen stiftede Bud og lod dem det forbyde.“

111. (Nr. 128 b.) Den 20. Jan. „Den Forandring, som Cromwell har gjort med Parlamentet i England, fik man her at vide med sidste Post. Whitelocke begierede strax derpaa Audience d. 13. Jul. og var om Eftermiddagen hos Dronningen, hende slikt at notificere. Hun spurgte, om han havde faaet nyt Creditiv fra Cromwell; han svarede nei; men at hans Commission fra Parlamentet var forseglet med Englands store Segl, hvilket var saa kraftigt, at hans Fuldmagt var urokkelig i alle Mutationer.“ — „Samme Dag (d. 13. Jan.) efter Aftensmaaltid var han igien paa Slottet, og viste Dronningen bemeldte store Segl**); og da han kom hjem igien, lod han bære

*) Det sidste fortæller Whitelocke selv (p. 261); men angiver det som Folge af hans Tjeneres Forsømmelse, ved ikke hurtigt nok at melde ham Prindsens Ankomst. Han tilføier, „at det blev meget ilde optaget, og neppe stod til at undskyldes“; skøndt han gjorde sig Umage derfor, baade hos Dronningen og Prindsen.

**) Jvfr. WhiteLockes Dag-Bok p. 278—86, hvor han beretter om begge Audientser; men intet om bemeldte Omstændighed med Seglet, der er saa meget mindre rigtigt, som Wh. virkelig havde faaet, og til Dronningen, ved den sidste Audients sildig om Aftenen, overleveret et nyt Creditiv fra Cromwell (p. 283). Om Illuminationen eller Glædesilden nævner Wh. intet.

en Favn Træ og to Læretønder (ud), og dermed lod gjøre en liden Ild for sit logemente, og lod bære tre Flasker med Vin did med et lille Sølvbæger, som gaves nogle gemene Canailles at drikke. Han har endnu intet skriftligt overgivet; men mundtligt haver han proponeret adskilligt til Danmarks desavantage; saa og besværet sig over de Svenskes navigation til Guineam." — "Dronningen reiste den 15. huj. til Nyköping, og ventes hid igien idag. Hendes Moder er der meget syg af en stærk Melancholie."

112. (Nr. 129.) Den 27. Jan. „Hr. C. Ulfeldt gaar Dronningen og Whitelocke meget flittig imellem; han var i Forgaars hos Whitelocke fra halvgaaen otte om Morgenen til efter Elleve."

113. (Nr. 153: urigtigt.) Den 2. Febr. „Kongen vil i April (efter Rigsdagen) drage ad Riefland; og mueligt han kommer ikke igien paa et Aars Tid, om Krigen med Moskowiterne der begyndes, hvortil er stor apparence. Man er her tilfunds at ville hverve ti Regimenter tydske Folk. — Den Græker, her var fra Chmielinsky, er affærdiget med store Foræringer og Complimenter. Han er draget herfra til Radziejowfsky i Lübeck, at negociere der med ham. Man har undskyldt sig her, intet at kunne slutte med Chmielinsky, inden man vidste, hvad Anhang han i Polen havde; dog haver man forsikret ham om denne Krones Affection, saa man her tillige cajolerer Polen og Cosakkerne."

114. (Nr. 130.) Den 3. Febr. (Dette Brev er astrykt i Ny D. Mag. VI. p. 73. 74, men formodentligt med urigtigt Datum, da Nr. 113 har den 2 Febr.) Om Ulfeldt forekommer her bl. a. „Jeg sagde Dronningen i Forgaars Svar paa det, som hun havde befalet mig skrive om til H. M. Kongen, anlangende at hun begierte, at Hr. C. Ulfeldts Gods maatte ham restitueres, og som det hende negtedes, blev hun meget vred, og sagde, at hun Selv vilde give ham anden recompence. At Hr. C. Ulfeldt skulde have slaget de 24,000 Rdlr. under sig, som Kongen af Engeland skulde have, vilde hun ikke troe, uanset jeg Hende viste Bentworths Brev derom." o. s. v.

115. (Nr. 131.) Den 10. Marts. [Ministeren har en Tid lang været sengeliggende, og er endnu ei i Stand til selv

at skrive; hvorfor ogsaa Correspondencen i nogen Tid var bleven afbrudt. — Dronningens Resignation er nu afgjort, og hvad hun skal have til Underhold. Hun faaer næsten alt det Gods, som Thronfølgeren og Hertug Adolph nu have; desuden vil hun tage Dsæl fra Grev Magnus og Amtet Wollin i Pommern fra sin Moder. Fra Grev Magnus har hun ogsaa taget de to Amter Pöhl og Neucloster i Mecklenborg, under Prætext, at hun havde givet disse Amter til Kongen (C. Gustav), og han kunde, som Vasal, ikke give sit Lehn bort uden hendes Billie; derfor var det nu faldet til Kronen igien]. — „Feltmarskal Wrangel er reist fra Hoffet malcontent, og uden at tage Afsted. — Steen Bilde er hidkommen i forleden Uge; han synes at være inclineret til Melancholie, kommer ingensted, uden at han ofte gaaer ganske allene ud*). — Man taler nu om, at til næstkommende Rigsdag skal alle donationes examineres, og bene meriti allene beholde deres, men alt det andet Gods kommer til Kronen igien.“

116. (Nr. 133.) Den 24. Martz. „Dronningen forandrer sit Forsæt med sin Reise ud af Riget dagligen; undertiden vil hun til Lands, undertiden til Bands. Nu er det i Forslag, at hun vil reise til Lands med tre Carosser igiennem Danmark. Mogle mene her, at hun vil tage C. Ulfeldt med sig.“ — „Dronningen gjør adskillige Reformationer for at forhøie den Indkomme, som hun præcenderer at leve af, naar hun har quitteret; blandt andet tager hun tilbage igien alle Amtmandskaber i Pommern, som hun for dette har bortgivet arveligt til adskillige af Generalspersonerne, hvorimod hun ingen recompense vil unde dem; hun vilde gierne gjøre det samme udi Stift Bremen, men det synes, at man tør ikke offendere Königsmark.“ — „Da Whitelocks Negotiation horer man slet intet. Han flyer dem

*) I det i Ny D. Mag. aftrykte Brev (Nr. 130, eller her 114) hedder det om denne Adelsmand: „Sorte Steen Bille er til Stockholm; han lader sig mærke, at være malcontent, for han haver mistet sit Lehn: han synes at søge Tjeneste under militien her.“ Han var en Søn af Holger Bille til Biørnsholm og Anne Zuel, og nævnes i Mandtallet over den danske Adels 1655, med Tillægget; „i Everrige.“ (Suhms Saml. II. 2 S. S. 172.)

til Hove dagligen noget at lee af; forgangen lod han begiere audience hos Dronningen, og som dette blev ham bevilget Kloffen to, skikkede han Bud op siden og lod sig undskyldt; sagde, at han havde givet Wrangel den Time at komme til sig, og bad, at de vilde bie ham til Kloffen 4.“ — „Dronningen har givet sin Dverstaldmester Steenberg, som er en af Favoriterne, 10,000 Rdlr. af de Penge, som Stænderne i Tydskland levere, saa og kiobt en Herregaard her strax ved Upsal for 18,000 Rdlr. og givet bemeldte Steenberg.“

[Man har faaet Udfastet til en Alliance imellem Polen og General-Staterne, hvori disse love at hielpe Polen med 20 Drlogsffibe, imod en vis Sum Penge. Over dette er man blevet meget alarmeret; man har beordret de Drlogsffibe, som ligge i Gothenborg, at komme til Stockholm m. m. Dronningen har sagt, hun haaber Kongen af Danmark „ikke tilsteder Drlogsffibe at løbe igiennem Sundet, for at turbere Østersøen.“]

117. (Nr. 134.) Den 31. Marts. [Zuel har været fengeliggende næsten 7 Uger, og er nu først kommen op. Dronningens Resignation medfører daglige Forandringer. De fleste Hoffolk aftalles, og alle Dronningens Hofdamer „licentieres“ paa 3 nær, som hun har beholdt: „General Grev Rytwyns Datter af England, en hollandsk Jomfru, Lovise van der Root, og Feltmarskal Wrangels Søster.“ Stiondt Rigeraadernes Antal er større, end det nogen Tid i Sverrige har været, vil Dronningen endnu gjøre to: Axel Sparre, Landshövding paa Gotland, fordi hun tager hans Bestilling fra ham, og Claus Bielkenstjerne, som er Hs. Kongl. Høiheds Favorit; paa det hun derved vil betage Hs. Kongl. Høihed al Middelt til at beneficere Nogen.“ Endnu gaaer det stille til med det Gods, som Dronningen tager til sig i Pommern, fra Generaler og Andre; fordi Cantsleren har faaet sin Søn til godvilligen at afstaae det, han der havde; og de Andre maa vel følge hans Exempel. De Gods, Dronningen allerede har taget til sig (til hendes aarlige Underholdning) beløber sig til 160,000 Rdlr. om Aaret. Grev Magnus mister allene 50,000 Rdlr. om Aaret. — „Han skriver paa en Apologie, som han efter Resignationen vil overlevere Stænderne paa Rigsdagen; og begierer,

enten at restitueres udi sin forrige dignitet og charge, eller at hans Sag maa komme til Process.“

„Pimentelli tog i Forgaars Afsted her til Hove, som causerede her en stor Ratter; eftersom han logerer paa Slottet, og Bognene havde ikke videre at fiøre med ham, end tværtover Kiøbenhavns Slotsplads. Hans Følk sad i hans egen Bogn, som holdt frem for Dronningens, i hvilken han selv sad; saa Hestene havde ikke 6 Trin at gaæ fra der, som Følkene satte sig i, indtil Trappen, som de stod af igien. — Der er i Frankrig en lærd Mand, som hedder Scuderi, og skriver en Roman over alle de actioner, som skeer i Europa. Dronningen vil selv skrive ham en Memorial om hendes Levnet, og have den indført i hans Bog; og derudi nævne adskilligt, som en Anden gjerne skulde have tiet om sig selv.“

118. (Nr. 135.) Den 14. April. „Whitelocke har nu faaet Ende paa sin Negotiation, og i disse Dage er Tractaten sluttet med ham*), som er allene om god Correspondence og Commerciernes Frihed imellem begge estats.“ v. s. v. — „Alliancen som han tilbød, haver man her ikke villet acceptere, men remitteret den til en anden Tid. Aarsagen dertil ere disse tre: 1) At han ingen store Subsidiøpenge bød til at giøre nogen equipage (Udrustning). 2) At man her begynder at have de Engelskes Magt suspect. 3) At Dronningen ikke vil sætte sine Indkomster i Uvisshed efter Resignationen, hvilket vilde skee, om hun satte Riget i Krig.“ — „Whitelocke siger, at om endskiøndt den Dispute bliver bilagt om de engelske Skibe, som i Kiøbenhavn ere arresterede, saa haver dog England andre Prætensioner mod Danmark, og der bliver intet Venstabs af, inden dette bliver forligt.“ (Med dette Brev sender Juel en Copie af „sin Relation om Hr. C. Ulfeldt“**). En stor Deel af denne er i Chiffre. Til Slutning tilføier Juel:

*) Freds- og Venstabs-Tractaten blev egentlig affluttet og undertegnet den 28de April, men efter de svenske Commissariers Puste dateret den 11te April, som den Dag, da alle Puncterne afgjordes. (Whitelockes Dag-Bok p. 599.)

***) I denne har Juel til sit Hof indsendt Beretning om det bekjendte Dptrin paa Upsala Slot, hvor Christiana ved det Kjørgivente, at hun

„Jeg glemte og i mit sidste Brev at skrive, at Datum af den Duitang, som Hr. C. Ulfeldt fremviste, var skreven 4 Maaneder for Hs. Maj. høilovlig Zhutommelse døde; Dagen horte jeg ikke vist; men dette horte jeg vel, at Hr. C. U. sagde. Aranda har sagt, at Hr. C. Ulfeldt vilde lade trykke til Frankfurt alle de acta, som han fremlagde for Rigens Raad, med en Relation om hans Sag derhos. Hr. C. U. siger ogsaa, at det Lemmer, han besyldes for, haver han Admiralsens og Capitainernes Haand paa Holmen for; og foruden den General-Duitang, han haver, vil han fremvise Sal. Kongens speciale ordres til alle sine Udgifter. Jeg talte sidste Gang med Cansler Drenstjerne om den Duitang, som omrørt er, og sagde: at enhver Favorit, hvor ilde han end havde administreret sit Doent, kunde bringe sliq Duitang tilveie; men dersom Hr. C. U. vilde have gjort efter sin Pligt, saa skulde hans Regnskaber have været overseete paa Renteriet, og hans Duitanger der (været) formerede; efterdi det var Rigets Doent, og ikke Kongens particuliere Kammer-Regnskab; hvilken Mening Cansleren approberede“*).

119. (Nr. 137.) Den 28. April. (Dronningen kom den 13de tilbage fra Nykiøbing, hvor hun var reist hen for at tage

i Zuels Nærværelse vilde opsigte Ulfeldt den Besyttelse af den svenske Krone, hun hidindtil havde tilstaaet ham, fik Zuel til at møde paa Slottet, uden at han ventede sig noget af det, som paafulgte. Dronningen havde ladet Rigdraadet (dog uden at den gamle Drenstjerne var nærværende) møde tilligemed Ulfeldt, for at give denne Leilighed til paa en eclatant Maade at føre sit Forsvar i Rigdraadernes Nærværelse. Disse lod Dronningen tilligemed Ulfeldt og den danske Ambassadeur, kalde ind i sit Cabinet; men da Zuel mærkede, hvad her skulde foregaae, og da Corfz Ulfeldt strax begyndte med at tilfidesætte den anstandige Agtelse, han skyldte ham, traadte han først tilside uden at ville høre paa Ulfeldt, der først oplæste en General-Dvittering af Christian IV. for hans Embede som Rigshovmester; og efter en Ordverling med Dronningen, begav Zuel sig ud af Cabinettet, giennem Audientøsalen, hvor Hoffosiene vare samlede, og forlod Slottet i en, hos en Diplomat ikke almindelig Sindsbevægelse. (Vfr. Holberg's Danm. Hist. III. S. 121—27. Fryxell: Handl. rör. Sv. Hist. I. p. 100. 101. Hist. Tidsskr. III. S. 415 Anm. 115, og de her anf. Steder.)

*) Nr. 136 mangler. Desuden synes det, som det ovenanførte „sidste Brev“ har været eet, Zuel har skrevet til Charissus under 7de April, der har havt et gientaget Nummer, og mangler.

Afsked med sin Moder.) „To Dage før hun reiste var der en stor Dispute imellem begge Dronninger. Enkedronningen talte om en Lutherst, som var død i Tydskland; og efter hans Død lod Enken hans Børn opføde i den Calviniske Religion, hvortil den unge Dronning svarede med Bitter: „Det var Skade, at de fattige Børn skulde saaledes blive fordomte.“ Enkedronningen svarede dertil, at hun troede ikke, de derfor skulde fordemmes; thi uanseet, at deres Religion var ikke aldeles saa god, som den burde, saa kunde Gud dog vel af Barmhertighed frelse dem“; hvortil hendes Datter sagde: „J siger dette, for J er ikke god lutherst; men J haver altid havt hemmelig Inclination til Calvinisterne, og deres Religion er ikkun ny.“ Enkedronningen svarede: „Gud give kun, at man ikke faae nogen ny Mening i Sverrige, værre end Calvinisternes. Jeg er ikke calvinst; men dersom Sal. Kongen levede, da skulde man ikke have seet meget at være steet i Sverrige, som man nu seer; og alle Svenske beklage Sal. Kongens Død, naar de tænkte paa den Ugudelighed og andre Laster, som her nu dagligen bebrives; men Sal. Kongen var desværre død altfor tidlig“. Den unge Dronning sagde: „Dersom han er død altfor tidlig, saa er han død vel à propos, fordi Verden elsker det som nyt er.“ Enkedronningen svarede: „Ja, om han levede endnu, da skulde man ikke see meget stee til Høve, som man nu seer; og man haver altfor stor Marsag at beklage hans Død, naar man seer, hvad Levnet her nu føres.“ Hvorover den unge Dronning blev vred, og bad hendes Moder holde sin Mund, tracterede hende meget ilde, og stod op fra Bordet, og gif ind i sit Cammer. Om anden Dagen tog hun Afsked fra sin Moder udi Hs. Kongl. Majestæts (Høiheds) Nærværelse; sagde, at hun var kommen did for at tage Afsked af hende, og bad hende om Forladelse, om hun havde manglet i den Respect og Pligt, som hun var hende skyldig. Tiderne og Occasionerne havde været saaledes; det var hende ukiært, at det var steet, og herefter skulde hun være mere ubequem, end nogen Tid at tiene hende, formedelst den Forandring, her steete i Regieringen; men Enkedronningen skulde intet tabe herpaa; for om hun mistede en Datter, saa skulde hun faae en Søn igien; og hun bad hende ikke Prindsen som sin Søn; kaldte saa paa Prindsen og recommanderede ham sin Moders

Interêt med meget høflige Ord, og Prindsen gjorde derpaa store Protestationer mod Enkedronningen."

120. (Nr. 138.) Den 5. Mai. „Dronningen har nu afbetalt dem af sit Hof, som hun har casseret, og givet hver af hendes Kammerherrer 250 Slettedaler, og hver af Hofjunkerne 100 Slettedaler til recompence over deres Løn. — Whitelock presserer meget om sin Uffted; men man søger alt at opholde ham, og Dronningen har især begieret, at han vilde vie til Hs. Rgl. Høihed skulde hidkomme, hvilket man mener om 4 eller 5 Dage at skulle see. Marsagen til sliq Dphold troer jeg at være, at man vilde gierne først see, hvorledes Freden mellem Holland og England afgaaer*), og om man kunde beholde ham her indtil man fik nogen Satisfaction over den Skade, som de Svenske haver lidt af de engelske Udliggere, hvilket Whitelock har lovet.“ — „Bemeldte W. havde Dronningen den 1ste Mai til Gæst paa Ladegaarden, som hører under Slottet (i Upsala), hos sig, hvor C. Ulfeldt og nogle andre Favoriter vare med; men Tractementet var ikkun heel slet**). — Dig er sagt, at Dronningen tog

*) Dette bekræftes ved Whitelockes egne Ytringer. Dagbok p. 583. 601. Tractaten var inidfertid sluttet den 11te og 28de April (see ovenfor S. 373.)

**) Juel synes her at have været ilde underrettet, og hans diplomatiske Animositet imod Whitelocke synes desuden oftere at have havt Indflydelse paa hans Ytringer om denne. W. selv beskriver udførligt det Aftensmaaltid, han den 1ste Mai gav Dronningen og hendes Følge (Ulfeldt, El. Lott, „la belle Comtesse“, og 4 andre Hofdamer) i Anledning af at hun, efter engelsk Skik, den 24de Februar var bleven hans Valentine. Om Bevertningen siger han: „Maden bestod af de Jugle, man havde kunnet faae, tillavede efter engelsk Smag, med engelske Saucer, Cremer, Puddinger, Kagefager, Tærter, engelske Væbler, Bons-Chretiens, Pærer, Ost, Smør, Dretunger, indsyltet Bilde og Syltetøi, som var medført fra England; dertil Malaga-Viin og Claret. Vlet var brygget efter engelsk Smag, og Brodet bagt af W.s egne Jolk. Dronningen, saavel som det øvrige Følge, syntes at være meget vel fornøiede, og Nogle sagde, at hendes Maj. virkelig havde spist og drukket saa meget, som hun ellers pleiede at fortære paa 3 eller 4 Dage.“ W. tog deraf endog saa Anledning til følgende Dag at sende Dronningen noget af hans Viin og Mad, saasom Dretunger, Sylte af Bilde, og Tærter, hvilket Ulfeldt, da

et Glas Vin, og drak Whitelocke til med disse Ord; à la santé du grand Protecteur d'Angleterre; og som Wh. drak en anden Dame til, og hun sagde ham, at han glemte Skaalen, svarede han, „at det var ikke Maneer i England at drikke nogle Skaaler.“ — „Dronningen bruger Schliffenbach meget ubi alt hvis som mellem Hende og Hans Kgl. Høihed nu tracteres, baade med at føre Breve dem imellem, saa og at give mundtlige Relationer. Dronningen har givet Hertug Adolph mundtlig Tilfagn paa en Pension af 40,000 Rdlr. Han lader nu sollicitere om en skriftlig Confirmation derpaa, og opholder sin Reise ud af Landet allene derfor. — Feltherrens Enke, Grev Magni Moder, har skrevet Hs. Kgl. Høihed til, og begieret at han vilde være hendes Børn en Patron ubi Grev Magni disgrace, især med Øsel, at det dem ikke maatte fratages; eftersom Halvparten deraf var givet Feltherren selv, og han ikke sligt havde forbrudt.“ — „Mr. Boning haver for nogle Dage siden med en Hollænder Le Blun, som har været de Svenskes Agent i England, ladet sige Whitelocke, at eftersom Freden nu er rigtig, saa skulde han gierne ville have Whitelockes Dmgængelse, om han ved nogle af sine domesticis vilde hannem forsikre, om han havde samme Tidende; hvortil W. svarede, at Boning skulde være hannem kjærkommen, naar han vilde komme til hannem; men han vilde ikke lade hannem derover complimentere, eftersom han (Beuning) vel vidste, at han var her. Derpaa drog Boning ud i Marken i Gaar, den Wei, som han vidste, Whitelocke var at spadser; og som W. gik til Gods, saa stod han af sin Vogn og mødte ham, og talte til Whitlocke og idag vil han drage hen at besøge ham“*).

121. (Nr. 140.) Den 19. Mai. „Dronningen har stiftet Introduceuren, Erik Linde, et Haandbrev; med ordre det at opbryde og læse det for den portugisiske Resident. Hun skrev derudi, at hun befalte ham med allerførste at reise her ud af Landet, eftersom hun erkjendte ingen anden Konge af Portugal,

W. Dagen derpaa gjorde ham et Afstedsbesøg, forsikrede, at Dronningen med særdeles Naade havde modtaget, og vilde nu ikke smage af andet end af W.'s Mad.

*) Nr. 139 fattes i Ratten.

end Kong Philip den Første af Spanien, og at Don Johan, som for dette haver været Hertug af Braganza, og sig nu kaldes Konge af Portugal, var kun en Rebel og Forræder. Residenten svarede, at han med det allerførste skulde forfoie sig bort. I hendes Brev stod ogsaa, at han havde ikke Behov at giøre sig nogen Forhaabning til anden Resolution ved den Forandring som nu steede i Regieringen, eftersom Hs. Kgl. Høiheds Mening i dette Fald skulde blive den samme som hendes. Dette har Dronningen giort paa sin egen Haand, og ikke ladet nogen af Rigens Raad, ikke heller Hs. Kgl. Høihed, vide et Ord derom. — Dronningen har ogsaa befaleet Admiraltetet, at lade ubi al Hast giøre tolv af de bedste Orlogsskibe færdige, under Prætext, at hun vil have dem til at overføre sit Gods til Pommern. — Hverken Rigens Admiral, eller nogen anden af Raadet, veed, hvad Marsag hun haver hertil. Mig er sagt af en vis Person, at hverken Rigens Cantoler eller nogen af Raadet, har vidst et Ord af den Ordre, som Königsmark haver faaet, at attackere Bremen. Königsmark og Montecuculi befyldes for at have været Marsag dertil. — Hs. Kgl. Høihed ankom hid den 16de Jul. Dronningen red hannem selv imod med de meste af Rigens Raad, alle til Hest, og derforuden var der 4 Compagnier Vand-Ryttere og 4 Compagnier til Fods af Garden, og Borgerstabet i Gevær. Han lod mig samme Aften ved en af sine Kammerjunkerere complimentere. Jeg veed ikke, om han har giort saa ved-Whitelocke, men ingen af de andre ministris haver han notificeret sin Ankomst. — I Forgaars var en stor Strid i Raadet mellem Dronningen og Rigens Cantoler; Marsagen veed jeg ikke; men Dronningen sagde, der hun kom ud, at hun havde brav stændtes med Canseleren, og hun skulde aldrig lide (taale) sligt. Der Canseleren var kommen hjem af Raadet, sagde der Een ham dette om den portugisiske Resident, hvoraf han intet vidste. Han forundrede sig meget derover og sagde: „Dette er dog kun lidet imod det, som idag i Raadet er påsferet.“

122. (Nr. 141.) Den 2. Jun. „Jeg haver erfaret om den Königsmarkiske Krig, at Rigens Canseler haver skrevet Königsmark til, og befaleet ham, at han skal opholde dermed, indtil

Hs. Kgl. Høihed efter sin Kroning kan give ordre derudi. Naad det desavouerer Dronningens ordre derudi, som udgivet uden Raadets Samtykke; og dersom de vare forsikrede om Hs. Kgl. Høihed, da turde bemeldte Breviste Krig, saavel som hendes Declaration imod Portugal forarsage violente consilia; eftersom hun digusterer og ilde tracterer Alle. Men der er kommen stor dissidence mellem Dronningen og Raadet, saavel som mellem Hs. Kgl. Høihed og Raadet, og imellem Stænderne indbyrdes; og det formedelst at man mærker, at der er større collusion imellem Dronningen og Hs. Kgl. H., end man troede. Man haver mærket, at Hs. Kgl. H. har sagt hende igien Alt, hvis i Fortrolighed af R. Canzler var sagt. — Hende er nu endelig bevilget til hendes Underhold Pland, Gottland, Dsel og alle Taffelgodserne i Pommern. De, som have faaet dem til Givendes af Kronen, skal strax afstaae dem, men deres Dvæg og hvad de haver befestet paa Godsset, skal Hs. Kgl. H. betale; og efter Dronningens Død skal samme Gods annecteres Kronen.“

„Dronningen vil ikke tilstede, at Hs. Kgl. Høihed maa udgive anden Forsikring til Stænderne, end som Gustav Adolph gav; med hvilket Stænderne ere ikke vel tilfreds, synderlig Præsterne, som ville have Religionen vel forsikret, især mod Calvinisterne, hvilke de frygte at have nogen Credit her til Hove I Forgaars blev holdet en Caroussel, som Hs. Kgl. H. gav, Dronningen til Ære. Hs. Kgl. Høihed forte selv Indiaerne, Feltmarskalk Wrangel Persianerne, Grev Gustav Leyonhufvud Morerne, og Wittenberg de Romere. Dronningen haver i disse Dage gjort 7 Rigens Raad. Hun var nyligen nede hos Rigens Canzler, da Raadet var der forsamlet, og ingen ventede hende; da hun meget ilde oversteendte dem, formedelst de difficulterede i at bevilge det pommerske Gods, og der hun gif igien, og satte sig paa sin Hest og red op paa Slottet, befalede hun Raadet at gaae for Hesten, og blandt de Andre var Nake Axelsson, som er 70 Aar gammel; og de gif med blottede Hoveder alt Veien for Hesten. — Net nu var Mr. Ballandín*) hos mig og sagde, at Hr. Corfig

*) Kong Carl den Andens Sendebud til England (s. ovenf. S. 353.

Ulfeldt havde i Gaar sagt ham, sig i Tirsdags at have faaet sin Justificationskrift af Dronningen; men Ballandin vidste ikke om det gif videre end om disse engelske Penge“.

123. (Nr. 142.) Den 10. Jun. „Af min forrige haver han vel fornummet, at Mr. Ballandin havde sagt mig, at Hr. E. Ulfeldt haver viist ham Kongen af Englands Fuldmagt, givet Montroze, at tractere med Hr. E. U., saa ogsaa Montrozes Duitanzer. Hvad videre derudi er, refererer velbemeldte Mr. Ballandin vel sin Konge selv. For min Person, saa skal jeg befatte mig det mindste dermed muligt, eftersom mig er givet saa god Anledning dertil.“

[Juel havde, tilligemed de andre fremmede Ministre efter Indbydelse været tilstede i Rigssalen ved Dronningens Abdication*); siden i Kirken for at see Kroningen; ingen af de udenlandske Sendebud bleve tracterede, eftersom Ingen af dem faaer Kongen i Tale forend de haver faaet deres nye Creditiver og havt deres første publique Audients. Juel maatte den anden Dag efter Kroningen reise fra Upsal til Stockholm, for at lade sig sætte en Fontanelle i Nakken, for det store Flod, han har i sine Dine, og der saa længe har hindret ham fra selv at skrive. Han kunde derfor ikke bie og see Kongen slaae tolv Riddere. Dronningen reiste Natten efter at han havde forladt Upsala, og kom til Stockholm Torsdag Aften. Det hedder nu, at hun vil reise Landveien til Calmar, derfra til Skibs til Wismar, eller til Pommern, og siden til Spaa. Juel tog Afsted med hende Aftenen for Kroningen; men allene „for sin egen Person.“ Den franske Resident tog „audience de congé“ men fik dog hverken Foræring af Dronningen, eller Recreditiv. Den brandenborgske Resident og den polske Envoyé have i 14 Dage forgievet ladet sollicitere om Afstedsaudients. Feltmarskal Wrangel, som Rigets Vices Admiral, og 4 Andre af Rigets Raad, ere bestemte til at følge Dronningen med 12 Krigsskibe indtil hun kommer til Lybfland,

*) I et tabt Brev af P. Juel af samme Dato til sit Hof, har han ved denne Leilighed ogsaa berettet, at „Konen Leonora og en hollandsk Fruen (sefr. Nr. 117) græd over Dronningens Thronafsigelse.“ Kryxells Handlingar I. S. 172.

og siden føre Flaaden tilbage igien. „Kongen og Raadet frygter for, at hun skulde føre Flaaden andensteds hen, om hun maatte raade allene.“]

124. (Nr. 143.) Den 17. Jun. „Dronningen reiste fra Stockholm i Mandags Aftes paa Veien til Dland. Kongen kom hid Aftenen tilforn, blev her anden Dagen, og fulgtes med Dronningen et Stykke uden Byen, og drog samme Nat tilbage igien til Upsal. — Nogle Dage før sin Abdication gjorde hun endnu Feltmarskalk Rague, Schliffenbach og Stenberg til Grever.“ — [De to sidste vilde de gamle Adelslægter, der skulde sidde nedenfor dem, ikke ved noget Middel beqvemme sig til at admittere paa Ridderhuset, og mindst Stenberg, „som er af alle hadet.“ Dmsider maatte Kongen, kort før de skulde sværge ham Trofskab, lade dem vide, at dersom Adelen ikke vilde modtage Stenberg, vilde Kongen ikke confirmere dem deres Grevssaber, Baronier og øvrige Lehnsgodser. Derover maatte de, i stor Fortørnelse, endelig samtykke*). Der var ogsaa stor Disput imellem Dronningen og Stænderne om den Kroningsmynt, hun havde ladet slaae til at udkastes blandt Folket, og paa hvilken hun var foreslået at sætte Kronen paa Carl Gustavs Hoved, med Dmskrift: a Deo & Christina. Stænderne protesterede mod at en saadan Mynt skulde uddeles. Dronningen gav da det Lofte, at den ikke skulde bruges; men i dens Sted Lomarkstykke med Kongens Billede. Men hun lod nu i Stockholm hemmeligt mynte Lomarkstykke, som paa Reversen havde en Krone med samme Øverstkrift, hvoraf for 2000 Rdr. bleve udkastede.]

„Aftenen før Abdicationen skrev Dronningen et Brev til Rentecammerset, og cæsserede alle de Pensioner, hun

*) Fryxell beretter samme Begivenhed (X. S. 35, 36); men noget anderledes. De tre Stænder vare allerede samlede til Hyldingen, og Adelen var steget til Hest for at begive sig til Slottet. Efterat have modtaget Ridderstabets sidste Bøgring, sendte Carl Gustav dem nu det Budskab: at hvis de ikke efterkom dette Ønske af Dronningen, af hvem de havde nydt saa store Belgierninger, og hans egen Befaling, at optage Anton Stenberg som Greve, vilde Kongen ikke modtage Trofskabsed af Adelen, men kun af de tre andre Stænder.

havde udgivet. — Dronningen sendte den fransøiske Resident, to Dage efter hun var borte, en Guldkjæde med en Medaille paa 1000 Rdlr., og hans Præst en paa 100 Rdlr. Den polske envoyé fik et Brev til sin Konge, men ingen Foræring eller audience; den brandenborgske Resident fik hverken audience, Rescredit eller Foræring." — „Cantóler Drenstjerne er imod det Gottorpiske Giftermaal, og vilde heller at Kongen sig med Mecklenborg skulde alliere, eftersom han frygter, at en hollstenst Frøken skulde have mere Dansk Inclination end nogen anden" (!). — „Hr. Corfig Ulfeldt er reist med Dronningen til Nykiøping; om han kan stabilere sin Credit her til Hove, lærer Tiden; hidindtil haver Kongen beviist stor indifferance imod ham, enddog Dronningen haver ham meget recommenderet."

125. (Nr. 144.) Den 24. Jun. „Jeg stikker Hannem Copie af Kongen af Sverrigs Brev til Kongen af Portugal, hvori ham notificeres Kongens Regimenteres Begyndelse. Mig tyktes, at det var ikke af Veien at communicere det til den spanske ministre, som sig udi Holland befinder, at alle deraf kan see, hvorledes man her holder sine Ord; eftersom Dronning Christina for kort Tid siden haver declareret bemeldte Konge af Portugal for en Rebel, og denne Konge derimod gjør ham saa store Caresser. — Den Breviste Krig, som Dronningen havde begyndt uden Rigens Raads Communication, gjør nærværende Regiering meget perplex; eftersom man frygter, at den romerske Keiser, som haver ladet derom udgaae saa haarde Skrivelser til Königsmark og Stænderne udi Stiftet, skal søge Leilighed derved at drive de Svenske ganske ud, baade af det Stift og om muligt af ganske Tydskland, om de ikke seer sig fore; hvorfor man haver resolveret, at stikke een af Rigens Raad, Grev Gust. Ditto Stenbuch did med 5000 Mand, hvilke gaae til Calmar og convoyeres ad Weseren med nogle af de Skibe, som vare destinerede at oversføre Dronningen. Man vil holde endnu 5000 Mand i Beredskab, at stikke did inden Vinter."

„Dronningen skrev Kongen til 26 Mile herfra, af en Herremands Gaard, at hun der havde faaet Anfald af en Feber, og dersom den tog Overhaand, saa vilde hun til Dand, sig der at lade curere; men dersom det bedredes, vilde hun tage Landveien

giennem Danmark. — Jeg troer dette er hendes intention, for at developere sig paa Grændsen fra de 4 Rigens Raad og anden Comitatus, som Kongen haver hende medgivet; og troer jeg, at Hr. C. Ulfeldt kommer hid igien; han haver laant Kongen 20,000 Rdlr. for han reiste med Dronningen."

126. (Nr. 145.) Den 1. Jul. „Kongen vil stifte Slippenbach til alle Churfyrsterne, saa skal og Grev Bengt Oxenstierna, som er Præsident til Wismar, drage til alle Fyrster af den nedersaxiske Kreds til at notificere dem Uarsagen til denne armatur, og begiere at de ikke ville assistere Bremen mod Sverrige. — Man saae her meget gierne, at Nogen vilde lægge sig derimellem, paa det at det ikke skulde komme til Krig, anseende den store Fattigdom, her er. Men saa tyktes Kongen, for at salvere Sverriges Reputation, saae man bede ham derom."

„Den Ridderorden, som var berammet at skulle her blevet indstiftet, er opsat. For at spare Indkomsten her udi Riget, vil man gjøre Rigens Raad de fleste til Landshovdinge, saa her bliver kun meget saa ved Hoffet. — Dronningen reiste hemmelig fra det Sted, hvor hun simulerede sig syg, og tog ingen med sig, uden Hr. C. Ulfeldt, Sternberg og en Tjenestepige. Hun lod sin Medico vide sit desseim, og han gif i 3 Dage ind i hendes Kammer og ud igien, ligesom han havde besøgt hende, inden han sagde de Andre, at hun var borte. Kongen fortryder meget, at hun saaledes er draget af Landet. — Alt Hoffet er nu her reformeret, som det var i Kong Gustavs Tid. Kongen søger paa alle Maader at vinde Rigens Raads affection, og iblandt alle respecterer han N. Tangler meget."

127. (Nr. 146.) Den 8. Jul. „Jeg længes at vide, om her snart kommer nogen anden Minister hid fra General-Statterne, og om Mr. Beunings Relation causerer denne Krone god credit der i Landet. Jeg vilde ønske, at den Minister, som hidkommer, var af den candeur og den affection mod Danmark, som Mr. Beuning var." — „Hr. Corf. Ulfeldt er nu igien kommen fra Laholm, hvorhen han geleidede sin Christinam. De biede nogle Dage til Halmsted efter hendes suite, som hun paa Beien stial sig fra. Hr. C. Ulfeldt reiser uden Tvivl i Sommer

endnu til England, der at forblive.“ — „Anlangende Mr. Chanuts Proposition om nærmere correspondance imellem Danmark og Frankrige, dersom Alliancen mellem England og Spanien stæde, da troer jeg, at vores Tanker kunde blive de samme denne Gang, som Frankriges vare den Tid General-Staterne i sidste Krig med England saa ofte solliciterede Frankrige om Ruptur. Sverrige troer jeg at skulle blive den aller-sidste, som turde offendere England.“

128. (Nr. 147.) Den 15. Jul. „Kongen af Sverrige haver i disse Dage mønstret det Folk, som skal forstiftes til Tydskland. Han flyede alle Capitainerne selv Haand, og talte Soldaterne venlig til. Det er smukt Folk; men de vare meget ilde armerede, saa de meste maatte faae Gevær her. Deres Udsibelse, saavel som Slippenbachs Reise til Tydskland, opholdes mest for Mangel af Penge. Christian Müller, som haver været Oberst under Kongen af England, er hidkommen for at procedere mod Hr. Ebbe Ulfeldt over en Obligation, som Hr. E. Ulfeldt haver udgivet til bemeldte Müllers Farbroders, Mester Blasii Enke“ *).

129. (Nr. 149.) Den 29. Jul. „Det nye Creditif fra Hs. Maj. som med sidste Post hidkom, leverede jeg samme Dag til Introduceuren Linde, og jeg erholdt derpaa den anden Dag Audience, overleverendes selv Congratulationsbrevet. Kongen svarede selv, og gjorde store protestationes om sin Intention til god correspondance med Hs. Maj. og mange andre Complimenter. Hvorledes han det mener, veed jeg ikke, helst efterdi han samme Dag lod mig giøre en Compliment i andre terminis over en dispute, jeg havde med Hr. E. Ulfeldt, som er deraf kommen, at i Søndags forleden, da jeg var gaaet i den tydske Kirke, gif to af mine Laqueyer derfra, at ville gaae i den svenske Kirke strax derhos, og mødte Corstis Ulfeldts Bogn med Frøkenerne udi, udenfor Kirken, som er i en meget smal Gade; og Hr. Corstis Ulfeldts Hovmester, Johannes Gungell, gif for Bognen. Da rørte min ene Laqueys Kaarde ved Gungells

*) Nr. 148 findes i Samlingen; men indeholder intet mærkeligt. Der henvises til et Indlæg, som fattes.

Kaarde, idet de gif hverandre forbi (hvilket min Laquey ved sin høieste Eed bekræfter, ikke anderledes at være skeet). Da gif Johan Günkell efter ham, siden at han var kommen saa vidt, at han var midt for Bognen, og slog ham med et Spanst Rør over Hovedet, og i det han bukkede efter at optage sin Hat, gif Johannes ind i Kirken, og Frøken Leonora loe meget deraf. Jeg klagede sligt anden Dagen for Introduceuren, og bad han give Kongen sligt tilkiende. Introduceuren gif nogle Gange fra og til mig, og undskyldte at Kongen var occuperet, saa han ikke kunde komme Hs. Maj. i Tale; men sagde sig at have været hos Hr. C. Ulfeldt, og han berettede, min Laquey at have lobet Günkell paa Livet, og Günkell, som havde tient for en Capitain og var en Cavalier, kunde derfor ikke lide, at en Laquey ham affronterede. C. Ulfeldt sagde ogsaa, at han havde lidet dagligen mange Affronter af mit Folk, og havde tiet stille dertil, og jeg havde ogsaa eengang i Dronningens Forgemaal forsætteligviis traadt ham med min Hæl paa hans Fod, hvilket han aldrig skulde glemme; derforuden dissamerede jeg ham overalt, helst angående disse engelske Penge, hvortil han noksom vidste, at jeg havde ingen Ordre af Hs. Maj.; men at Rigens Hofmester og Cansler af deres particuliere Hab havde det mig tilskrevet; og at bemeldte Laquey, som var slaget, havde fortient "Slaget" (o: at stryges til Ragen) i det han havde sagt paa Dronningens Forgemaal til nogen af Drabanterne, at Hr. C. Ulfeldt havde vel stiaalet saa meget i Danmark, at (han) kunde nok holde sig vel her; men naar han (Ulfeldt) kom til Danmark, saa skulde jeg for alt sligt faae Betaling.

Jeg svarede Introduceuren, at jeg troede intet Johan Günkell, men vel min Laquey, og bad derfor at han vilde give Kongen det tilkiende. Han kom i Morgaars Aften til mig og sagde, at Kongen havde havt Hr. C. Ulfeldt hos sig, og forbudet ham haardt, at hans Folk efter denne Dag ingen insolence mod mig og mine Folk skulde begaae, og Kongen haabede, at jeg dermed var tilfreds. Jeg svarede, at jeg havde ventet langt andet Svar; men efterdi at Hr. C. Ulfeldt havde Lov at violere jus gentium, som maintenerede mig og min Suite, saa haabede jeg, at mig ikke skulde ilde optages, at jeg hævnede mig

selv paa den tykbugede Landløber. Hvoorpaa Introduceuren kom igien til mig i Gaar Eftermiddag, og sagde: at Kongen fortrød meget at jeg vilde hæve mig selv, og om jeg det gjorde, saa skulde han klage det for Hs. Maj.; men paa det mig maatte skee Satisfaction, saa havde han befalet Hr. Spering Rosenhane at tage begge Partierne for sig, og skulde høre hvad min Tiener klagede paa Ulfeldts. Hvoorpaa de i Morges vare tillsammans hos Rosenhane, som examinerede dem saaledes, at han noksom befandt Günkell at være skyldig, og tykte det Uret at være, at han ikke havde været hos mig, bedet mig om Forladelse og givet mig Satisfaction. Günkell svarede, at om jeg vilde have Satisfaction, saa kunde jeg bestikke ham ved en Cavalier, saa vilde han møde mig; og at den Gang han slog min Laquey, da var jeg ikke Ambassadeur, efterdi jeg ikke endnu havde overleveret mit creditive. Rosenhane improberede hans discourser, og lovede at referere Kongen det, hvorved det nu beroer. — Aarsagen, hvorfor Kongen vil ikke offendere Corf. Ulfeldt, er den, at han til den Calmarste Reise behøver en stor Sum Penge, og Hr. C. Ulfeldt haver allerede lovet ham en god Deel til Laans. Kongen haver forskrevet 40 af Udelen, foruden sit Hof, at møde i Calmar til Brylluppet. Han vil lade sig vie i Kirken der, og strax derpaa lade Dronningen krone. — Mig er sagt, at Hr. C. Ulfeldt haver Amtet Bart til Pant for 200,000 Rdlr. *) og ikke for 120,000 Rdlr. som jeg først skrev. Han hav. r deputeret 4000 Rdlr. om Aaret til sin Son, at reise med.

130. (Nr. 150.) Den 5. Aug. „Denne Konge begynder snart at menagere, og man troer, at de, som have faaet det meget Guds til Givendes her i Riget, skulle staae Fare for at miste det, eftersom Kongen har taget Westeraas Ladegaard med tilliggende Bønder fra Hans Wachtmeisters Børn i disse Dage.“ — „Mig er nu for vist sagt, at Kronens Gield be- regnes at være otte Millioner — og al Kronens intrade skal

*) Denne Sum var den rigtige, og udgjorde det Laan, som Dronning Christina erholdt af Ulfeldt for hendes Udreise, og hvorfor hun udfædte sin Obligation d. 12te Jun. 1654. (Hist. Tidsskr. III. S. 462.) Bartz var et af de pommerske Amter eller Krongodsfer, som vare anstaaede til Underhold for Dronningen. (Jvfr. Ny D. Mag. VI. S. 74.)

ikke bestaae paa een Million om Aaret. Kongen haver laant 30,000 Rdlr. af Hr. Corfiz Ulfeldt, og derforuden en stor Summa Penge af collegio commerciorum, saavel som af Tiære- og Salt-Compagniet, til at gjøre sit Bryllup med. Grev Erich Drenstierne drager som Gesandt ud til Gotten, at afhente Frøkenet; ham gives 20,000 Rdlr. til sit Udsky og Reise. Det bliver en prægtig Ambassade, og han faaer fem Orlogsskibe med sig. — Formedelst Pesten i Calmar troer man nu, at Brylluppet kommer til at staae her i Stockholm*).

131. (Nr. 141.***) Den 26. Aug. „Steen Wille, som er hidkommen fra Danmark har nu taget et skriftligt Protections-Brev af Kongen. Corfiz Ulfeldt begynder paa ny at true, og siger at ville til Danmark efter Michaelis. Hans Søn Christian Ulfeldt er hidkommen med Magister Simon, som var Capellan i Kiøbenhavn“***).

„Kongen har i forrige Uge resolveret, at stikke Grev Tott til Dronning Christinam, at begiere, hun vilde komme hid igien i Sverrige; og paa det saadant ikke skulde synes at komme fra ham, saa lod han Rigens Raad derom deliberere, og ikke kom selv i Raadet, som hans hellers pleiede; og Grev Tott var heller ikke opfordret i Raadet. Kongen skriver Dronningen meget høflig til Men Rigens Raad skriver, at de ikke kunde forbigaae, for at fyldestgjøre deres Eed og Pligt, hende at remonstrere, at dersom hun forandrer Religionen og vil opholde sig paa de Steder, som ere Sverrige suspect, og derved følge de Maximer, som ere contraria imod hendes Faders forte Actioner, saa fik de at raade Kongen til, at ikke lade hende følge nogen Underhold her af Riget; hvorføre de hende formaner, at komme hid igien, og ikke forandre sin Religion.“

„Hr. S hering Rosenhane fik en Summa Louis d'or

*) Nr. 151, dat. d. 12te August, findes i Samlingen, men indeholder intet mærkeligt.

**) Juel har her atter taget feil i Numereringen af sine Breve, og derved bragt dobbelte Nummere fra 141—151 ind i Samlingen.

***) Den af hans Indvikling i Dinas Proces bekendte Mag. Simon Hennings, der var Præst ved St. Petri Kirke i Kiøbenhavn, og havde været Ulfeldts Skriftefader.

af Corfis Ulfeldts laante Penge, og drog dermed bort for to Dage siden." [Erik Drenstjerne reiste til Kiel den 26de August. Han havde biet længe, fordi Cantøleren, hans Fader, ligger syg, og Grev Erik har Løfte af Kongen paa at blive hans Eftermand; men stoler ei derpaa, naar han ikke selv er tilstede. Kongen har ogsaa hemmeligt lovet det samme til Grev Johan. — Kongen besøgte nylig den gamle Cantøler, og denne forærede ham da en Ring paa 16,000 Rdlr., som Drenstjerne havde faaet til Foræring af Kongen af Frankrige.]

„Grev Magnus venttes hid med det første. Han haver Løfte af Kongen at blive restitueret, og bliver bedre tracteret end tilforn. Derimod har Kongen lovet baade Dronningen og Cantøleren, som er Grev Magni Dødsfiende, at han aldrig skulde restituere Greven; saa at Kongen lover meget og holder lidet. Jeg haver været her paa ottende Aar, men aldrig hørt saa meget Bedrageri, som nu gaar i Svang.“ — „Dronningen haver skrevet Kongen til, og klaget meget over Stenbergs Hoffærdighed, Utroskab og slette Comportement imod hende, siden hun drog herfra, og har skrevet, at ville med det første stikke Stenberg hid med en Commission til Kongen; men beder, Kongen intet deraf vilde troe, men at straffe Stenberg for hans Ufinhed imod hende, eftersom hun ham til den Ende allene hidsendte, og aldrig vilde see ham mere“ *). — „Mig

*) Den her og senere forekommende Anton Steinberg var en Søn af den svenske, men tydsk fødte General Jacob Steinberg, som blev optaget blandt den svenske Adels, gjorde urimelige Prætensioner for sine Fortienesters Skyld under Trediveaarskrigen, og kom derover i heftig Strid med Axel Drenstjerne. Sønnen blev 1650 gift med en svensk adelig Jomfru, Karen Ribbing, hvis Bryllup Dronningen gjorde, og havde to Aar efter (1652) den Lykke at redde Christianas Liv, da hun ved at ville gaae ud paa et Orlogsskib i Havnen faldt i Vandet tilligemed Admiral Fleming. Han var da en af Dronningens Staldmestere; men kom fra den Tid i saadan Gnist, at hun gjorde ham til Overstaldmester, 1653 til Friherre, Ridder af hendes Amaranthorden, og Oberst ved Adelsbanen eller Drabanterne. Kort før hun forlod Riget stienkede hun ham paa engang 22,000 Rdlr., og fire Dage før hun nedlagde Kronen, ophoiede hun Steinberg

blev nu nys sagt, at Rigens Raads Brev til Dronningen er meget moderat, og uden nogen Trubsel, eftersom man frygtede at irritere hende des mere; og at Kongen haver skrevet Kongen af Frankrige og Kongen af Spanien til, om saa er, at hun vil did, at det Gode, som hende bevises, vil han optage høiere, end det ham selv var bevist.

132. (Nr. 143.) Den 9. September. „Jeg haver havt meget god Forhaabning om min Reise herfra; men saa er jeg nu paa ny igien contremanderet, hvilket er vel den uangenemste Tidning, jeg kunde vente, men som det Hans Maj. behager, saa maa jeg mig dermed lade nøie. — Den fransøiske Ambassadeur Mr. d'Avangour*) kom i Søndags hid. Residenten af Frankrige, som her er, laante min Carosse, og drog ham to Mile dermed imod, hvorudi han og om Aftenen incognu indkom. — Herfra skal med det første stilles en Resident til Portugal; der skal følge to Orlogsskibe med ham, hvilke denne Konge vil fragte til de ostindiske Kiebmænd til Lisbona, efter den med dem giorte Accord „En Landgreve af Homburg er i Dag otte Dage hidkommen“**).

133. (Nr. 144.) Den 16. Septbr. [Juel beretter heri, at den nylig ankomne franske Ambassadeur havde den 13de anholdt om Audience hos Kongen; men denne havde forlangt først at see hans Creditiv; og da Gesandten derpaa viste et forseglet Brev med Udskrift: à mon frère le Prince Palatin de Suède,

i den grevelige Stand. „Forgieves“, siger Fryrell, „søger Historikeren hos Steinberg Fortienester, svarende til saa store Belønninger. Man finder ingen uden Medningen af Dronningens Liv.“

*) Hans Navn skrives i Juel's Breve snart D'Avangour, snart D'Avaugour. Fryrell (Handl. rör. Skandin. Hist. I. p. 104. 105.) har ladet trykke D'Avangour.

***) Denne „Landgreve Frih“, som P. Juel nævner ham, var en Søn af Frederik, den første Landgreve af Linien Homburg, og født d. 30. Mai 1633. Han giftede sig første Gang med Margrethe Brahe, Grev Bengt Drensternes Enke, den 12. Mai 1661. Efter hendes Død (1669) var han to Gange gift (anden Gang med en Datter af Hertug Jacob af Curland) og havde 15 Børn. I Krigen (formodentlig i svensk Tjeneste) mistede han sit ene Been, og døde 1708 i sit 75de Aar.

og tilføiede, at han ikke havde andre Breve med, fordi Dronningens Abdication endnu var ubekendt da han reiste fra Paris m. m.: negtede Kongen at modtage ham, og lod svare, at dette ikke var hans Titel; at Chanut vel for to Aar siden havde bragt et Brev med samme Titel, som Kongen havde modtaget, men protesterede derimod for Eftertiden; „thi siden han var bleven Prince de Suède havde han quiteret le Palatinat.“ Ambassadeuren begjærede derpaa en privat Audience incognito om Aftenen; men ogsaa dette blev afflaet.]

134. (Nr. 145.) Den 23. Septbr. „Bed den fransøste Resident haver jeg ladet sondere Mr. d'Avangour, om hvis han generaliter for Hs. Maj. (Kong Frederik III.) har proponeret. Da sagde han sig aldrig at have tænkt paa at negociere nogen alliance imellem Danmark og Sverrige; men allene discursviis derom at have talt, for at vide Hs. Majestæts inclination; og bemeldte Resident bekiendte for mig i Confidens, at d'Avangour's Commission til det danske Hof var, at eftersom baade Danmark og Frankrige var i Dispute med England den Tid d'Avangour reiste fra Paris, og Frankrige frygtede for ruptur: da skulde d'Avangour have søgt at engagere os mod Cromwell med Frankrige; men som han til Flensborg fandt, at vores Sager med Cromwell stode bedre, og derfor ringe Haab var, at erlange sliq alliance, saa gjorde han sig selv det andet Hverv. D'Avangour havde et Brev til Kongen af Sverrige fra Cardinal Mazarini med den Opkrift: Serenissimo & potentissimo Sveciæ Regi, og et andet: au Serenissime Roy de Suede. Men Kongen vilde dem ikke acceptere, efterdi der uden paa ikke stod à Sa Majesté. Den Landgreve af Hessen-Homburg, som er her, var kommen i den Mening, at ville søge Tieneste og hverve et Regiment, om Krigen mod Bremen skulde gaae for sig. — Grev Magnus er nu igienkommen, var i Gaar til Taffels, og blev vel antagen.“

135. (Nr. 146.) Den 30. Septbr. „Hvad angaaer det, som Secretarius Osten haver skrevet, at Mr. Fleetwood skal her have sagt om det Huus Drange, saa kan jeg ikke vide af hvad Fundament det er. Velbem. Fleetwood har altid været god Royalist; han er en gammel Soldat, haver været Capitain under Hs. Majest. af Danmark hoilovlig Ihukommelse; siden

Overste under de Svenske i Tydskland, og er efter Freden blevet General-Major. — Man er heel perplex over Rydernes Fremgang med Polen; saa at dersom det Breviste Bævt bilægges, og Polen nogen fordeelagtige Conditioner vilde Sverrige foreslaae, da er troligt, at man her sligt vil antage. — Kongen af Sverrige er ilde tilfreds med Königsmark, for at have accorderet de Bremer to Maaneders Stillsand. Man troer her, at kunne paa det sidste saaledes udmatte samme Stad, at den sig skal give^{*)}.

136. (Nr. 149.) Den 28. Decbr. „Bilageret stod den 24. huj. og omendstiondt jeg ikke fik mit Creditiv for den 26. med Posten, saa blev jeg dog did inviteret, og havde publique audience baade hos Kongen og Dronningen, saavelsom Enkedronningen, for Copulationen skeede. Samme Aften bleve Kongen og Dronningen viede paa Salen ved Erkebissen af Upsal, og derefter blev Taffel holdt, saa vi ikke komme fra Bordet inden Klokkeren sex om Morgenen. Anden Dag blev igien holdt Taffel, og et Fyrværk gik af. Den fransøske Ambassadeur kom der ikke for Competencens Skyld, eftersom Kongen lod ham sige, at jeg skulde præcedere. Den 26de stod Kroningen, hvor jeg ogsaa til blev inviteret. Mr. D'Avangour begjærede ogsaa at komme did; men han fik samme Svar som tilforn. Efter Kroningen havde jeg igien publique audience baade hos Kongen og Dronningen, og overleverede Dronningen presenterne, hvortil jeg lod gjøre to smaa Puder af rød „Sols-Tobine“, omsatte med Roser af Solobaand og røde Atlaffes Baand. Jeg talte til Dronningen paa Dansk, og en af Rikens Raad, Hr. Christer Bonde svarede mig igien. — Froken Leonora og hendes Søster vare ikke paa Brylluppet, eftersom man vilde de i alle Ceremonier skulde gaae nedenfor Dronningens Jomfruer.“

*) Nr. 147 fattes. Nr. 148 af den 14. Decbr. indeholder intet at udbrage. Juel melder, at Grev Erik Drenstjerne d. 12te October var ankommen med Kongens Brud (fra Gottorp) til Stockholms Skær, hvor Kongen i 8 Dage havde opholdt sig for at vente paa hende.

137. (Nr. 150.) Den 4. Novbr. [P. Juell melder, at K. Frederik III. nu havde bevilget, at han maatte tage Afsked fra det svenske Hof og begive sig til Danmark, saasnart som Duc Juell til Lundbeck, der skal blive hans Estermand som Resident, kommer til Stockholm. Han vil dog saalænge vedblive at skrive til Charisius; men venter ikke mere Svar fra denne. — En af Juell i dette Brev indlagt særskilt Beretning om hvad „skriveværdigt“ der er forefaldet, er borte.]

138. (Nr. 151.) Den 11. Novbr. [Den oldenburgske Gesandt har nogle Gange mundtlig hos Kongen anholdt om Bekræftelse paa dette Lands Neutralitet i Fald Sverrige kom i videre Krig. Kongen har ei villet erklære sig derom. — De hollæenske Gesandter have haft hyppige Conferentser med Sengleren, Grev Erik Drenstierne; der siges, at de handle, foruden om „pacta dotalitia“, om en Alliance- og Neutralitets-Tractat.] — „De ere i disse Dage blevne prægtigt tracterede af Greverne Erik og Joh. Drenstierne, og Grev Gustav Lovenhøved, og den 7de af Grev Magnus. Paa det sidstnævnte Sted var Kongen, Dronningen og Mr. D'Avangour tilstede.“ — „Ballettet blev dandsset igien anden Gang den 7de Julij, hvor D'Avangour blev bid budet, og ikke jeg; men han kom der ikke, undskyldende sig, at være upasselig af en Ruus, som han Dagen tilforn havde haft med Landgreve Frijs. Uanset at Krigens Raad og Mr. D'Avangour have længe stredet sig imellem om den første visite, saa drog dog Grev Magnus selv hen og bad D'Avangour til Gæst. Landgreve Frijs var i disse Dage hos mig; han truer Hr. Corfis Ulfeldt meget, at ville ilde tractere ham, inden de skilles herfra.“

139. (Nr. 152.) Den 18. Novbr. „Jeg havde for 14 Dage siden troet, at vores Brevverling skulde have været endt; men med sidste Post er jeg igien contremanderet, og befalet, her endnu en Tid lang at forblive, hvortil jeg haver ringe Lyst; faaer dog at giøre hvad mig befales; haaber derfor ogsaa, at Hr. Residenten giør mig det Venstabs, sin gode Correspondence at continuere.“ (Et Indlæg i Brevet fattes; ligeledes Nr. 153 af Samlingen.)

140. (Nr. 154.) Den 9. Decbr. „Man taler her om, at Kongen af Sverrige skulde ville offerere Hs. Maj. en alliance og søge assistance i den rydske Krig. D'Uvangour talte med mig derom, og meente, det skulde være os en stor avantage at tage derimod. Jeg svarede, at om Kongen af Sverrige vilde give Hans Maj. saa mange Provincer for at have selv assistance, som han begierede af Kongen af Polen for at gjøre dem assistance, saa kunde der maaskee vel blive noget af.“ — „Den svenske envoyé De la, som er sendt til Muskow, haver hidstrevet sig at være vel antaget, og at Storfyrsten haver sig til al Venstrib erbudet. — Den Brandenburgske Envoyé overgav det Creditiv, hvorudi Kongen af Sverrige tituleredes Majestas, hvorimod ham lovedes igien Titel af Serenitas.“ (I næste Brev gientaltes dette, som noget der vel var sagt ved Hoffet; men Kongen vilde ikke give Churfyrsten meer end Celsitudo electoralis; og den brandenburgske Gesandt vægrede sig da ved at overgive Creditivet med Majestætstitelen.)

141. (Nr. 155.) Den 16. Decbr. [Den yngre Heinsius, Søn af Professor Heinsius i Leyden, som har reist for Dronning Christina i Italien for at samle Manuscripter, og siden „har ligget i Stockholm og solliciteret sin Betaling“, har faaet Creditiv som Generallstaternes Resident ved det svenske Hof. — Man er meget tilfreds med Billaarene i Overeenskomsten med Bremen; men Keiseren har ikke villet svare Kongen af Sverrige paa Dennes Brev om den Bremiske Krig. — Da man seer, hvorledes Polen meer og meer ængstes af Russerne, struer man i Sverrige sine Fordringer høiere op, og prætenderer nu, foruden tidligere Fordringer, „at ville have survivancen paa Prynzen, og at Churfyrsten af Brandenburg det fremdeles (i Fremtiden) skulde tage til Lehn af Sverrige.“ Man har sendt en Secretair af Commerce-Collegiet, Peter Meyer, som i hans egne Skrinder, uden Creditiv til Kongen, men med Breve fra nogle af Raadet og Andre til det polske Hof, for at sondere deres Mening og gjøre bemeldte Forslag. Han har tillige Ordre at adressere sig til Stæderne i Preussen, „hvor endnu nogle ere af de gamle svenske Partizaner“, ligeledes har han Breve til nogle af Adelen i Preussen, „som man ved

at være digstuerede af Churfyrsten af Brandenburg, for at fornemme, om de ikke skulde inclinere til den svenske Protection, om Polen skulde succumbere.“ Man taler vel meget om den russiske Krig (i Polen), og „man lader sig mærke, at ville Storfyrsten i Haaret“; men jeg troer det er snarere Polen meent, uden samme Krone vil godvillig quitere Lifland, Curland og Preussen. Med Hvervingen gaaer det langsomt af Mangel paa Penge. Landgreven af Homburg vil selv forstrække Penge til et Regiment. Rigscantsleren vil hverve 400 Mand; de Andre ville Alle have Penge forud.“]

„Man tilbyder vel Corfig Ulfeldt, at han skulde hverve et Regiment i Pommern; men at han skulde laane (forstrække) Pengene dertil. Bemeldte Corfig Ulfeldt haver en Tid laug været negligeret her; men nu caresserer Kongen ham flux igien, for at faae en notabel Summa af ham.“

142. (Nr. 156.) Den 23. Decbr. „Landgreve Frig lod i disse Dage vandse et Valet hos Feltmarskalk Wrangel, som var kaldt les inclinations de la Reyne Christina; dog blev Titelen ikke trykt. Man søger at adoucere Landgreven over den pretendue massacre, som jeg sidst omstrev*), med at man troer og siger, at de sex Personer, som attacquerede Carossen, vare drukne, og ikke gjorde det af desseiu; men som Rudffen var fuld og slog om sig med Svøben og rammede dem, saa overfaldt de ham.“ [Den franske Minister D'Uvanguour har faaet Befaling fra sit Hof, at han i Visiter og Titulatur til Rigsråaderne maa beqvemme sig til Alt, hvad Kongen af Sverrige har begieret. Han har derfor begyndt med, først at aflægge sine Besøg, og er bleven opført af to Rigsråader ved hans Audience hos Dronningen. Dette skeete ikke i hans første Audience hos Kongen; fordi han ikke vilde give Rigets Raad Titel af Excellence, eller Pladsen over sig i sit eget Huus.]

*) Man seer, at her er Tale om et Anfald, som var skeet paa Landgrevens Vogn; men hvorom intet findes i de foregaaende Breve af Juul. Maastee har han berettet derom i et andet Brev til Danmark, og meent at have strevet det til Charissus.

143. (Nr. 157.) Den 30. Decbr. [Grev Johan Drenstierne skal sendes til det Keiserl. Hof for at tage Bremen og Pommern til Lehn. Han skal derefter residere i Bismar, med Titel „Legatus per Germaniam“ og General Gouverneur over de svenske Provindser i Lybssland. — Secretarius Coyet er den 28. Decbr. reist som envoyé til England, med den længe ventede Ratification paa Whitelockes Tractat, og indtil videre at blive der som Resident.] „Dronning Christine haver hidskrevet og begieret af Kongen, at hun maatte forpante en Deel af hendes Gods i Pommern til en anseelig Post Penge, som hun behøver. Man veed ikke, om Kongen det vil bevilge. — Man haver herfra gjort Landgreven af Homburg, som bortreiste for kort siden, en Bexel ud paa 15,000 Rdlr. at begynde sin Hverving med.“ (Svfr. Nr. 146.)

1655.

144. (Nr. 158.) Den 6. Jan. „Fyrsten af Ostfriesland har med sidste Post hidskrevet, om at bevæge denne Krone til at assistere ham mod Embden; saa lader han og derom ved Königsmarkt sollicitere. Bar Magten her som Billien, da fixerede man gierne Hollænderne, eftersom man er dem meget fiendsk. — Den græste Munk, her var forleden hos Kongen fra Chmielinsky*), og reiste ud til Hamborg, at conferere med Radziejowsky er nu

*) Denne bekendte, i P. Sueis Breve oftere forekommende Cosak-Hovdings egentlige Navn var Chmielnicky. (s. Fryxell XI. S. 136.) Han var en af de første, som tilligemed Radziejowsky, Woitwoden i Polen Dyalinsky, den litthauiske Magnat Johan Radziwill og flere polske Landsforrædere, ledtede Carl Gustav hans uretfærdige og stammelige Anfald paa dette Rige, og i Begyndelsen understøttede ham i dets vidunderlig hurtige Erobring. Men Chmielnicky mærkede snart, at Carl Gustav vilde blive en værre Overherre, end den polske Johan Casimir, og trak sig tilbage fra det svenske Parti (1656). Dette blev det første Forbud for den ligesaa hurtige Dalen af Kong Carls Lyttes Stjerne, hvorved det gik i Polen omtrent som i Danmark; men med den Forskiel, at den svenske Konge her slap til at gjøre sig betalt for hvad han tilfattede i Polen.

hidkommen igien. Man venter ogsaa alle Dage den polske Envoyé, som længe har været undervejs. Naar man faaer hans Proposition at vide, saa tager man vel endelig Resolution udi den polske Krig, eftersom man endnu hæfterer, til hvilken af Parterne man skal" (holde sig).

145. (Nr. 159.) Den 13. Jan. (Af et Indlæg i Brevet, der selv mangler.) „Der er i denne Uge steet Monstring af det hidkomne Fodfolk, som bestod i efterfølgende: Under Oberst Wittinghoff 8 Compagnier af Sydermanland; under Oberst Gordon 8 Compagnier Dalekarle; under Oberst Geerfeldt 8 Compagnier af Angermanland; under Oberst W. Philip 5 Compagnier af Roslagen; under Oberst Joh. Pylefeldt 5 Compagnier Westgöter; under Obr. B. Liliehöt 4 Compagnier Ostgöter; under Oberst-Lieutenant Margalli 4 Compagnier Helsingør; under Oberst Joh. Niro 4 Compagnier af Dahl. Foruden disse 46 Compagnier, skal endnu 17 gaae ud af Sverige; hvilke alle tilsammen dog ikke skal giøre 7000 Mand; uanseet man har sagt, at de her allerede vare, skulde være 8,800 Mand.“ — „Mælen er meget uvillig for Gudsrets Restitution, og de andre Stænder for de store Contributioner, dem paalægges; saa de paa deres Side igien prætenderer Restitution af adskillige Privilegier, som de saa høit ikke ansaae i Dronning Christinas Tid, for hendes Prodigalitets Skyld. Blandt alle er ingen meer opiniastræ end Rigens Droft, Grev Peder Brahe, som siger Kongen temmelig indb.“ — „Man er her meget altereret (over), at Storfyrsten af Russow ikke endnu har sendt hid sin Post med Congratulations-Breve til Kongens Succession, som han efter pacta er skyldig; hvorfor ogsaa Gust. Bielcke, som er designeret Ambassadcur hid, ikke drager bort, uanseet, at han længe haver været færdig.“ — „Martin Augustinson, med sine Participanter, haver lovet at forstrække Kongen 800,000 Rdlr., som han allestedes optager, og somme hos dem, som mest haver hos Kronen at prætere; og giver dem derimod Breve, sligt at betale, med 10 pCt. Interesse, inden Aar og Dag, og det som sin egen Giæld.“

„Den hollandske Residents Breve, som fra Holland hidkommer, haver med fire Poster været opbrudte, og han er ogsaa

fra Hamborg tilskrevet, at hans Breve, som han herfra skriver, ogsaa ere opbrudte, naar de hid kommer, og uanset, han ofte derover her klager, saa stæer der dog ingen Satisfaction."

146. (Nr. 160.) Den 20. Jan. [Den længe ventede polske Envoyé var ankommen; men vil neppe udrette noget. Man har gjort ham Disputer over hans Creditiv, da man deels har „ilde optaget, at der stæer kun to &c. efter den svenske Titel, og tre efter den polske"; deels at der til Slutning stæer: datum Varsaviæ anno Regnorum nostrorum Poloniæ; eftersom man siger, at Polen er kun eet Rige; og ved det regnorum kan Sverrige forstæes." Desuden har man imod Creditivet, at der i den polske Konges Segl stæer den svenske Titel og det svenske Vaaben.] „Derimod bliver den hidsendte Cosakkiske Munk depecheret med en present af 4000 Rdlr. Hvad Resolution, han egentlig stæer, veed jeg ikke; men han synes heel content."

[En Italiener, som kalder sig Manarini, „hvilket siges kun at være et nomen fictum", og har været „Radziejowski's domesticus", er sendt i Følge med den omtalte Munk til den russiske Storfyrste og til Chmielinsky, med Breve fra Kongen. Denne Person, der inden 3 Maaneder skal være tilbage igien, har tilforn tiend Brostrop Viedde i Norge, og var engang tilforn sendt til Radziejowsky. Da han kom tilbage til Stockholm blev givet ham „en Kiæde med Medaille." Han talte meget spotteligt om denne Foræring; sagde, at Medailen var af forgyldt Kobber, og at det var noget for en fattig Konge at give. Ligeledes havde han sagt om Cansleren, Grev Erik (Drenstierna), at han vilde mænge sig i alting, og forstod intet." — „Men uanset, at man alt slikt veed, saa caresferer man ham dog meget, og giver ham, foruden en ny Kiæde og Medaille, et Båndbæcken og Kænde paa 1000 Rdlr." — „Landgreve Friß har i denne Uge atter bandset et Balet paa Slottet, som kaldtes „les quatre âges de l'homme." — „Af den russiske Storfyrste vil man forlange Curlands Neutralitet i den polske Krig.]

E. Sfr. „Anlangende, at Hr. Residenten begierer at vide noget om Löwenklovs Angivende, saa veed jeg selv lidet deraf. Han talte vel nogle Gange med mig, før han drog til

Danmark, og sagde sig at vide meget om Corfis Ulfeldt, uden noget at specificere. Men der han hid var kommen, saa hører jeg, at det kun var Lapperi^{*)}.

147. (Nr. 161.) Den 27de Jan. [Kongen reiste foregaaende Mandag til Gottenborg (i Følge med Grev Magnus de la Gardie, Feltmarskal Wrangel, Felttoimester Wittenberg og General Linde) for at besee Grændsefæstningerne. Han blev syg af en hidsig Feber 20 Mile fra Stockholm, og lod sin Medicus hente. Den franske Minister D'Avangour fulgte Kongen, og Landgreve Friis reiste anden Dag derefter. Staden Bræmen har med forrige Post „recommanderet sig til Kongen, og tilbudet at ville sende Gesandter til Stockholm, for at handle om de øvrige stridende Puncter, hvorpaa Kongen har svaret høfligt; men Brevet havde den Udskrift: „An unsere Stadt Bremen.“

148. (Nr. 162.) Den 3. Febr. „Kongen har for sin Sygdoms Skyld maattet opholde sig paa Skonæs, en Herregaard, han arvede efter sin Fader. Sidste Bud meldte, at han bedredes, og vilde den 1ste huj. derfra til Gottenborg. — Rentemesteren satte Pant af Sølvs og giort Guld hos Corfis Ulfeldt, og laante derpaa 3500 Ducater, som Kongen fik til sin Reise. Bemeldte Ducater vare alle af den Stempel, i sidste Krig myntet: Justus Jehova Judex. Dog blev det ikke Corfis Ulfeldt sagt, at Kongen vilde have dem.“

„Mr. D'Avangour accorderer med Kongen, at annamme her af Kobber for 50,000 Rdlr. og levere Pengene derfor til Hamborg. Han vil lade mynte bemeldte Kobber her med fransk Stempel, og

*) Om denne Jørgen Lövenflou (eller Schröder, som han hed, førend han blev adlet) see ovenfor S. 330, Nr. 42, hvoraf bl. a. erfares, at han i Jun. 1652 med Ulfeldt er kommen til Stockholm. At denne intrigante Lyffesøger i Efteraaret 1654 har giort Angivelser mod Ulfeldt, sees af ovenanførte, hvilket saaledes giver nogen Oplysning om de af Holberg, Danm. Hist. III. S. 173—77 meddeelte Omstændigheder, og den uforklarlige Lyffe Lövenflou, nagtet sin tidligere flette Døpføl, anden Gang gjorde i Danmark; i det Frederik III. gjorde ham til Oberst og General-Proviantcommissarius i Norge, hvor han indvirkede sig i Process med Stattholderen Niels Trølle, og 1661 ved Høieste Ret, i dens allerførste Session, blev dømt fra Tre og Aelsskab m. m. (s. Holberg anf. St. S. 537—40.)

stikke Pengene til Frankrige. Man troer, at det er Cardinal Mazarini's particuliere trafique, og har regnet efter, at der skulde vindes 400,000 Rdlr. derpaa. Her er man tilfands at affstaafe al Kobbermynt, og mynte Solvmynt igien. Tolden paa Kobber og Jern skal forhoies til det Dobbelte, og gives af Kobberet 10 Rdlr. i Steden for 5 af et Skippund, og af Jernet 1 Rdlr. af et Skippund i Steden for hidindtil $\frac{1}{2}$ Rdlr.“*).

149. (Nr. 165.) Den 24de Febr. „Hvervingerne gaae her stærkt for sig. Pfalzgreven af Sulzbach skal hverve et Regiment til Hest og et Dragon-Regiment; og efterfom han ikke selv haver Middell, og her ikke heller er Penge til at flye ham, saa haaber man, at hans Morbroder, Hertugen af Holsteen, skal cavere for ham, at han han der kan faae credit. Königsmark skal og hverve to Regimenter.“ — „Den svenske Envoyé, som var hos Storsyrsten, er paa sin Reise tilbage igien; han skriver sig meget høfligt og vel der at være tracteret, og at Storsyrsten høit besitter sig paa Sverriges Venfkab. Man taler her om, at Hr. Bengt Skytte skulde bruges til en Ambassade bidhen. — Her er ankommen en Envoyé fra Hertugen af Siebenbürgen, hvis Anbringende er, at da det i Siebenbürgen, saa vel som i Ungarn troes, at den Armatur, som England og Sverrige forehaver, er anseet til den evangeliske Religions Forsikkring og Forfremmelse: saa offererer Hertugen sig at cooperere til Alt hvis han derudi kan.“ — „Kongen er endnu resolveret, at ville til Foraaret med hele Hoffet til Liesland; om Stænderne paa Rigsdagen det skal kunne divertere, lærer Tiden.“

150. (Nr. 166.) Den 3. Marts. [Den polske Gesandt havde tilbudet, at ville med egen Haand tilføie i sit Creditiv det &c. som fattebes, at udslette Ordet „regnorum“, og at udstede en skriftlig Forpligtelse til, ikke at forlade Sverrige, inden han kunde overlevere Kongen et Brev efter Dnske, naar man vilde indlade sig i Underhandling med ham. Rigscansleren undsaae sig ikke ved at svare: „at omendfiondt han fik saadanne Breve, som der ikke var noget at sige paa, saa vilde man endda

*) De to følgende Breve af 10. og 17. Febr. (som nu have faaet Nr. 163 og 164) forefindes vel, men indeholde intet mærkeligt.

betænke sig, om man dem vilde acceptere; efterdi Kongen af Polen engang havde gjort Sverrige den Spot med det ene &c.“ — „Kongen af Sverrige gjorde mig en Compliment over, at Hr. Iver Krabbe havde fyret af Fæstningen Bahuus, da han drog der forbi.“ (Den største Deel af dette temmelig lange Brev er iøvrigt i Chiffre; ligesom ogsaa det følgende.)

151. (Nr. 167.) Den 10. Marts. „Rigens Raad i Sverrige skrev med sidste Post et skarpt Brev til R. Raad i Polen, og besværede sig, at Kongen i Polen havde imod sidste pacta skrevet Kongen af Sverrige til, og udeladt det ene &c. (!) og at den polske Envoyé ikke havde Fuldmagt og creditive uden af Kongen allene, og ikke af Rigens Raad tillige, saa som pacta formelde. Man vil endelig, at Kongen af Polen skal sende Een hid, at tractere om Fred; den polske Envoyé mener, at hans Konge det ikke vil gjøre; men at det bør at seer paa en neutral Plads. Kongen af Sverrige lod med sidste Post gjøre 20,000 Rdlr. ud paa Buxel til Hertug Christian af Mecklenburg, og anbyder ham charge. Residenten Müller har Ordre, derover med ham at negociere. Man anseer mest, at han er den ældste af sit Huus, og bliver en regierendes Herre med Tiden. Man gaaer her om og byder ud ungesehr 100,000 Rdlr., som skal paa Buxel ud til Hamborg til dem, som hverve; hvem slikt forstrækker, er godt at vide. — Hr. Ebbe Ulfeldt skal og hverve et Regiment til Hest; han haver gjort 19,000 Rdlr. ud paa Buxel med denne Post dertil. Man taler vel om, at ville have alle de hvervede Regimenter complete til med. Maii; men jeg seer ikke Muligheden, efterdi de, som skal hverve, haver en Deel ikke endnu faaet deres Patent og Penge. Efter (som) med Hvervingen gaaer her langsom fort, og saa ville tiene: saa tages alle tjenesteløse, hvor de kan faaes; ja vel i deres Senge om Natten. Dog kan det lidet forslaae.“*)

*) Nr. 168, i Raffen hos P. Juel, dat. 17. Mart. 1655, er aftrykt i Ny D. Mag. VI. S. 74. 75. Det indeholder et Par Noticer, Corf. Ulfeldt vedkommende (bl. a. om det til ham af Christina pantsatte Amt Barth i Pommern); og gaaer i øvrigt mest ud paa Rusningen til den polske Krig.

152. (Nr. 169.) Den 24. Marts. „Enkedronningen døde her paa Slottet den 19. Marts. Den 16de tilforn haver hun havt Kongen for sig, og begieret, at hendes Gjeldnere og Hofbetiente maatte betales, hvilket hende blev lovet. Kongen er tilfands at lade Begravelsen stee, medens Rigsdagen endnu varer. Riget er klædt i en Gyldenstyffes Klædning, og Gemakket, som det staaer ubi, er overdraget med sort Floiel.“ . . . „Hververne her saae lidet Folk, endog de med største Bevalt tager alle dem, som ikke ere Herrers Tjenere. Præster, Borgere og andre tør ikke lade deres Folk gaae paa Gaden. Det hændte sig nyligen, at Hververne stoppede Een to Mark i Lommen, og vilde, han skulde følge dem. Han vilde undløbe, og gav sig ud i Strømmen da han blev forfulgt, og Hververen blev staaendes ved Bandet. Omfider blev Strømmen den Anden for stærk, og han bad, at Hververen vilde tage ham i en Baad, som han begav sig i efter den undromte. Da blev det ham negtet, med mindre han vilde love at tiene Kronen, hvilket han omfider gjorde.“ [Der er længe ventileret om at forhøje Tolden paa Kobber, Jern, og alle slags Baaben. Nu er det bestemt, at kun paa Kobberet skal Udforsels-Tolden forhøies fra 4 til 14 Rdr. for Skippundet. Martin Augustinson, som har forstrakt Kongen med to Tønder Guld, benaades med kun at skulle svare den gamle Told; og skal han have sin Betaling i alt det Kobber, som i Aar falder paa Kongens Part. — Hr. Christer Bonde og Generalmajor Fleetwood skal sendes i en Ambassade til England, og bl. a. anholde om Tilladelse til at hverve der i Landet. Fleetwood skal forblive i England som Gesandt.]

153. (Nr. 171.) Den 7. April. [Zuel er endnu saaledes „incommoderet“, at han ikke kan gaae ud. Der arbeides stærkt paa Flaaden; man mener at faae 36 Drlogsflibe ud; men deriblandt bliver endeel smaa paa 8—10 Stykker. Gustav Sparre skal sendes til Holland, for at complimentere. Grev Niels Sparre, som var paa sin Reise i Spanien, havde faaet Ordre at begive sig til Portugal som Ambassadeur, i Forening med Anders Gyldenflow, som til Skibs skulde afgaae fra Sverrige; men man erfarer, at Grev Brahe alt var reist fra Spanien inden han modtog bemeldte Ordre. — Man taler nu ogsaa om,

med det første at sende en Ambassade til Spanien. Ebbe Udfeldt har paa ny faaet Løfte om Hvervning. Kongen har lovet at give ham 4 Compagnier finste Ryttere, og tillige Hververpenge til 4 Compagnier, hvorpaa Patenterne ere lovede ham d. 7de eller 8de April.]

154. (Nr. 172.) Den 14. April. [Gustav Sparre er afreist for at drage til Brüssel, hvor han skal condolere Dronning Christina over Moderens Død; derfra til Haag, og siden tilbage til Dronning Christina, hvor han indtil videre skal forblive. Han har faaet Bestalling og Gage som Resident, „hvilket er 10 Rdlr. om Dagen; og desuden fik han 1500 Rdlr. til Rejsepenge.“ — Kongens Broder, Pfalzgreve Adolph ventes strax efter sit Bryllup; han skal være Gouverneur i Gottenborg og faaer ingen Ansættelse ved Armeen; Kongen er meget ilde tilfreds med hans Giftermaal. Durell (Residenten i Kiøbenhavn) er hidkommen, og blev hentet ved en expresse, som skikedes efter ham. — Til den russiske Storsyrste gøres Præsenter færdige, til 30,000 Rdlrs. Værdi. — Rigsdagen strider kun langsomt frem; Godset, som fra Kronen er afstaaet, mener man vil blive tilbagetaget; og man beretter, at Hofcantsleren Niels Tunge II, som havde faaet 1500 Bønder, deraf allene skulde beholde 9. — Den Poliske Gesandt har gjort sig syg, for at kunne vente paa nærmere Instructioner; Kongen af Polen tilbyder nu at afstaae sin Ret til Sverrige og Lifland, og at indgaae en evig Fred og Alliance; men Kongen af Sverrige negter dog at modtage den polske envoyé, og Rigscantsleren har heller ikke villet svare ham noget paa hans Andragende.] „Han mener nu at reise overmorgen, eftersom han med ondt tractement trues, om han sig ikke retirerer.“

155. (Nr. 173.) Den 28. April. „Her skibes allerede dagligen udi adskillige omliggende Havne Folk og munition paa Riga og nogle pommerste Havne. Man mener at flye ungefær 7000 Mand her ud af Sverrige, og at faae ud af Stift Bremen, uden af Guarnisonerne, saa vel som af Pommeren, tilsammen 9,000 Mand; af dem som vare i Fjor for Bremen, af de nye hvervede, og af de Finste og Liflandste Tropper, skal komme til 10,000 Mand. Af Flaaden haaber man at

faae 40 Stibe ud; dog en Deel deraf meget smaa paa 12 à 14 Stykker, og en Deel deraf saa gamle, at de neppelig kan føre deres fulde Antal Stykker." — „Tolden forhøies meget paa alle Varer, og især er Tolden paa alle fransøste Varer, saasom bordyrede Stoffer, Guld og Sølv, Tobin, Kniplinger etc. forhøiet fra 14 til 40 pCt.s Værdi (3: af Værdien). Saa er og af al anden Told paalagt en halv Rigsdaler af hver Læst, et Stib er drægtig, naar Stibet kommer ind, og ligesaa meget naar det gaaer ud." — „Rigsdagen vil snart sluttes. Stænderne blive alle haardt plukkede. Adelen kommer til at give tilbage $\frac{1}{3}$ af alt det Gods, den har faaet til Givendes af Regieringen, siden Gustav Adolphs Tid; Geistligheden mister ogsaa fast alt det, de have faaet, og Stæderne deslige. Alle Riobstæderne havde tilforn en Deel af Accisen, og en sær ringe Told, hvoraf alle Borgemeistere og Raadmænd fik en anseelig Lon, hvilket dem nu alt meget forfortes."

E. Skr. „Dve Zuel er nu her ankommen, hvorføre jeg med det første kommer til at valedicere Hr. Residenten med min correspondance, bedendes, Han ikke mere vil sig umage, mig at tilskrive hid."

156. (Nr. 174.) Den 5. Mai. „Jeg bekom først i Gaar audience, og overleverede Condolence-Brevene over Enkedronningens Død, hvilke med sædvanlig Civilitet bleve af Kongen imodtagne. Kongen talte vidtløst om sin dessein mod Polen; beklagede sig, at man havde spargeret adskillige falske Tidninger, ligesom den andensteds var henført; og især fortrod han, at man havde gjort Hs. Maj. ombrage. Han gjorde stor Forsikkring om sin Affection mod Hans Maj. og sin Begierlighed til god Correspondence imellem disse Riger. — Af alle slige Discurser kan man noksom erfare, denne Konges intention at gaae allene ud derpaa, at forsikre sig for Danmark, om han noget viderligt i den polske Expedition skulde paakomme; men at Hjertet er anderledes, sees Prover nok paa med den store faveur, som Hr. Corf. Ulfeldt vederfares. Bemeldte C. Ulfeldt reiser i Dag eller Morgen bort herfra med et af Kongens Drilogsstibe til Pommern. Dronningen var i Forgaars selv nede at besøge Frøken Eleonora, og var der over to Timer."

„Kongen sagde mig, at han haabede at Durelius snart skulde være hos Hs. Maj. for at communicere Hs. Maj. Kongen af Sverrigs intention. Jeg troer vel, at det udgaaer paa at begiere en alliance af Hs. Maj., mere for at giøre Hs. Maj. sikker, end af anden Aarsag. Dersom de Svenske vil permittere en Artikel derudi, om at den ene Krone den Andens Rebeller skal kunne forvise: da var det maaskee godt. Førgen Lovensflow er her; men Kongen haver ladet ham forbyde Slottet, Hr. Corfig Ulfeldt til Willie“ *).

„Rigsdagen bliver med det første endt, Kongen til stor contentement. Hver Bondegaard skal give 8 Rdlr., og en stor Deel af Godset tages under Kronen igien. Commerciën bliver her ulidelig besværet med Told, og eet monopolium over et andet indført. Martin Augustinsson med tre Andre haver nu faaet Privilegium, at Ingen uden de maa udføre Stykker og Munition, hvilket vil ruinere de andre, som De Geer, Trip og Beche. Dersom Hs. Maj. vil give nogle af dem de privilegia, de her i Landet haver havt, saa ville de Tripper, som ere Mænd paa nogle Lønder Gud, optage Værker i Norge; dog saa de helst, om de kunde saa Bergværkerne til Riobs af Hs. Maj. Den ene af dem haver nylig taget en Flensborger til Participant, som haver været hos mig. Jeg gav ham god Fortrosthing, naar han vilde reise ned til Hs. Maj. og der sin Begiering anbringe.“

157. (Nr. 175.) Den 12. Mai. Man apprehenderer her ikke, at der skulde blive Fred mellem Polen og Muschow; men man mener, at Storsyrstens intention er, ganske at bemægtige sig Lithauen og flere angrenzende provincier, og sig ikke med Smolensk at lade nøie. For Hollændernes Armatur har man her stor ombrage; dog giorer man Rodomontader og truer dem, om de noget tør begynde. Om Engeland synes de at være ganske forviiset, at Protectoren sig ikke i den Prydsfiste dispute skal indlade. At erholde (vedligeholde) Protectoren i samme Benstab, skal Hr. Christen Bonde i den tilkommende Uge fort en ambassade bid, om Binden vil søie.“ — „Her er nu

*) Jvfr. Nr. 58, 146 og Anm. S. 198.

ankommet en Deel hollandske Skibe, som haver medbragt Taffel, Loug og Seil til Flaaden her, hvorsfor equipagen til Søes des snarere faciliteres. Alle Krigsfolkene, som her skal stibes, have ordre at embarqueres den 25. Mai, baade til Calmar, Norföping og i Dalerne. Man haver begieret Eed af de hollandske Capitainer paa Flaaden her, at Ingen af dem sit Skib skal overgive, om de attaqueres; men at de da skulle lade Skibene springe. Een haver giort Eden; de Andre svarede, at naar Rigens Vice-Admiral Wrangel, og de andre Svenske Officierer, gjorde først samme Eed, saa vilde de siden resolvere sig dertil, enten at sværge eller at quittere."

"Mig er sagt af Een, som jeg med Flid havde bedet derom at erfare, at Kongen af Sverrige ikke bier efter nogen Resolution fra Durelio (s. ovenf. Nr. 156); men saasnart Flaaden og Føljet ere færdige, saa gaaer han fort." — "Enkedronningen Maria Eleonora skal i Morgen begravet, der bliver ingen fremmede Ministre indbudne."

"Corfiz Ulfeldt reiste den 5. huj. herfra med en god Vind, saa han er nu vel i Pommern. Dagen før han afreiste havde Frokenerne her en liden Fortræd, som kom deraf, at Ebbe Ulfeldt begyndte, efter sin gamle Bane, at fortale den danske estat og militie; og sagde, at der vare nu ingen Officierer i Landet, som duede noget. Hs. Maj. vilde giort Ulrik Christian til General-Major; men Rigens Marsk havde sig opponeret, og vilde det ikke tilstede, hvorpaa een af denne Konges Kammerjunkere spurgte Ebbe Ulfeldt ad, hvem Ulrik Christian var? — Ebbe Ulfeldt svarede, at det var den forrige Konges Hoerunge. Bemeldte Kammerjunker, Mørner af Slægt, sagde, at for nogle Aar siden var der een af Kongens Hoerunger til Nykøbing; han maatte gierne vide, om det var den samme. E. Ulfeldt svarede, at det var Grev Waldemar, og han var ikke Kongens Hoerunge, men ægte Søn, og denne Konges i Danmark (Frederik den Tredies) ægte Broder. Dermed blev intet talt videre, før om anden Dagen, da Ebbe Ulfeldt havde fortalt Frokenerne derom, og de stieldte ham ud, at han ikke bedre havde forsvaret deres Fødsel. Da lod han bestikke Mørner, at han vilde have Satisfaction af ham, fordi han havde kaldet Grev

Baldemar en Hoerunge; og sagde, at Hs. Maj. Kong Christian den Fierde var viet ved Fru Kirsten i alle Rigens Raads Nærværelse. Mörner svarede, sig at have sagt det, som i gemeen troes, og at være beredt at give E. Ulfeldt al satisfaction, som en Cavalier kan give en Anden, naar han ham Steden vilde nævne. E. Ulfeldt skillede ham derpaa Bud igien, at han for sin Person begierede ingen satisfaction; men at Mörner skulde give Frosenerne samme, efterdi Grev Baldemar var deres Broder. Mörner svarede, at han var ikke vant til, paa sliig Maneer at give Dvindsfolk satisfaction; vidste derfor ikke, hvad Frosenerne prætenderede; men om E. Ulfeldt lystede noget, saa kunde han sige det. Siden sendte Frosen Leonora Bud til Kongen, og lod Mörner anklage derfor; og Kongen befalede Mörner, en anden Gang at tie med sliigt; men Frosenerne fik ikke nogen Afbigt, som de prætenderede, og gjorde sig kun større Spot, med det at alle snaffer derom, og augmenterer det. — Ebbe Ulfeldt faaer neppe Patent at hverve denne Gang; men følger Grev Magnus som en Dpvarter til Riga. — Her ankom forleden Søndag en Gesandt fra den Persecopiske Chan; hans Hverv siges allene at være, at notificere sin Herres Succession, og at gratulere denne Konge.“

158. (Nr. 176.) Den 26. Mai. „Efter som mig er lovet af Kongen af Sverrige, at tage min audience de congé udi tilkommende Uge, saa haver jeg ikke villet efterlade, at slutte hermed vores correspondance, og Hr. Residenten forsikre, sig altid at skulle have en Ben og Tiener udi mig paa de Steder, jeg henkommer, om Occasionen mig kan gives, at gjøre hvis ham behageligt kan være. Jeg stikker Ham herhos nogle nye Ziffres, som jeg haver leveret Residenten Dve Juel*) Copie af, efter som de forrige ere for en høit importerende Aarsags Skyld cæsere.“

*) Om Dve Juel (til Billestrup) af en anden Linie, s. Hoffmann D. Udelöm. II. S. 75. Om Peder Juel (til Hundsbek), s. 14 Jul. 1633, Søstersøn af Hannibal Sehested, død i sit 31te Aar, den 9de Decbr. 1656: sammest. S. 40. 41.

Navne-Register.

(Løbene angive Brevens Nummer i Rækker.)

- U**dołph, Pfaltsgreve, (Carl Gustavs Broder.) 110. 120. 151.
Uppelbom, Resident. 30. 79.
U'Avangour, fr. Gesandt. 132. 134. 136. 138. 142. 147.
Vallandin, Carl II. Gesandt. 90. 122. 123.
Vanér, Evante. 104.
Veuning, holl. Gesandt. 52. 54. 61. 62. 65. 91. 92. 93. 94. 99. 100. 103. 104. 120. 127.
Vilde, Steen. 115. 131.
Visneflow, Resident. 3.
Voehler, J. S. 26. 31.
Vochar. 41. 81.
Vonde, Chr. 152. 157.
Vonell, B. 31. 35.
Vourdesot. 49. 51. 57. 77. 99.
Vrahe, Peder. 104. 145.
Wanefilles, polsk Gesandt. 32. 53.
Warl Gustav. 2. 4. 6. 34. 43. 46. 55. 119. 121. 122. 128. 129. 130. 136. 148. 150. 156.
Whanut, Ambassadeur. 2. 17. 78. 80. 81. 107. 127. 133.
Whmielinsky (Chmielnicky). 113. 144. 146.
Whristina. 3. 5. 10. 11. 18. 21. 27. 33. 38. 40. 43. 46. 47. 49. 51. 54. 62. 65. 68. 72. 78. 79. 84. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 102. 104. 107. 110. 115. 116. 117. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 131. 143. 154.
Wronstierna. 93.
Wroye, Hertug af. 16.
W de la Gardie, Jac. 22. 50.
W de la Gardie, Magnus. 2. 26. 46. 57. 77. 105. 107. 108. 117. 120. 131. 134. 147.
Wohna, Greve. 101.
Wuræus, Theolog. 34. 78.
Wures, M. (Resident i Kjøbenhavn.) 28. 93. 96. 99. 154. 156. 157.
Wurrie, (Duriez), Dronningens Læge. 8.
Wleetwood, General-Major. 135. 152.
Wrederik, Landgreve af Hessen-Homburg. 132. 134. 138. 142. 146.
Wreinsheimius. 8 (Anm.) 31.
Wünzel, J., Hofmester hos C. Uffelst. 129.
Wedvig, Christian IV. Datter. 29. 69.
Weinstus, R. jun. 141.
Wennings, Sim., Mag. 131.
Worn, Gustav, Greve. 1.
Wøgg, Mogens. 70. 73. 74. 76.
Wuel, Niels. 91. 155. 158.
Wuel, Dve. 137. 158.
Woenigsmark, Feltmarskal. 1. 6. 116. 121. 122. 134. 149.

- Lagerfeldt, Gesandt i England. 101.
 Leonora Christina. 42. 69. 72. 123 (Anm.) 129. 136. 156.
 Linde, Erik. 109 (Anm. S. 365.) 121. 129.
 Løvenfløw (Schroder.) 42. 58. 146. 156.
 Maria Eleonora. 45. 51. 119. 152.
 Mazarin. 69. 84. 134. 148.
 Messenius, Arn. Joh. (Faderen) og Arnold (Sønnen). 19. (Anm.)
 Mørner, Kammerjunker. 157.
 Raude (Raubaas). 54. 81.
 Drenstjerne, Axel. 44. 47. 55. 63. 64. 71. 99. 110 (Anm. S. 368.) 121. 124. 131.
 Drenstjerne, Bengt. 22. 126.
 Drenstjerne, Erik. 130. 131. 138. 146.
 Drenstjerne, Joh. 29. 143.
 Pimentelli. 51. 54. 57. 58. 68. 89. 90. 91. 92. 96. 110. 117.
 Radziejowsski, S. 35. 36. 45. 48. 49. 53. 55. 82.
 Rebolledo. 92.
 Roncillet, Lothr. Gesandt. 39. 40.
 Rosenhane, Spering. 6. 129. 131.
 Salmasius, S. 10. 31. 41.
 Salvius, Adler. 49.
 Skunk, N. S. 41.
 Skytte, Bengt. 19. 35. 37. 60. 61. 66. 67. 70 (Anm.) 149.
 Skippenbach. 105. 106. 120. 124. 126.
 Soop, Erik. 32.
 Sparre, Ebba. 52.
 Sparre, Gustav. 154.
 Sparre, Niels. 153.
 Sperling, D. 19. 53. 83.
 Spiring, Resident. 16. 17. 19. 22. 27. 28. 29. 52.
 St. Amant. 2. (Anm. S. 310.)
 Steinberg, Ant. 105. 116. 124. 131.
 Sulzbach, Pfalzgreven af. 149.
 Torstenson 4.
 Tott, Clas. 5 (og Anm.) 45. 90. 110. 131.
 Tungen, N. 20 (Anm.) 93.
 Ulfeldt, Corff. 7. 11. 13. 42. 43. 44. 49. 53. 56. 58. 61. 62. 63. 68. 71. 73. 78. 80. 82. 89. 91. 93. 94. 98. 110. 112. 114. 118. 120. 122. 123. 124. 125. 127. 129. 131. 138. 141. 146. 148. 156. 157.
 Ulfeldt, Ebba. 23. 24. 35. 36. 41. 95. 128. 151. 153. 157.
 Ulrik Christian (Gyldenløve). 157.
 Vossius, Saa. 41. (Anm.)
 Wachtmeister, S. Rigdraad. 1. 2. 28. 46. 47.
 Waldemar Christian. 40.
 Whitelocke, engelsk Ambassadeur. 105. 107. 108. 109. 110. 111. 116. 118. 120.
 Wittenberg, Felttoimester. 1. 20.
 Wrangel, Feltmarskal, Greve. 1. 14. 64. 98. 115. 142. 156.